

II. Det samfundsvidenskabelige Fakultet

Det samfundsvidenskabelige Fakultet har også i 1988 måttet konstatere betydelige problemer med at tilgode fagenes behov for undervisningsressourcer inden for de givne budgetmæssige rammer.

Fakultetet kan ikke betragte det som et holdbart argument for opretholdelsen af den markant høje S/L ratio på 20,5, at fakultetets studerende til trods herfor gennemsnitligt har de korteste studieføløb og de højeste gennemførelsesprocenter på universitetet.

Hos alle fakultetets fag er det et højt prioriteret ønske at kunne reducere de urimelige holdstørrelser, og at kunne forøge omfanget af mere individuel vejledning af de studerende.

I forhold til det studentertal, der ligger til grund for budgetmodellens tildeling af ressourcer til det samlede universitet, har fakultetet ansvaret for undervisning af 36,8 % af universitetets studerende, mens fakultetet kun disponerer over 9,4 % af universitetets forskningsårsværk.

Trossi dette ulige forhold mellem undervisningsbyrderne og forskningsressourcerne, har niveauet og omfanget af forskningen generelt været tilfredsstillende. Fakultetets forskere har i betydeligt omfang udnyttet de nye muligheder for internationalisering af forskningen og deltager videre i stigende grad i tværinstitutionelle og tværfaglige forskningsprojekter, ligesom et voksende antal eksternt finansierede forskere nu er tilknyttet institutterne.

I betragtning af biblioteksfunktionens centrale betydning for forskningen, må det betragtes som særdeles positivt, at resultatet af arbejdet i et udvalg med deltagelse af repræsentanter for Det kongelige Bibliotek og Københavns Universitet har været, at Det kongelige Bibliotek har indstillet til kulturministeren, at Universitetsbibliotekets 1. afdelings bygning i Fiolstræde overgår til anvendelse udelukkende som nærbibliotek for de samfundsvidenskabelige fag.

Fakultetet prioriterer fortsat udviklingen af en samfundsvidenskabelig kvindeforskning, og det er derfor glædeligt, at fakultetets Center for Kvindeforskning (Samkvind) i kraft af deltagernes initiativrighed er inde i en fortsat positiv udvikling.

Fakultetets Center for anvendt Datalogi fungerer

stadig som en uundværlig baggrund for fagenes udbygning på EDB-området.

Fakultetet tog i 1987 initiativ til i et samarbejde med Det humanistiske Fakultet at formulere to forslag til et-årige suppleringsuddannelser i henholdsvis økonomi og forvaltning for humanistiske studerende. Direktoratet for de videregående Uddannelser har givet bevillingsmæssig dækning for gennemførelse af disse uddannelser med et årligt optag på 20 studerende i hver.

Uddannelsen i økonomi er placeret ved Økonomisk Institut og uddannelsen i forvaltning ved Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Inden for det antropologisk-sociologiske fagområde fortsætter den af Direktoratet for de videregående Uddannelser påbudte afvikling af den hidtidige kandidatuddannelse i sociologi og af Sociologisk Institut. Universitetets statut er i den anledning ændret således, at faggruppen i tiden indtil 30. november 1994 ledes af det samfundsvidenskabelige fakultetsråd.

Den ved aftale mellem universitetet og Direktoratet for de videregående Uddannelser forudsatte oprettelse af en ny sociologisk uddannelse blev i august stillet i bero af direktoratet under henvisning til den voldgiftssag, der var rejst af Dansk Magisterforening og Danmarks Jurist- og Økonomforbund. I december gav en opmandskendelse de to organisationer medhold i, at det er i modstrid med gældende arbejdsret, når direktoratet til grund for aftalen med universitetet lægger, at de nuværende faste lærere ved Sociologisk Institut ikke kan overføres til den nye uddannelse. Ved årets udgang havde direktoratet endnu ikke tilkendegivet sin stilling til denne kendelse.

Kandidatuddannelsen i kultursociologi er ligeledes under afvikling. Fakultetet har i overensstemmelse med de indgåede aftaler med Direktoratet for de videregående Uddannelser tiltrådt et forslag til videreførelse af instituttet og de dertil knyttede faste videnskabelige medarbejders forskning. Forslaget forudsætter imidlertid, at en væsentlig del af medarbejderne kan knyttes undervisningsmæssigt til en reorganiseret sociologiuddannelse.

Ved Institut for Antropologi begyndte fra efterårs-

semesteret uddannelsen i henhold til den reorganiserede femårige kandidatuddannelse.

Ved fagrådet for statsvidenskab foreligger der efter et omfattende forarbejde nu en ny bekendtgørelse for kandidatuddannelsen. Undervisningsministeriet har i øvrigt besluttet, at uddannelsens kandidatgrad valgfrit er enten cand.polit. eller cand.oecon. Samtidig er kandidatgraden i samfundsfag/forvaltning ændret fra cand.adm.pol. til cand.scient.pol.

Kandidatuddannelsen i forsikringsvidenskab er

... ved Institut for Antropologi og Biologi ...

efter aftale med Det naturvidenskabelige Fakultet bekendtgørelsmæssigt overflyttet dertil.

Et af de tungeste problemer for fakultetsrådet har i de senere år været de lokale mæssige rammer. Der er fortsat betydelige problemer med til undervisningslokaler, men det var derfor en glædelig udvikling, at fakultetsrådet i juni kunne tiltræde en lokalplan, der under de givne vilkår indeholder en tilfredsstillende løsning på institutternes lokale behov.

Christian Thune

... Ved Institut for Biologi ...

Retsvidenskab

1. Retsvidenskabeligt Institut A

Historie:

Det retsvidenskabelige Institut blev oprettet i foråret 1964 med hjemsted i Krystalgade 16, 2. sal.

I 1972/73 påbegyndtes en opdeling af Det retsvidenskabelige Institut i flere afdelinger. Siden 1976 har de nuværende tre retsvidenskabelige institutter A, B og C haft til huse i Studiegården, Studiestræde 6. Kriminalistisk Institut, der allerede blev oprettet i 1957, har adresse i Sankt Peders Stræde 19.

I 1987 blev de retsvidenskabelige institutter tildelt nogle kontor- og mødelokaler i Store Kannikestræde 18.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13.

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft-Hansen (fra 1.1.1987 folketingets ombudsmand og dermed på orlov), Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen (orlov fra 1.9.1988), Ditlev Tamm.

Lektorer: Inger Dübeck, Lise Skovby, Eva Smith.

Adjunker: Mads Bryde Andersen, Gerda Rump Christensen, Henrik Stevnsborg (indtil 1.11.1988 seniorstipendiat).

Seniorstipendiat: Grethe Jacobsen (fra 1.10.1988).

Kandidatstipendiat: Per H. Schaumburg-Müller.

Forskningsrådsstipendiat: Per Håkon Schmidt (indtil 31.7.1988).

Videnskabelig assistent: Poul Boeg (½ stilling).

Eksterne lektorer: Jon Andersen, Ejler Bruun, Arne Gerlyng-Hansen, Flemming Kragh Hansen, Jens Ulf Jørgensen, Inger Loft, Mogens Moe, Jens Møller, Claes Nilas, Jens Ravnkilde, Charlotte Schydt, Merethe Stagetorn, Anne Grete Stokholm, Søren Theilgaard, John Vogter (flere eksterne lektorer henhører også under institut C).

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Hanne Christensen (20 timer), Inge Christiansen (32 timer), Edith Jensen (29 timer), Lisbeth Jessen (19,5 timer), Hanne Krogh (32 timer), Gerda Ørveile (24 timer).

Bibliotekarere: Mette Jønson, Pernille Lehn Petersen.

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter har en historisk baggrund og følger som hovedregel ingen særlig, fagligt begrundet arbejdsdeling. Institutterne A, B og C, er ikke kun knyttet til et enkelt eller ganske få fag, og forskningen ved institut A har en særdeles stor faglig bredde. Institutets fagområde omfatter både

de offentligretlige fag, dvs. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, dvs. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentligretlige og privatretlige, samt mere almene fag som retshistorie og den almindelige retslære. Institutets fagområde omfatter også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Nærmere bestemt hører følgende fag under instituttet: 1) forvaltningsret, der omfatter almene principper i vor styreform og administration, 2) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, 3) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, 4) immaterialretten, EDB-retten og konkurrenceretten, 5) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie, herunder romeret, og 6) den almindelige retslære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles. Medarbejderne på de retsvidenskabelige institutter er fortsat travlt beskæftiget med omlægningen af jurastudiet til et nyt studium, som startede i efterårssemesteret 1987. Studiereformen har medført, at en række fag skal omstruktureres, og at der skal oparbejdes nye lærebøger.

1. Forvaltningsret

Efter udgivelsen af Forvaltningsret: Forvaltningens opgaver og organisation i 1987, er der arbejdet på en ny bog med titlen Forvaltningsret: Dømsstolsprøvelse af forvaltningsakter. Bogen er afleveret til forlaget med udgangen af 1988 (Bent Christensen).

2. Formue-, selskabs- og transportret

2.1.1 Obligationsret: En gennemgang og undersøgelse af almindelig kontraktsret og især udviklingen på dette område i de senere år. Resultatet af arbejdet foreligger i en bog, der samtidig har karakter af lærebog og af rapportering af forskningsarbejde med titlen Almindelig kontraktsret. Undersøgelsen er fortsat med afsnit af den almindelige obligationsret og er her ført til en foreløbig afslutning i november måned. Resultatet af arbejdet er under trykning, og vil fremkomme som Obligationsret 1. del (Bernhard Gomard).

2.1.2 Forsikringsret: En studie over de særlige retlige og økonomiske vilkår for gensidige forsikringsselskaber er gennemført og præsenteret på De gensidige Forsikringsselskabers kongres i september 1988. Afhandlingen er under trykning (Bernhard Gomard).

2.1.3 Selskabsret: En afhandling om énmandsselskabet (société unipersonnelle) er under udarbejdelse. Afhandlingen skal præsenteres som rapport général på en kongres i Montreal i 1990. Nogle af resultaterne fra dette arbejde søges udnyttet i en kortfattet oversigt over grundprincipper i selskabsretten (Bernhard Gomard).

2.2.1 Udgivelsen af en helt ny samlet fremstilling af dansk ejendomsret er påbegyndt. Fremstillingen udarbejdes i samarbejde med kontorchef i Justitsministeriet Michael Elmer. De to første bind af fremstillingen vedrørende henholdsvis tredjemandsproblemer i løsøreomsætningen, henholdsvis reglerne om tinglysning ved fast ejendom, er udarbejdet i 1988 og udgivet under titlerne *Ejendomsretten 1* (Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1988, 164 s.) og *Ejendomsretten 2* (Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1989, 300 s.). Arbejdet med den samlede fremstilling vil blive fortsat i 1989-90 (Lise Skovby).

2.2.2 Retsforholdet mellem de persongrupper, der er eller kan være involveret i transportaftaler, er gjort til genstand for en nærmere undersøgelse. Sigtet er en samlet fremstilling og analyse af nordisk ret vedrørende disse retsspørgsmål (Lise Skovby).

2.2.3 Arbejdet med en ny fremstilling af retsforholdet ved transport af farligt gods og miljøansvar er fortsat (Lise Skovby).

2.2.4 Arbejdet med en samlet fremstilling og analyse af den nordiske transportret er ligeledes fortsat. Sigtet hermed er at påvise ligheder og forskelle i lovreglernes udformning og i retspraksis i de enkelte nordiske lande, bl.a. med legislative overvejelser. Der er tale om et overordentligt omfattende arbejde. Dele af fremstillingen forventes publiceret i 1989 (Lise Skovby).

2.2.5 Sideløbende hermed er arbejdet med en fremstilling og analyse af visse spørgsmål indenfor den internationale transportrets område og indenfor retsområder, der har nær sammenhæng hermed, fortsat. Sigtet hermed er at tilvejebringe en fremstilling, som vil kunne være til nytte for erhvervslivet og undervisningsinstitutioner i tilknytning hertil. Denne fremstilling, hvoraf dele allerede er publiceret i stencilform til undervisningsbrug ved Handelshøjskolen i København, forventes publiceret i 1989 (Lise Skovby).

2.2.6 Den komparative undersøgelse af reglerne i den internationale privat- og procesret med særlige henblik på transportretten er fortsat (Lise Skovby).

2.2.7 Undersøgelsen af transportformidlerens retsstilling er fortsat. Sigtet hermed er en fuldstændig revision af min bog *Speditøren* fra 1977 og tilvejebringelsen af en kommentar til Nordisk Speditørforbunds Almindelige Bestemmelser fra 1985 (Lise Skovby).

2.3.1 Et hovedprojekt med titlen: »Tilsynet med finansielle institutioner« er videreført. Der foretages en indgående sammenlignende studie i tilsynslovgivningen angående banker og sparekasser, forsikringsselskaber og realkreditinstitutter af inter-disciplinær ka-

rakter. Sigtet hermed er at påvise ligheder og forskelle i de pågældende lovreglers udformning, samt overveje en rationel målsætning og relevante midler for et finansielt tilsyn (Per Schaumburg-Müller).

2.3.2 Sammen med professor Werlauff arbejdes der med en kritisk beskrivelse af retsstillingen for så vidt angår aktie- og obligationshandel, der finder sted med den ene parts kendskab til ikke offentliggjorte oplysninger (insider trading) i dansk og europæisk ret (Per Schaumburg-Müller).

2.3.3 Et mindre arbejde om klasseregistreringens retsvirkninger i dansk (og nordisk) ret er afsluttet (Per Schaumburg-Müller).

2.3.4 Et mindre arbejde om provsteretter er færdiggjort. Sigtet hermed er at påvise den manglende hensigtsmæssighed ved bevarelsen af dette institut (Per Schaumburg-Müller).

2.3.5 Endelig er et arbejde om tilbagekaldelse (kontramandering) af checks i nordisk ret tilendebragt (Per Schaumburg-Müller).

3. *Proces*

3.1.1 Gennemarbejdning af en ny fremstilling af den danske straffeprocess er fortsat. Strafferetspleje I – Grundbegreber, domstolene, påtalen – er endnu under udarbejdelse, mens Strafferetspleje II – Sigtede, forsvaret, efterforskning, tvangsindgreb – er færdiggjort i 1988 (udkommer omkring 1.1.1989) (Hans Gammeltoft-Hansen).

3.1.2 Der er arbejdet med en ny revideret udgave af *Kommenteret Retsplejelov*, bd. III (kap. 61-75b, 80 og 93-93b). Kapitlerne er færdiggjort og det samlede værk af *Kommenteret Retsplejelov* udkommer i begyndelsen af 1989 (Hans Gammeltoft-Hansen).

3.1.3 Endelig er nogle kapitler til *Juridisk Grundbog* under udarbejdelse. Kapitlerne omhandler forvaltningslovens grundbegreber, inhabilitet samt begrundelsespligten (Hans Gammeltoft-Hansen).

3.2.1 Der arbejdes på en vurdering af lægdommersystemet i straffeprocess. En artikel om lægdommersystemet vil blive udarbejdet i forbindelse hermed (Eva Smith).

3.2.2 Der arbejdes på en vurdering af efterforskningsdokumenter i straffeprocess. En artikel vil blive udarbejdet om emnet (Eva Smith).

3.2.3 Der er udarbejdet en grundlæggende lærebog i Civilproces til brug for den nye studieordning. Bogen er udkommet (Eva Smith).

3.2.4 Endelig er der udarbejdet en grundlæggende lærebog i Straffeproces til brug for den nye studieordning (Eva Smith).

3.3.1 Et hovedprojekt om modregning er fortsat. En fremstilling om modregningsrettens begrebsdannelse og anvendelse ved tvangsfuldbyrdelse ved pengekrav er planlagt. Bogen forventes udgivet i 1989 (Gerda Rump Christensen).

3.3.2 En ny lærebog om Betalingsstandsning – Udstrækning og retsvirkninger – er under udarbejdelse. Bogen gennemgår hovedelementerne i det komplicerede samspil af regler, som findes i tiden før en virksomheds konkurs. Bogen indeholder en del statistik, som viser, at kun en vis del af de konkursramte virksomheder overhovedet har gennemløbet en periode med anmeldt betalingsstandsning. Der er medtaget et kapitel med konkurslovens historiske udvikling og et kapitel om hovedprincipperne i den internationale konkursret. Bogen udkommer i begyndelsen af 1989 (1. kapitel, ca. 30 sider, vil foreløbigt blive optrykt i procesfaghæfte I) (Gerda Rump Christensen).

3.3.3 Endelig er der udarbejdet en ny revideret 2. udgave af Materialesamling til kursusfag i Fogedret. Materialesamlingen indeholder oversigter, statistik, litteratur, love, formularer og domme (265 sider) (Gerda Rump Christensen).

4. Immaterial-, edb- og konkurrenceret

4.1.1 En samlet, lærebogsmæssig fremstilling af Immaterialrettens hoveddiscipliner (Ophavsret, Fotoret, Patentret, Mønsterret og Varemærkeret) er tilendebragt og udgivet (Mogens Koktvedgaard).

4.1.2 Der arbejdes på et projekt om den globale udvikling vedrørende retsbeskyttelse af plante- og dyreforædling af biologiske fænomener, genteknologi og levnedsmidler. Projektet, der finansieres af Planlægningsrådet for Forskningen via Statens jordbrugs- og veterinærvidenskabelige Forskningsråd, tilsigter at give opdaterede informationer om den internationale udvikling og at belyse de centrale juridiske problemer på området (Mogens Koktvedgaard sammen med Mads Bryde Andersen).

4.1.3 I forbindelse med formandsskabet for Kulturministeriets lovudvalg arbejdes der med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi (Mogens Koktvedgaard).

4.1.4 Endelig arbejdes med databaseproblemer i forbindelse med edb-systemer vedrørende domstolsafgørelser m.v. – i forbindelse med formandsskabet for Justitsministeriets Retsinformationsråd (Mogens Koktvedgaard).

4.2.1 Et projekt med titlen »EDB og Ansvar – studier i EDB-erstatningsrettens beskrivelsesproblematik« er afsluttet med en afhandling, der er antaget til forsvar for den juridiske doktorgrad (Mads Bryde Andersen).

4.2.2 En række studier om afgrænsede EDB-retlige spørgsmål er publiceret i forskellige fagtidsskrifter. I månedsmagasinet PC-World er publiceret: Ny chiplovgivning, boganmeldelser og Edb og arbejdsmiljø. I årbogen DATA-88 er publiceret: De vidensbaserede systemer og retssystemet (Mads Bryde Andersen).

4.2.3 I forbindelse med undervisningen i faget Privatret for aktuarstuderende er udarbejdet et mindre undervisningshæfte med titlen »Noter til privatret for aktuarstuderende« (Mads Bryde Andersen).

4.2.4 I forbindelse med undervisningen i faget formueret på jurastudiets første år er udarbejdet hæftet »Introduktion til formueretten og læsevejledning til erstatningsretten« (Mads Bryde Andersen).

4.2.5 I forbindelse med en udvekslingsrejse mellem de retsvidenskabelige institutter og Leicester Polytechnics er et foredrag med titlen »The new technologies and legal method« blevet fremlagt (Mads Bryde Andersen).

4.2.6 Under et studiebesøg ved universitetet i Oslo, Institutt for Rettsinformatikk, er der holdt foredrag over emnet »Edb, culpa og produktansvar« (Mads Bryde Andersen).

4.2.7 På Aarhus Universitet er der holdt et foredrag i oktober over emnet »Lønmodtagerens rettigheder til edb-programmel« (Mads Bryde Andersen).

4.3.1 En afhandling med titlen: »Teknologi og immaterialret – et studie i patent- og ophavsretten særligt med henblik på retsbeskyttelsen af edb-programmer og microchips« er indleveret til bedømmelse. Forskningsvirksomheden er afsluttet med udløbet af stipendiet i forbindelse med overgang til advokatvirksomhed (Per Håkon Schmidt).

5. Retshistorie

5.1.1 Som led i forstudierne til en fremstilling af dansk retshistorie arbejdes med ældre dansk retspraksis. Ved hjælp af en Carlsbergbevilling registreres alle retteringsdomme 1537-1659 (i alt ca. 8.000 domme) med henblik på analyse ved hjælp af edb (Ditlev Tamm, Jens Chr. V. Johansen).

5.1.2 Der arbejdes på en fremstilling af forskellige opfattelser af døden, således som de fremtræder i retligt materiale (testamenter, fundatser o.l.) og i andre kil-

der, med henblik på at fastslå, hvorledes retskilder af spejler vekslende holdninger til døden (Ditlev Tamm).

5.1.3 Sammen med arkivar dr. Gustav Henningsen arbejdes på udgivelse af Codex Moldehaverianus, et håndskrift fra den spanske inkvisition på Det kgl. Bibliotek (Ditlev Tamm).

5.2.1 Der er foretaget indsamling af komparativt materiale vedrørende anglo-amerikanske forhold til brug for igangværende undersøgelse af aktieselskabets udvikling. I denne sammenhæng arbejdes videre med problemerne om de frie lønarbejders vilkår, arbejderens produktionsassocationer (Inger Dübeck).

5.2.2 Desuden forberedes en fremstilling af kvindernes retsstilling belyst ud fra især jyske middelalderkilder (Inger Dübeck).

5.3.1 Politiets historie 1938-1947: Undersøgelserne af politiets historie fra enhedspolitiets oprettelse i 1938 og til nedlæggelsen af de kommunale vagtværn i 1947 er fortsat. Hovedinteressen samler sig om besættelsestiden, men der er tillige inddraget en periode før og efter. Formålet hermed er at kunne belyse kontinuitet og ikke blot brudflader. Undersøgelserne er baseret på såvel den foreliggende litteratur som kvalitative data (interviews) og kvantitative data (arkivforskning). Undersøgelserne, der gennemføres sammen med lektor Henning Koch (Retsvidenskabeligt Institut B), er blevet til på initiativ af Politihistorisk Selskab (Henrik Stevnsborg).

5.4.1 Kvinder, lovgivning og lavsregler i det danske bysamfund, 1400-1600. En analyse af kvinders retsstilling ifølge købstadslovgivningen, lavsreglerne og retspraksis og deres muligheder for udøvelse af erhverv i overensstemmelse med deres funktioner som døtre, hustruer, mødre og enker (Grethe Jacobsen).

6. Almindelig retslære

Et større arbejde om pressefrihed og personlighedsret i dansk, tysk, engelsk og amerikansk ret er blevet afsluttet med udgivelsen af bogen: »Pressefrihed. Personlighedsret« (Preben Stuer Lauridsen).

Andet:

Mads Bryde Andersen deltager som Danmarks repræsentant i CELIM (Comité Europeen Lex Informatica Mercatoriaque).

Bent Christensen er medlem af Valgretsnævnet og af Taksationskommissionen for Sjælland.

Inger Dübeck er medlem af Statsministeriets Udvalg om statslige arkivaliers opbevaring i Færøernes Landsarkiv.

Hans Gammeltoft-Hansen er det danske medlem af styrelsen for Nordisk Forening for Procesret, indtil maj 1988 som formand.

Bernhard Gomard er formand for Industriministeriets Selskabsretspanel, medlem af Monopolankenævnet, medlem af Konkurslovudvalget, medlem af bestyrelsen for den danske afdeling af de Nordiske Juristmøder og dommer ad hoc i Menneskerettighedsdomstolen i Strassbourg.

Mogens Koktvedgaard er formand for det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUSA), formand for Monopolrådet, formand for Retsinformationsrådet, formand for Kulturministeriets Ophavsretsudvalg, næstformand for Regeringsrådet og institutbestyrer for Det retsvidenskabelige Institut A.

Lise Skovby har indtil december 1988 været formand for Det Retsvidenskabelige Studienævn, derefter medlem af Studienævnet og formand for en række af dets underudvalg, herunder Kursusudvalget, Overbygningsudvalget, Ansættelsesudvalget og Dispensationsudvalget. Er medlem af Handelshøjskolen i Københavns HD-fagudvalg for erhvervsret, formand for Evalueringsudvalget under Rektorkollegiet, efter anmodning fra Justitsministeriet Danmarks repræsentant ved forhandlingerne i De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa vedrørende en international konvention om erstatningsansvar for skade ved landtransport og transport ad indre vandveje af farligt gods. Tillige efter anmodning fra FN medlem af den Drafting Committee, som udarbejder konventionsteksten. Dansk medlem af Styret for nordisk Institut for Sjørett, Oslo, og medlem af bestyrelsen for P. M. Gertz' Mindelegat.

Eva Smith er Danmarks medlem af en ekspertgruppe nedsat af EF-kommissionen med henblik på sammenligninger mellem de enkelte EF-lande vedrørende den civile retspleje, medlem af International Association of Procedural Law, sekretær for Nordisk Forening for Procesret og medlem af Justitsministeriets kriminalpolitiske Forskningsgruppe.

Ditlev Tamm er konsulent for lenskontrollen, Familieretsdirektoratet, medlem af bestyrelsen for Societé Jean Bodin og formand for det Anders Sandøe Ørstedske prisedaille-legat.

Redaktionsvirksomhed:

PC-World (Mads Bryde Andersen, fagredaktør), Universitetets Årbog (Gerda Rump Christensen, formand for redaktionskomiteen for det samfundsvidenskabelige område), Scandinavian Studies in Law (Bernhard Gomard, dansk redaktør), Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling B (Mogens Koktvedgaard, ansvarshavende redaktør), og Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (Mogens Koktvedgaard, dansk redaktør).

Gæster og rejser:

Mads Bryde Andersen har været på studierejse til Universitetet i Oslo (Institut for Rettsinformatikk), deltaget i et seminar om Foreign Trade and Arbitration, arrangeret i Moskva af International Bar Association, på studierejse til Rom med deltagelse i Forth International Congress on the Theme Law and Computers, på studierejse til Leicester (udvekslingsbesøg ved Leicester Polytechnics, School of Law), på studiebesøg i London (Institute of Advanced Legal Studies) og i Stockholm (den femte nordiske retsinformatikkonference).

Stanley Anderson, professor ved University of California, Californien, har været instituttets gæst i oktober og november 1988.

Gerda Rump Christensen har deltaget i Nordisk Forening for Procesrets møde i Bergen i maj.

Inger Dübeck har holdt gæsteforelæsning i april ved universitetet i Amsterdam, har været på studierejse til USA i efteråret, holdt forelæsninger ved New York University og University of Wisconsin-Madison, samt deltaget i en paneldiskussion ved »Eighteenth Annual Meeting for American Society for Legal History« i Charleston, South Carolina.

Andrzej Gaça, docent dr. ved universitetet i Torun, Polen, har været instituttets gæst i tre måneder i foråret 1988.

Andreas Galtung, forskningsmedarbejder ved Institutt for Rettsinformatikk, Universitetet i Oslo, har været gæst ved instituttet i april måned.

Hans Gammeltoft-Hansen har (som formand) deltaget i Nordisk Forening for Procesrets møde i Bergen i maj.

Mogens Koltvedgaard har deltaget i AIPPI's executivekomitémøde i Sydney, april 88, og i ALAI's executivekomitémøde i München, oktober 88.

Per Håkon Schmidt har været på studieophold i London i april og i Oslo i juni.

Adolf M. Seffer, projektstuderende ved Universitetet i Frankfurt am Main, har været gæst ved instituttet i marts måned.

Lise Skovby har deltaget i det XIII nordiske søretsseminar i Oslo.

Eva Smith har (i maj) holdt foredrag i Bergen (ved Nordisk Forening for Procesret) om »Bevisdokumenter i straffesager«, deltaget i europæisk seminar om procesret i Coimbra, Portugal (i maj), deltaget i internationalt seminar om procesret i Beijing, Kina (i slutningen af august/begyndelsen af september), og har holdt foredrag om »Vidnebeviset« i Trondheim for dommere og advokater (i oktober).

Ditlev Tamm har været på gæstophold i Amsterdam, Leyden og Nijmegen (april), holdt gæsteforelæsning i Barcelona (maj), deltaget i IAHCC's kongres om strafferetsplejens historie i Paris (juni), været på studieophold i Madrid (juli) og i USA, Charlottesville (oktober), holdt gæsteforelæsninger i Torun og

Gdansk i Polen (november) og ved Færøernes Akademi (december).

Publikationer:

Andersen, M.B.: Edb og arbejdsmiljø. PC-World 11. oktober, s. 64-66, København 1988.

– Anmeldelse af edb-ordbøger. PC-World 4. april, s. 86-89, København 1988.

– Ny chip-lovgivning. PC-World 5. april, s. 48+94f, København 1988.

– Introduktion til formueretten og læsevejledning til erstatningsretten. Institutpublikation 1988, 45 s.

– Noter til Privatret for aktuarstuderende. Institutpublikation 1988, 77 s.

– De vidensbaserede systemer og retssystemet. DACTA 88, Keld Lund Jensen (red.), s. 21-28, København 1988.

– Edb og ansvar. Studier i edb-erstatningsrettens beskrivelsesproblematik. København 1988, 447 s.

Christensen, B.: Domstolsprøvelse vedr. expropriationserstatnings størrelse. Ugeskrift for Retsvæsen 14, s. 145-52, København 1988.

– Revisorkommissionen og andre nævn og råd i centraladministrationen. Revisorkommissionen 1913-1988, Poul Seier-Petersen (red.), s. 6, København 1988.

– Hvem bestemmer? Centralisering contra decentralisering. Fremtidens skattevæsen. – Fem synspunkter, Kommunernes Landsforening (udg.), s. 13-21, København 1988.

– Le médecin et le Droit Public Danois. Journées de la Société de législation comparée No. spécial Vol. 9, s. 305-09, Paris 1987.

Christensen, G.R.: Materialesamling til kursusfag i fogedret. Oversigter, statistik, litteratur, love, formularer, domme, 2. udgave. Københavns Universitet 1988, 265 s.

– Ændringer til Niels Ørugaards Konkursret (om betalingsstandsning). Procesfaghæfte I, 1988, s. 1-52, København 1988.

Dübeck, I.: Indvandrere i ældre dansk ret. 1066 – Tidsskrift for Historisk Forskning 18. årg., nr. 2, s. 3-16, København 1988.

– Herrefolket og hedningen. Politiken 26. marts, Kronik, København 1988.

– General Rye og dampmaskinerne. Siden Saxo. Magasin for dansk historie Årg. 5, nr. 3, s. 31-35, København 1988.

– De nordiske lovbøger 1683, 1687 og 1734. Rättshistoriska Studier, Serien II Bd. 14, s. 53-65, Stockholm 1988.

– Gerhard Deter: Handwerksgerichtsbarkeit zwischen Absolutismus und Liberalismus. Zur Geschichte der Genossenschaftlichen Jurisdiktion in Westfalen im 18. und 19. Jahrhundert. IUS Commune. Zeitschrift für Europäische Rechtsgeschichte XV, s. 302-03, Frankfurt am Main 1988.

- Gomard, B.: Almindelig kontraktret. København 1988, 216 s.
- : Konkurrencelovgivningen. Advokaten 11, s. 233-36, København 1988.
- : A programme of legal policy on judgemade law. Scandinavian Studies in Law, Stockholms Universitet, Faculty of Law, s. 11-46, Stockholm 1988.
- : A comparison between Joint-Stock and Mutual Insurance Companies. AISAM Association Internationale des Sociétés d'Assurance Mutuelle 2, s. 42-60, Paris 1988.
- Koktvedgaard, M.: Lærebog i Immaterialret. København 1988, 291 s.
- : Regional cooperation in the fields of copyright and neighboring rights. Copyright 9, s. 348-51, Genève, Schweiz 1988.
- Lauridsen, P.S.: Om juristerne og universiteterne. Retspolitisk status, Helle Lokdam (red.), s. 118-27, København 1988.
- : Kildebeskyttelsen i bl.a. tysk ret. Juristen 1, s. 21-32, København 1988.
- : Om foreningssammenslutninger og ophørsbestemmelser. Ugeskrift for Retsvæsen 2, s. B1-9, København 1987.
- : Har journalister ved radio og tv vidnespligt? Juristen 5, s. 180-89, København 1987.
- : Foreningens vedtægter. Ugeskrift for Retsvæsen 19, s. B 213-15, København 1987.
- : Et utrykt ministersvar om anvendelse af skjult båndoptager. Ugeskrift for Retsvæsen 41, s. B 342-46, København 1987.
- : Hjernedødskriteriet. Nordisk Försäkringstidskrift (NFT) 4, s. 312-22, Stockholm 1987.
- : Hvad med Danmark. Et Levende Samfund, Finn Slumstrup (red.), s. 31-48, København 1987.
- Schaumburg-Müller, P., Werlauff, E.: Insider trading i retlig belysning. Ugeskrift for Retsvæsen 7, s. B 73-87, København 1988.
- : Provsteretten i retlig belysning. Præsteforeningens Blad 5, s. 105-08, København 1988.
- : Den offentlige løngaranti ved konkurs. Revisor Bladet 4, s. 39-40, København 1988.
- : Klasseregistreringens retsvirkninger i nyere dansk varemærkeret. Nordisk Immaterialt Rättsskydd 2, s. 151-64, Stockholm, Sverige 1988.
- : Europæisk insiderret. Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. B329-34, København 1988.
- : Insider Trading og obligationshandel. Finans/Invest 7, s. 28-31, København 1988.
- Skovby, L., Elmer, M.: Ejendomsretten 1. 164 s. København 1988.
- Smith, E.: De almindelige domstoles stedlige kompetence. Procesfaghæfte I, 1988, s. 55-95, København 1988.
- : Begrebet Vidneidentifikation. Advokaten 12, s. 241-49, København 1988.
- : Vidnebeviset. Om vidneforklaringer og afhøringsmetoder. Advokaten 9, s. 181-90, København 1988.
- : Straffeproces. Grundlæggende regler og principper. København 1988, 161 s.
- : Civilproces. Grundlæggende regler og principper. København 1988, 210 s.
- Stevnsborg, H., Christensen, J.: Anm. af: Lotte Dombernowsky: "Slagsmaale ere nu om Stunder langt sjeldnere.." 1985, Eckhard Formella: "Retchtsbruch und Retchtsdurchsetzung im Herzogtum Holstein um die Mitte des 19. Jahrhunderts" 1985. Scandinavian Journal of History Vol. 12, s. 276-78, Stockholm 1988.
- , Christensen, J.: Masker og maskeforbud. Ugeskrift for Retsvæsen 1988 B, s. 139-41, København 1988.
- : Stavnsbåndet 1788-1988. Ugeskrift for Retsvæsen 1988 B, s. 233-36, København 1988.
- Tamm, D.: Retshistoriske indslag i afhandlinger med andet primært sigte. Juridisk Forskning, Skriftserie A. Handelshøjskolen i Aarhus 3, s. 70-83, Århus 1988.
- : Nationalsocialismens grænser. Dansk ret i hagekorsets skygge. Retfærd. Nordisk juridisk Tidsskrift 2, s. 129-32, København 1988.
- : Procuratorer og tingstude i 350 år. Advokaten 16, s. 297-99, København 1988.
- , Henningsen, G.: Moldenhawer, inkquisitionen og computeren. Forskning og Samfund 4, s. 13-16, København 1988.
- : Die rechtsgeschichtliche Forschung in Dänemark – einige Tendenzen. La Storiografia Giuridica Scandinava, Paolo Grossi, s. 25-33, Milano 1988.
- : Comparative Law in Ancient Times. Nordic Journal of International Law Vol. 56, s. 271-75, København 1987.
- : Rechtswissenschaft im Dienste der Theologie. Akten des 26 Deutschen Rechtshistorikertages, Dieter Simon (eds), s. 559-69, Frankfurt am Main 1987.
- : Norske Lov – set fra Danmark. Ugeskrift for Retsvæsen B 10, s. 217-21, København 1987.

Mogens Koktvedgaard

2. Retsvidenskabeligt Institut B

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1976, da instituttet flyttede til sine nuværende lokaler i Studiegården, Studiestræde 6. Institutet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, der blev oprettet i 1964. I februar 1973 flyttede en del af instituttet til lokaler i Studiestræde 10 og i sommeren 1973 blev denne afdeling gjort til et selvstændigt institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13.

Professorer: Ole Espersen (orlov), Ole Krarup, Henrik Zahle.

Lektorer: Peter Blume, Frederik Harhoff, Carsten Henrichsen, Kirsten Ketscher, Henning Koch, Peter Møgelvang-Hansen (orlov), Steen Rønsholdt.

Adjunkt: Anita Rønne.

Seniorstipendiater: Gerd Batstrup, Hanne Petersen.

Kandidatstipendiater: Else Gjærrild Andersen (fra 1.4.), Knud Wallberg.

Introduktionsstipendiat: Mette Damgaard.

TAP: Antal årsværk 4,2.

Assisterer: Grethe Cramer, Pi Djurhuus, Kirsten Ehlers, Mariann Helbrandt, Rut Hynne.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets undervisning dækker under den nye studieordning Offentlig Ret, Ret og Samfund og Juridisk Informationsøgning. På den gamle studieordning dækkes Stats- og forvaltningsret samt Folkeret (2. årsprøve). Hertil kommer en række kursusfag såsom Arbejdsret, Forvaltningslære, Kommunalret, Kvinderet, Socialret og Politiret. Instituttets forskning vedrører primært offentlig ret dels med henblik på en beskrivelse af de retlige krav, der stilles til forvaltningen, dels beskrivelse af de øverste statsorganers virksomhed, dels endelig forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur.

1. Offentlig ret

1.1 Det kommunale selvstyre

Projektet »Det kommunale selvstyre« behandler spørgsmål vedr. den kommunale selvstyret og den kommunale organisation ud fra den overordnede tese, at kommunalretten også bør ses som en forfatningsret.

En hovedproblemstilling i projektet er diskussion af indholdet i den kommunale selvstyret, jfr. grundlovens § 82 om kommunernes ret til at styre egne anliggender. Det drøftes på baggrund af historiske og komparative undersøgelser o.a., om hvorvidt kommunernes omfattende politiske autonomi understøttes af en retlig autonomi af et langt større omfang, end hvad traditionelt antaget i retsvidenskabelig litteratur, der i almindelighed ser kommunerne som et i det store og hele underordnet led i den samlede statsstyrelse.

Projektet behandler endvidere spørgsmål om de kommunale styrelsesorganer, herunder især de politiske mindretals stilling, spørgsmål om borgernes stilling over for de kommunale styrelsesorganer, herunder i forbindelse med diverse »nærdemokrati« eller »selvstyre«-foranstaltninger (Gerd Batstrup).

1.2 Kommunalret

Der arbejdes med forskellige kommunalretlige studier med henblik på en større samlet fremstilling. Kommunalretten har – som en del af den samlede offentlige ret

– traditionelt været ret stedmoderligt behandlet. Denne relative upåagtethed står i grelt misforhold til kommunens og kommunalbestyrelsens centrale placering i det samlede forvaltningssystem. Kommunalbestyrelsen er nu den helt dominerende forvaltningsenhed.

Centralt i disse studier står spørgsmålet om sammenhængen mellem kommunalt demokrati/selvstyre og antagelser om en særlig offentligretlig retsstilling for kommunerne. En væsentlig indgang til undersøgelsen af dette spørgsmål er den retlige kontrol med kommunerne. De kommunalretlige kravs indhold og fremtræden er således i høj grad bundet til relationen kommunalbestyrelse/kontrolmyndighed. En stor del af de kommunale retsreglers udvikling og retskildegrundlag kan ganske enkelt ikke forstås løst fra den retlige kontrol. Den kommunalretlige retsdannelse har i udpræget grad sit udspring i et polycentrisk organiseret system. Til trods for en tilsyneladende velordnet hierarkisk opbygning er der reelt tale om et ganske sammensat til tider uigennemskueligt system. Spørgsmålet om kompetencefordelingen mellem kommunalbestyrelse og de forskellige kontrolmyndigheder og – i forbindelse hermed – spørgsmålet om disses afgørelser som udtryk for gældende ret kompliceres af de særlige forudsætninger, der gør sig gældende i forholdet mellem kommunalbestyrelsen og kontrolmyndighederne samt forholdet mellem kontrolmyndighederne indbyrdes. Undersøgelsens genstand omfatter bl.a. følgende spørgsmål: Hvor er kompetencen til fortolkning og udfyldning af retten placeret? Hvilken retskildeværdi har den enkelte myndigheds retsopfattelse i forhold til andre myndigheds divergerende retsopfattelse? Hvornår og under hvilke omstændigheder kan en given retsopfattelse siges at være udtryk for gældende ret? (Steen Rønsholdt).

1.3 Forvaltningsproces

Arbejder på en samlet fremstilling af forvaltningsprocessen. Første del af dette projekt omfatter sagsbehandlingskravene i medfør af forvaltningsloven, dvs. reglerne om: Habilitet, kontradiktion, aktindsigt, tavshedspligt etc. (Steen Rønsholdt).

1.4 Retsstat, retsudvikling og retfærdighed

Fortsatte studier i retlige samspilsrelationer mellem stat og individ med henblik på klarlæggelse og drøftelse af problemer i den aktuelle retsudvikling.

Udgangspunktet er en undersøgelse af de skiftende måder, hvorpå de ideale forestillinger om retsstatslighed, retssikkerhed og retfærdighed konkretiseres i 1800- og 1900-tallets samfund med et konstitutionelt statsstyre.

Arbejdshypotesen er, at den hidtidige udvikling kan beskrives som en fortsat udvidelse af de anførte værdi-forestillinger, og at der aktuelt – med de seneste par årtiers samfundsændringer – er behov for en nytænkning og videreudvikling af disse forestillinger.

Projektet gennemføres foreløbig særskilt for de tre problemområder (Carsten Henriksen).

1.5 Statslig og kommunal forvaltning i Danmark

Fortsatte studier i den offentlige forvaltnings organisatoriske og styringsmæssige forhold med henblik på udarbejdelse af en lærebog i forvaltningslære (Carsten Henriksen).

1.6 Børnepasning i retlig belysning

Projektet er et kvinderetligt projekt, dvs. en del af den nye retsvidenskabelige disciplin, der undersøger sammenhænge mellem kvindekøn og retsregel. Børnepasning forstås i dette projekt som en kvindelateret aktivitet og service.

Børnepasningens retlige regulering behandles ud fra to grundaspekter: egenpasning og fremmedpasning. Den retlige regulering af børnepasningen indgår som et væsentligt led i kvinders retsstilling, på den ene side i forhold til kvinders traditionelle ret og pligt til at passe egne børn og på den anden side som et led i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet.

Som led i spørgsmålet om egenpasning behandles reglerne om: barselsdagpenge, kontanthjælp, arbejdsløshedsdagpenge m.v. Under aspektet fremmedpasning behandles først og fremmest den offentlige børnepasningsservice. De problemstillinger der tages op er: planlægning og tilvejebringelse af pasningstilbud, visitation, opsigelse og flytning, betalings spørgsmål samt reguleringen af børnepasningens indhold.

Grundlaget for undersøgelsen er regelstrukturerne samt først og fremmest den administrative praksis (i ankestyrelse, ankenævn og 1. instans) (Kirsten Ketscher).

1.7 Rejsning af patientklagesager

Forskningsprojektet omhandler forvaltningsretlige problemstillinger, set fra en retssikkerhedsmæssig synsvinkel, i forbindelse med patienters rejsning af klager over medicinalpersoners faglige fejl begået under udøvelsen af deres sundhedsfaglige virksomhed (Else Gjorriild Andersen).

1.8 Politiet under besættelsen

Undersøgelsen, der er iværksat efter anmodning fra Politihistorisk Selskab, udføres sammen med seniorstipendiat, lic.phil. Henrik Stevnsborg.

Formålet med undersøgelsen er at analysere det danske – navnlig det københavnske – politis situation og udvikling fra 1938-1947. Undersøgelsen hviler navnlig på en gennemgang af det samtidige kildemateriale fra forskellige arkiver.

Kildematerialet vedrører 3 sagstyper: Sager af mere generel karakter, der belyser politiets organisation, funktioner og beføjelser, herunder tillige personale-spørgsmål samt denne organisations relationer til besættelsesmagten. Sager vedrørende visse sammenslut-

ninger, offentlige forsamlinger, gadeuro (Henning Koch).

1.9 Flygtningeret

Der arbejdes med et projekt, der omhandler en undersøgelse af det retlige grundlag for integrationen af flygtningen i Danmark, og projektet omfatter en undersøgelse af flygtningenes retsstilling på de områder, der i bred forstand kan betegnes som integrationsområdet, f.eks. sprogundervisning, boligplacering, økonomisk bistand, erhvervs- og uddannelsesplacering m.v.

Grundlaget for undersøgelsen er regelstrukturen på de respektive områder samt den administrative praksis i Socialministeriet, amsankenævnene og Den sociale Ankestyrelse (Mette Damgaard).

1.10 Det danske rigsfællesskab

Projektet er en fortsættelse af det projekt, der har været beskrevet tidligere i årbogen.

Projektet drejer sig om hjemmestyreordningernes retlige status. Efter indførelse af hjemmestyre på Færøerne og i Grønland er lovgivningskompetencen inden for de i hjemmestyrelovene angivne områder gradvist overført til hjemmestyremyndighederne. Der opstår herved det statsretlige problem, at grundlovens enhed brydes i den forstand, at lovgiver i Danmark ikke længere har monopol på at lovgive for hele riget i enhver henseende, såfremt det antages, at hjemmestyreordningerne ikke kan tilbagekaldes eller ændres ensidigt af Folketinget og regeringen. Hvis denne antagelse holder stik, må den danske forfatning revideres, idet der i så fald er tale om en ny statslig struktur.

Til støtte for synspunktet om hjemmestyreordningernes uigenkaldelighed er der tillige foretaget en sammenligning af andre områder, hvor spørgsmålet om indfødte folks rettigheder er aktuelt, f.eks. de samiske områder i Norge, Sverige og Finland samt inuit i Canada og Alaska.

Endelig er der foretaget en undersøgelse af folkerettens regler om indfødte folks selvbestemmelsesret (Frederik Harhoff).

1.11 Dansk forfatningsret

En systematisk fremstilling af dansk forfatningsret med grundlag i en foreløbig udgave (Henrik Zahle).

1.12 Energiret

Efter at en foreløbig del om den offentlige regulering af olie- og naturgasvirksomheden er publiceret, arbejdes der med mere specielle og uddybende dele af olieretten. Fremstillingen omfatter en behandling af koncessionene som retsform, samarbejdsaftalen (joint-venture aftalen) som offentligt reguleringsmiddel, samt et afsnit om olierettens kilder.

Der arbejdes desuden med en fremstilling af andre energiressourcer end olie og naturgas. Med henblik på

offentliggørelse i I.B.A.'s Journal of Energy and Natural Resources Law er en artikel om den danske kulindestri under udarbejdelse (kullets placering i den danske energiforsyning, organisering, Elsams og Elkrafts praksis, embargo mod import fra Sydafrika m.v. (Anita Rønne).

2. Andre emner

2.1 Informationsret

Et karakteristisk træk ved den nyere samfundsudvikling er udviklingen af nye informationssystemer og den generelt øgede betydning som informationsformidling tillægges. På denne baggrund er det undersøgelsens formål at afklare, hvorvidt informationsbegrebet i alle dets forskellige afskygninger kan danne et hensigtsmæssigt udgangspunkt for en beskrivelse af retlige fænomener. Mange forskellige dele af retssystemet er normeret af regler, der tager sigte på informationsbehandling og -bedømmelse. Det er dermed forsvarligt at tage udgangspunkt i en hypotese om, at information kan være et velegnet nøglebegreb til en forståelse af disse reglers udformning. Hypotesen vil blive søgt afklaret ved specialstudier inden for udvalgte retsområder (Peter Blume).

2.2 Kvindeperspektiver på ret og arbejde

Jeg har igennem min ansættelsesperiode som seniorstipendiat indsamlet empirisk materiale i form af kvalitative interviews og observationer på 4 forskellige arbejdspladser i den offentlige sektor. Dette materiale skal bl.a. danne grundlag for en beskrivelse og vurdering af den informelle rets betydning for kvinders lønarbejde samt for en analyse af omfanget af »juridisk pluralisme« i reguleringen af lønarbejdet. Begreberne »informel ret« og »juridisk pluralisme« er bl.a. anvendt af retsantropologer i deres beskrivelse af retssystemer både i tidligere kolonilande og i vestlige lande. De retsteoretiske overvejelser vil angå spørgsmålet om betydningen af denne informelle ret og juridiske pluralisme i fortolkningen af den formelle ret og i forståelsen af retstilstanden på området. Desuden vil de angå spørgsmålet om, hvilken rolle det spiller for reguleringen af arbejde i det moderne samfund, at der retligt er blevet opereret med et arbejdsbegreb, der er begrænset til lønarbejdet. Endelig vil de retsteoretiske overvejelser berøre spørgsmålet om, hvilken retlig betydning det får, at det ikke er muligt at tale om ét kvindeperspektiv på ret og arbejde, men at der er nødvendigt at operere med flere perspektiver (Hanne Petersen).

2.3 Arbejdsret

I fortsættelse af tidligere virksomhed arbejdes der med en omfattende analyse af de modsigelser der ligger bag arbejdets retsforhold. Særlig bearbejdes spørgsmålet om processystemet og sanktionsreglerne (bod) (Ole Krarup).

2.4 Produktsikkerhed i forbrugerforhold

Projektet er tænkt som en analyse af den eksisterende nationale produktsikkerhedslovgivning set fra forbrugernes synsvinkel.

Formålet er at klarlægge de forskellige reguleringsmekanismer og disses egnethed til at beskytte forbrugere mod farlige produkter.

Da den nationale regelfastsættelse på alle områder sker på baggrund af internationalt samarbejde – ikke mindst i EF-regi – indgår de internationale aspekter med stor vægt i projektet (Knud Wallberg).

2.5 Retssikkerhed

En række spørgsmål om de hemmelige overvågningsorganers (efterretningstjenesters) politiske aktiviteter og undergravning af retssikkerheden er taget op med udgangspunkt i sagen om Arne Treholt (Ole Krarup).

2.6 Ret og samfund

Der arbejdes fortsat med en generel teori om forholdet mellem ret og samfund med inddragelse af historiske, sociologiske og antropologiske problemfelter, i samarbejde med Humanistisk Forskningscenter m.fl. (Ole Krarup).

2.7 Studier i retsdogmatik og retskritik

(Henrik Zahle).

Anden virksomhed:

Peter Blume: Institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut B og for Juridisk Laboratorium; Det retsvidenskabelige Fagråd; Formand for Det samfundsvidenskabelige Fakultets biblioteksudvalg; Konsistoriums biblioteksudvalg.

Grethe Cramer: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd; Det samfundsvidenskabelige Forskningsudvalg.

Frederik Harhoff: Konsistorium.

Carsten Henriksen: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn (næstformand); Ruskursusudvalget.

Rut Hynne: Det retsvidenskabelige Fagråd.

Kirsten Ketscher: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd; Det retsvidenskabelige Fagråd; Det samfundsvidenskabelige Fakultets Lokaleudvalg; Bestyrelsesmedlem ved Det samfundsvidenskabelige Fakultets Center for Kvindeforskning og Undervisning; Medlem af Folkeuniversitetets styrelse.

Henning Koch: Det retsvidenskabelige Studienævn; Kursusudvalget for Retsvidenskab; Justitsministeriets arbejdsgruppe vedr. politiforskning.

Anita Rønne: Stipendiatudvalget.

Steen Rønsholdt: Formand for Det retsvidenskabelige Fagråd.

Udgivervirksomhed:

Peter Blume: Hovedredaktør for Nordisk Årbog i

Retsinformatik 1989; medlem af editorial committee for *The International Computer Law Adviser*.

Frederik Harhoff: Medlem af redaktionskomiteen for *Nordic Journal of International Law*.

Kirsten Ketscher: Redaktionsmedlem af *Årbog for Kvinderet*; medlem af redaktionen af *Retfærd*.

Ole Krarup: Redaktør af *Arbejdsretligt Forlags serie »Lighed for Loven«*.

Hanne Petersen: Hovedredaktør af *Retfærd*.

Anita Rønne: Rapportør til *Journal of Energy and Natural Resources Law*.

Steen Rønsholdt: Medlem af redaktionen af *Retfærd*.

Knud Wallberg: Medlem af redaktionen af *Retfærd*.

Henrik Zahle: Medlem af redaktionen af *Retfærd*.

Rejser m.v.:

Else Gjærrild Andersen: Temadag om »Aktindsigt og tavshedspligt« afholdt af Dansk Sygeplejeråd i Hillerød 6.4.; Nordisk symposium om »En moderne retsdogmagik« i Gilleleje 13.-16.6.; European Conference on Critical Legal Studies i Gilleleje 21.-23.9.; Symposium i »Hålse- og sjukvårdsrätt« på Uppsala Universitet 21.23.11.

Gerd Battrup: Retsfilosofisk symposium i Tiøme, Norge (august).

Peter Blume: London 20.-27.3. (studieophold); Stockholm 24.-28.4. (studieophold); Rom 16.-21.5. (4th World Conference on Computers and Law); Amsterdam 31.5.-3.6. (Computer Law Association Conference); Leicester 27.6.-1.7. (studieophold); Oslo 17.-21.10. (studieophold); Stockholm 23.-25.11. (5. Nordiske retsinformatik Konference).

Frederik Harhoff: Canada januar til september (forskningsophold); Foredrag ved Canadian Council of International Law, Ottawa, oktober; Foredrag ved Arctic Policy Conference, Montreal, december.

Carsten Henriksen: Nordisk symposium om »En moderne retsdogmatik« i Gilleleje 13.-16.6.; Nordisk administrativt Forbunds 22. alm. møde i Reykjavik 17.-20.8. (konference om forvaltningens betydning for udviklingen i 90'erne).

Kirsten Ketscher: Gæsteforelæsning på universitetet i Basel, Schweiz (februar); Foredragsholder i kvindekonferencen Nordisk Forum i Oslo (august); Retsfilosofisk konference i Norge (august); Studierejse Oslo (november); Nordisk socialretssymposium i Uppsala (november).

Henning Koch: Landsarkivet for de Sønderjyske Landsdele, Åbenrå 26.-29.7.; Forelæsning om »Nationalsocialismen, demokratiet og retten«, Aarhus Universitet (oktober).

Ole Krarup: Arbejdsretligt seminar på universitetet i Greifswald, DDR (april); Indleder på Nordisk Treholt-Komite's seminar (november).

Hanne Petersen: Studierejse i USA fra oktober 1987

til februar 1988; Gæsteforelæsninger ved UCLA (University of California, Los Angeles) (januar); Gæsteforelæsning på Oslo Universitet (oktober).

Anita Rønne: Studieophold i Australien og New Zealand (University of Melbourne og University of Wellington) samt deltagelse i konferencen »Energy Law 88« i Sydney, International Bar Association (primo februar til medio april); I.B.A. Offshore-Contract Seminar i Kbh. 20.-21.5.; Foredragsholder på Nordisk Ministerråds Seminar »Olie, Fisk og Miljø« på Færøerne 1.-3.6.; Olierettsseminar i Bergen 29.11.-1.12.

Steen Rønsholdt: Studieophold på Institut of Advanced Legal Studies, London 20.-27.3.; Deltagelse i 4th World Congress »Computer and Law« i Rom 16.-21.5.

Knud Wallberg: Studierejse til London og Oxford 17.-24.11.

Henrik Zahle: Gæsteforelæsning ved det juridiske fakultet, universitetet i Oslo, om den nye juridiske studieordning (januar); Forelæsning ved Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo, om kvinderet og forfatningsret (maj); Forelæsning om videnskabeliggørelse af retsdogmatikken, ved *Retfærd's* redaktionsseminar i Hadeland, Norge (maj); Forelæsning ved Nordisk Forskerseminar i Gilleleje om retsdogmatik og retskritik (juni).

Publikationer:

Blume, P.: Offentlig information. Studier, Retsvidenskabeligt Institut 26, s. 91-97, København 1988.

—: Nye registerregler i Danmark. *Lov og Data* 13, s. 2-3, Oslo 1988.

—: New Danish Rules on data protection. *International Computer Law Adviser* Vol. 3, No. 2, s. 16-19, Californien 1988.

—: Tavshedspligt og ytringsret. *Djøf-Bladet* 8, s. 26, København 1988.

—: Retlig information – før, nu og i 90'erne. *Retspolitisk status*, Flemming Balvig, Helle Lokdam (udg.), s. 149-66, København 1988.

—: Anmeldelse af Mads Bryde Andersen (red.): *EDB-ret for brugere*. Ugeskrift for Retsvæsen 11, s. 141-43, København 1988.

—: Ansattes ophavsret til edb-programmer. *Juristen* 2, s. 101-14, København 1988.

—: Computer Contracts in Danish Law. *International Computer Law Adviser* Vol. 2, No. 4, s. 13-18, California 1988.

—: Data Protection Denmark. *Data Protection Laws in the United Kingdom and Denmark*, Euan Cameron, Peter Blume, s. 14-28, Leicester 1988.

—: Lovsystematik. Ugeskrift for Retsvæsen 13, s. 113-17, København 1988.

—: I demokratiets grænseland. *Djøf-bladet* 5, s. 43-44, København 1988.

—: Hvem har ophavsretten. *Djøf-Bladet* 2, s. 25-26, København 1988.

- : Den nye Registerlovgivning. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 25, s. 1-16, København 1988.
- : Informationsdød. DF-Revu 3, s. 65-67, København 1988.
- : Folket og loven. Siden Saxo 1, s. 36-43, København 1988.
- : New Danish Act on Semiconductor Chips. International Computer Law Adviser Vol. 2, No. 7, s. 21-22, Californien 1988.
- : To informationssystemer – to retssprog. Informationskløftene og demokratiet, Helge Omdal (udg.), s. 128-37, Oslo 1988.
- : Two lectures on law and modern technology. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 27, s. 1-30, København 1988.
- : Den elektroniske forvaltning og borgerne. Nordisk Årbok i Rettsinformatikk 5, s. 102-14, Oslo 1988.
- : Den danske chipslov. Lov og Data 15, s. 7, Oslo 1988.
- : Om adgangen til registrerede oplysninger hos offentlige myndigheder. Juristen 8, s. 357-68, København 1988.
- : Afgørelser i Retsinformation. Lov og Data 16, s. 7, Oslo 1988.
- : Dårligt uddannede sælgere skaber et image-problem for edb-branchen. Computerworld 43, s. 30-31, København 1988.
- Henrichsen, C.M.: Fra sygehusvæsen til sundhedsvæsen. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 28, Årsberetning 1987, s. 109-26, København 1988.
- Ketscher, K.: Børnepasning i retlig belysning. København 1988, 304 s.
- : Rechtliche Regelung der Fortpflanzungstechnologie – Betrachtungen aus frauenrechtlicher Sicht. Streit – Feministische Rechtszeitschrift 1, s. 15-18, Frankfurt 1988.
- , Petersen, H.: Materialesamling til kursusfaget Kvinderet, Forårssemestret 1988. København 1988, 95 s.
- , Petersen, H.: Ligestillingslovgivning. Doms- og afgørelsessamling. Forårssemestret 1988. København 1988, 103 s.
- : En konstruktiv Retskritiker. Om Henrik Bang. Studier 26, s. 15-20, København 1988.
- : The legal base for local Government and public participation in Denmark. Decentralization and Local Government. A Danish-Polish Comparative Study in Policial Systems, Jerzy Regulski m.fl. (red), s. 42-48, Lodz, Poland 1988.
- : Some Legal Aspects of Local Government in Denmark, Illustrated by Three Cases. Decentralization and Local Government. A Danish-Polish comparative study in political systems, Jertzky Regulski m.fl. (red), s. 217-24, Lodz, Poland 1988.
- Koch, H.: Fra folkeviljen til folkepejecen. Social Kritik Årg. 1, nr. 1, s. 33-40, København 1988.
- : Demokratisk lovgivning mod udemokratisk adfærd. Retfærd 41 (Nationalsocialismen och rätten), s. 148-53, København 1988.
- : Kriminologiens venner og fjender. Retsvidenskabelige Studier – Årsberetning 1987, Retsvidenskabeligt Institut B 26, s. 37-46, København 1988.
- : Demonstrationsfriheden (Offentliggørelse af licentiatforelæsning i forkortet version). Berlingske Tidende 22. maj, s. 16, 1.sekt, København 1988.
- : De sikkerhedspolitiske dagsordener. (Materialesamling). Institutpublikation 1988, 22 s.
- Krøner, O.: Omrids af en humanistisk retskritik. Rättsdogmatikens alternativ, Kaarlo Tuori (udg.), s. 9, Helsinki 1988.
- : En dom om lighedssætningen. Ugeskrift for Retsvæsen 18, s. 3, København 1988.
- : Treholt-sagen og menneskerettighedskonventionen. Dagbladet Politiken 5. august, s. KRONIK, København 1988.
- : Det juridiske elfenbenstårn – Udluftning eller nedrivning? Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 26, Årsberetning 1987, s. 9, København 1988.
- Petersen, H.: Om arbejdsretsforskernes rolle og opgaver. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 26, Årsberetning 1987, s. 31-36, København 1988.
- : Løndiskrimination pga. køn – nogle amerikanske erfaringer. Retspolitisk Status, Flemming Balvig, Helle Lokdam (udg.), s. 201-15, København 1988.
- : Retsbeskyttelse af kvinders værdighed. Seksuel chikane i komparativ og retsteoretisk belysning. Tidsskrift for Rettsvitenskap 3, s. 253-307, Oslo 1988.
- : Perspectives of women on work and law. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 28, s. 32, København 1988.
- : Seksuel chikane. Køn, arbejde og livsstrategier, Samkvind, s. 42-54, København 1988.
- , Ketscher, K.: Ligestillingslovgivning. Doms- og afgørelsessamling. Forårssemesteret 1988. 103 s. København 1988.
- , Ketscher, K.: Materialesamling til kursusfaget kvinderet. Forårssemesteret 1988. 95 s. København 1988.
- Rønne, A.: Offentlig regulering af olie – og naturgasvirksomheden i Danmark. Marius 149, s. 159, Oslo 1988.
- : Betydningen af beretninger fra Folketingets energipolitiske udvalg. Studier, Retsvidenskabeligt Institut B 26, Årsberetning 1987, s. 6, København 1988.
- Zahle, H.: Kommunal inhabilitet. Ugeskrift for Retsvæsen 3, s. 25-31, København 1988.
- : Støj uden ekspropriation, Kommentar til UfR 1988 547 H. Ugeskrift for Retsvæsen 49, s. 429-31, København 1988.
- : Loven i retten. Om domstolens kontrol af lovens grundlovsmæssighed. Årsberetning 1987, Studier,

- Retsvidenskabeligt Institut B 26, s. 47-54, København 1988.
- : Alternative bevismodeller. JFT 4, s. 182-85, Finland 1988.
 - : Retsdogmatik og retskritik. Rättsdogmatikens alternativ, K. Tuori (red.), s. 235-42, Tammerfors, Finland 1988.
 - : Den danske grundlov og menneskerettighederne. Menneskerettigheder, L. Nordskov Nielsen m.fl. (red.), s. S.77-81, København 1987.
 - : Dansk forfatningsret. Registrere. København 1987, 48 s.
 - : Retskilder i den offentlige ret. Materialesamling til Modul II. Inst. for Samfundsøkonomi og Planlægning, Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning, RUC (red.), s. 19, Roskilde 1987.

Peter Blume

3. Retsvidenskabeligt Institut C

Historie:

Siden 1973 har instituttet haft status som selvstændigt institut. Institutet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, som oprettedes i 1964 med hjemsted i Krystalgade 16, 2. sal. Siden 1976 har instituttet haft til huse i Studiegården, Studiestræde 6.

Instituttet har sammen med Retsvidenskabeligt Institut A og B rådighed over kontor og mødelokaler i Store Kannikestræde 18.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 15.

Professorer: Isi Foighel, Claus Gulmann, Anders Vinding Kruse, Lars Nordskov Nielsen, Erik Siesby, Finn Taksø-Jensen.

Lektorer: Bo von Eyben, Holger Hansen, Svend Gram Jensen, Joseph Lookofsky, Vibeke Vindeløv.

Adjunkt: Linda Nielsen.

Seniorstipendiater: Ivan Sørensen pr. 1.9.1988.

Kandidatstipendiat: Kaare Bangert, Ivan Sørensen (1.1.-31.8.88), Leif Weizmann.

TAP: Antal årsværk: 5,02.

Anette Laurvig Hansen, Jytte Hvidsø, Pia Jerle, Jeanne Muldgaard, Hanna Mulvad, Bodil van de Velde, Mette Willer.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende – inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: Formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe lærebøger og materialesamlinger m.v. som

grundlag for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium samt en række kursusfag, bl.a. skatteret, international privatret og komparativ ret.

1. Formueret

1.1 Et mangeårigt forskningsprojekt om kompensation for personskade er bragt til en foreløbig afslutning med publiceringen af afhandlingen: »Kompensation for personskade II – en retssociologisk undersøgelse.« Den retspolitiske problemstilling undersøges dog videre i en nordisk arbejdsgruppe nedsat under nordisk embedsmandskomite: En præliminær rapport blev afgivet i april 1988. En udvidet rapport afgives i begyndelsen af 1989 som grundlag for nordisk konference, der planlægges afholdt i efteråret 1989 (Bo von Eyben).

1.1.1 En undersøgelse af de erstatningsretlige og forsikringsmæssige problemer i forbindelse med skader på nedgravede ledninger forvoldt ved udgravningsarbejder er iværksat; undersøgelsen baseres bl.a. på en omfattende utrykt retspraksis. Undersøgelsen vil i begyndelsen af 1989 udmunde i en rapport, der afgives til Fællesudvalget for Ledningssamarbejde (Bo von Eyben).

1.1.2 Der forberedes artikler om revision af arbejdsskadeforsikringsloven på grundlag af betænkning nr. 1142/1988 om forældelse af erstatningsansvar, særligt om betydningen af DL 15-14-4 (Bo von Eyben).

1.1.3 Endelig forberedes en større fremstilling om patientforsikring i forbindelse med patientforsikringslovens forventede ikrafttræden d. 1.6.1990 (Bo von Eyben).

1.2 Videreførelse af retsvidenskabelig undersøgelse vedrørende sælgers og købers retsstilling, herunder internationale køb og køb af fast ejendom. Undersøgelserne er snart afsluttede og vil blive offentliggjort i bogform (herunder lærebogsform) og i en justitsministeriel betænkning (A. Vinding Kruse).

1.2.1 Endvidere foretages en retsvidenskabelig undersøgelse af interrelationerne mellem de privatretlige erstatningskrav, forsikringsinstituttet, offentligretlige reguleringer og foranstaltninger, herunder straffebestemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen er offentliggjort i 4. udgave af »Erstatningsretten« 1986 og i en justitsministeriel betænkning vedrørende erstatningsansvarsloven (A. Vinding Kruse).

1.2.2 Endelig skal nævnes en retsvidenskabelig undersøgelse af de erstatningsretlige problemer vedrørende professionsansvaret, hvoraf dele er offentliggjort samt en retsvidenskabelig undersøgelse af erstatningsansvaret for miljøskader (A. Vinding Kruse).

1.3 Efter at arbejdet med en større retssammenlignende analyse »Consequential Damages in Comparative Context: From Breach of Promise to Monetary Remedy in the American-Scandinavian International Law of Contract and Sales«, er afsluttet, idet afhandlingen er indleveret til bedømmelse med henblik på erhvervelse af den juridiske doktorgrad ved Københavns Universitet, er der i efteråret 1988 påbegyndt flere arbejder vedrørende »United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods«, jfr. det i december 1989 vedtagne lovforslag L 35 (Joseph Lookofsky).

1.4 Afsluttet lærebog om international privatret og procesret. Fortsat arbejdet med menneskerettigheder (Erik Siesby).

1.5 Efter afslutningen af afhandlingen »Den private syge- og ulykkesforsikring«, som er indleveret til bedømmelse med henblik på erhvervelse af den juridiske licentiatgrad ved Københavns Universitet, er påbegyndt et projekt med titlen »Forbrugerbeskyttelsen i forsikring« (Ivan Sørensen).

2. *Folkeret og EF-ret*

2.1 Videreført arbejdet på en retsdogmatisk fremstilling af den retlige regulering af dansk fiskeri. Hovedvægten lægges på de komplicerede praktiske og retlige problemer, der opstår i forholdet mellem de forskellige internationale retssystemer og dansk national ret (Kaare Bangert).

2.2 Videreførelse af retsvidenskabelig undersøgelse med henblik på EF's realisering af Det indre Marked samt med den internationale regulering af miljøbeskyttelse for øje (Claus Gulmann).

2.2.1 Et endnu upubliceret manuskript til en ny lærebog i folkeret er færdiggjort. Arbejdet er udarbejdet sammen med lektor Tyge Lehmann og John Bernhard (Claus Gulmann).

3. *Offentlig ret*

3.1 Fortsat arbejdet med lovgivning, der regulerer fast ejendom set fra såvel de offentlige myndigheders synspunkt som fra den enkelte ejendomsjers (Holger Hansen).

3.2.1 Arbejdet på en fremstilling vedrørende folketingets ombudsmand er genoptaget (Lars Nordskov Nielsen).

3.2.2 Deltaget i en tværfaglig gruppe vedrørende prioritering i sundhedssektoren. Har skrevet det afsnit i gruppens hvidbog, som omhandler de retlige synspunkter på prioriteringsspørgsmålet. Hvidbogen står umiddelbart foran offentliggørelse (Lars Nordskov Nielsen).

3.2.3 Arbejder med menneskerettighedsspørgsmål i forbindelse med Centret for Menneskerettigheder, herunder med spørgsmålet om menneskerettighedernes betydning for strafforfølgning og straffuldbyrkelse (Lars Nordskov Nielsen).

4. *Person-, familie- og arveret*

4.1.1 Fortsatte studier i de økonomiske solidaritetsregler mellem ægtefæller – særlig reglerne om ligedeling på ægtefælleskifte (Linda Nielsen).

4.1.2 Indsamlet og bearbejdet materiale fra en lang række lande om de nye forplantningsteknologier. På grundlag af materialet redegøres for de juridiske konsekvenser, særlig de familie- og arveretlige af kunstig insemination, reagensglasbefrugtning og rugemoderskab. Arbejdet forventes offentliggjort i 1989 (Linda Nielsen).

4.2 Påbegyndt et juridisk-sociologisk grundforskningsprojekt, der består i at undersøge indholdet af de i 1987 oprettede notartestamenter. Resultaterne af undersøgelsen ventes offentliggjort i efteråret 1989 i en afhandling: »Hvad går virkelighedens testamenter ud på« Endvidere påtænkes udgivet en håndbog i testamentskoncipering (Finn Taksøe-Jensen).

4.3 Fortsat arbejdet med studier over forholdet mellem videnskabsteori/metode og retsvidenskab (Vibeke Vindeløv).

4.3.1 Påbegyndt projektet »Komparative studier af konfliktløsningsmodeller på det civilretlige område i Japan og Danmark« (Vibeke Vindeløv).

5. *Skatteret*

5.1 Efter udfærdigelse af lærebog i skatteret, »Skat – Personer«, udgivet 1988, arbejdes videre på lærebog i skatteret, »Skat – Erhverv«, som forventes udgivet i 1989. Begge bøger udarbejdes i fællesskab med lektor Jens Dreyer, Peter Taarnhøj og Kjeld Henningsen (Isi Foighel).

5.2.1 Fortsat arbejdet med lærebogsskrivning i skatteret udmøntet i kapitlerne, Skatterettens kilder, Skattepligt og Skatteproces (Svend Gram Jensen).

5.2.2 Afsluttet et endnu upubliceret manuskript til en lærebog i almindelig retslære »Almindelig Retslære« (Svend Gram Jensen).

Universitetsadministrationen:

Claus Gulmann: Næstformand i Fagrådet, prodekan i Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd, medlem af arbejdsgruppen vedrørende Offentlig Rets arbejde med den nye studieordning.

Holger Hansen: Formand for Biblioteksudvalget

ved De Retsvidenskabelige Institutters Bibliotek, medlem af Studienævnet, formand for Studienævnet pr. december 1988.

Svend Gram Jensen: Stedfortrædende medlem af Stipendieudvalget og Husrådet for »Hvalkældereren«.

Anders Vinding Kruse: Medlem af Fagrådet.

Joseph Lookofsky: Medlem af Det Retsvidenskabelige Studienævns Kursusudvalg, medlem af Biblioteksudvalget ved de Retsvidenskabelige Institutters Bibliotek, medlem af instituttets edb-udvalg.

Lars Nordskov Nielsen: Formand for det af Fagrådet nedsatte stipendiatudvalg.

Linda Nielsen: Medlem af Det samfundsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg, medlem af Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn, medlem af udvalget vedrørende tilrettelæggelse af uddannelse for retsvidenskabelige stipendiater m.v.

Vibeke Vindeløv: Institutbestyrer, medlem af instituttets EDB-udvalg, medlem af styringsgruppen for faget »Ret og Samfund«, medlem af styrelsen for Center for Øst- og Sydøstasien.

Medlemskab af udvalg, kommissioner m.v.:

Kaare Bangert: Medlem af Udenrigsministeriets havretsudvalg med henblik på udarbejdelse af dansk følgelovgivning i forbindelse med ratifikation af Havretskonventionen.

Bo von Eyben: Stedfortrædende formand for Revaliderings- og Pensionsnævnet i Københavns Amt, medlem af Organisationskomiteen for etablering af »International Society for the Prevention of Iatrogenic Complications«, medlem af nordisk forskergruppe vedrørende udviklingen af reglerne om personskadeserstatning.

Isi Foighel: Formand for Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland, formand for Udvalget for Dansk Polarcenter II, medlem af UN Committee for Illumination of Racial Discrimination.

Claus Gulmann: Formand for bestyrelsen for Det danske Menneskerettighedscenter, medlem af bedømmelsesudvalget i anledning af danske juridiske kandidaters studieophold ved Det europæiske Universitets Institut i Firenze, Næstformand i Helsingforskomiteen.

Holger Hansen: Formand for Indenrigsministeriets Valglovsudvalg, formand for Landbrugsministeriets Struktur- og Planudvalg.

Anders Vinding Kruse: Formand for Justitsministeriets udvalg vedrørende Nordisk og International Købelov, formand for Justitsministeriets udvalg vedrørende ansvar for miljøskader, medlem af Justitsministeriets udvalg vedrørende beskyttelse af købere af bolig.

Joseph Lookofsky: Generalsekretær for Den danske Komité for komparativ ret (Association International des Sciences Juridiques).

Lars Nordskov Nielsen: Formand for Erhvervsud-

dannelsesrådet og Læringerådet (under Undervisningsministeriet), forligsmand, formand for bestyrelsen for socialforskningsinstituttet og præsident for »Kræftens Bekæmpelse«, medlem af bestyrelsen for Det danske Center for Menneskerettigheder, medlem af hovedbestyrelsen for Nordisk Administrativt Forbund.

Erik Siesby: Formand for Den danske Helsingforskomité.

Udgivervirksomhed m.m.:

Bo von Eyben er juridisk medarbejder ved Karnov's Lovsamling med henblik på redaktionsarbejdet vedrørende de årlige suppleringsbind.

Isi Foighel er medredaktør af Nordisk Tidsskrift for International Ret.

Claus Gulmann er redaktør af Karnov's Lovsamling samt Karnov's EF-samling. Er redaktør af tidsskriftet *Justitia* og med i redaktionskomiteen for Nordisk Tidsskrift for International Ret, Tidsskrift for Retsvidenskab og *Yearbook for European Law*.

Lars Nordskov Nielsen er redaktør af tidsskriftet *Juristen*.

Gæster og rejser:

Kaare Bangert: På studierejse med et af søværnets inspektionsskibe i Nordatlanten ved Island og Sydgrønland (juni) måned, har afholdt indlæg og deltaget i panel på Nordisk Ministerråds Seminar: »Olje, Fisk og Miljø« i Thorshavn (juni), har afholdt forelæsning og deltaget i paneldiskussion på fiskeri- og officerskursus (marts) på Søværnets taktikskole, Holmen.

Bo von Eyben: Foredrag på forsikringskongres i Stockholm (april) måned om personskadederegulering i sociologisk belysning. Tilsvarende foredrag på Assurandørsocietetets pressekonference (november), gæsteforelæsning (april) på Helsingfors Universitet om resultaterne af den rettssociologiske undersøgelse af erstatningsretten, foredrag på efteruddannelseskurser for danske ingeniører om erstatningsretlige problemer i forbindelse med ledningsregistrering og ledningsbeskadigelser, foredrag om patientforsikring, dels i Juridisk Forening i Århus, dels ved Klinisk Symposium på Odense Sygehus, Kirurgisk Institut. Foredrag om ansvar for medicinalpersoner og medicinalprodukter, dels på Lægeforeningens diplomkursus i Marketing, dels på Lægeforeningens tillidsmandskursus om lægeansvar.

Isi Foighel: Foredrag på Seminar om Menneskerettigheder, (november), foredrag om udviklingen inden for skatteretten i forskellige fora for revisorer, advokater og lign.

Claus Gulmann: Deltaget i enkelte konferencer, seminarer og lign. arrangeret af Den danske Europarets Forening samt Det danske Menneskerettighedscenter. Medarrangør og lærer ved Duke University's sommerprogram i København. Medvirket til De rets-

videnskabelige Institutters deltagelse i det såkaldte ERASMUS-projekt om studenterudveksling mellem bl.a. Edinburgh, Utrecht og Louvain's universiteter.

Holger Hansen: Indleder på kursus på Danmarks Forvaltningshøjskole vedrørende lovteknik, indleder på konference på Den kommunale Højskole om planlægning som politisk styringsinstrument, miljø- og landskabsområdet. Gæsteforelæsning på Aalborg Universitetscenter om lovforenkling og udvikling i grænsefladen mellem miljø- og landbrugssektoren.

Anders Vinding Kruse: Deltager i European Legal Symposium. Afholdt kursus for statsautoriserede revisorer vedrørende ansvar for fejlagtig skatterådgivning.

Joseph Lookofsky: Studieophold i New York, USA (maj-juni) i forbindelse med færdiggørelse af afhandling, studierejse (juni) Leicester Polytechnic, England i forbindelse med et EC(ERASMUS) projekt vedrørende indførelse af »computerassisted legal instruction«.

Lars Nordskov Nielsen: Deltaget i den internationale ombudsmandskonference (oktober) Canberra, Australien, deltaget i den årlige departementschefkonference (januar) med foredrag om offentlig information, deltaget i 5 konferencer/kurser med foredrag om offentligt ansattes ytringsfrihed, 3 gæsteforelæsninger ved hollandske universiteter (universiteterne i Leyden, Tilburg og Groningen). Alle 3 forelæsninger vedrørte ombudsmandsinstitutionen (november).

Linda Nielsen: Indlæg på The Sixth World Conference of the International Society of Family Law i Tokyo (april) under emnet »The Law and the Elderly«, indlæggets titel »Support of the Elderly in Denmark – Old Age Pension, the Support System and its Problems and Challenges«, udarbejdet i samarbejde med Vibeke Vindeløv, afholdt foredrag for advokater.

Ivan Sørensen: Deltaget i symposium i Paris (november) European Legal Symposium vedrørende erstatningsregler i EF-landene.

Vibeke Vindeløv: Indlæg på The Sixth World Conference of the International Society of Family Law i Tokyo (april) under emnet »The Law and the Elderly«, indlæggets titel »Support of the Elderly in Denmark – Old Age Pension, the Support System and its Problems and Challenges«, udarbejdet i samarbejde med Linda Nielsen. Deltagelse i kvindekonference i Oslo (august), emnet: Forplantningsteknologi.

Publikationer:

Eyben, B.v.: Utvecklingen av reglerna om personskada. Promemoria till de nordiska justitieministerierna, Trygve Bergsåker, Bo von Eyben, Carl Martin Roos, Thomas Wilhelmsson, 46 s., Helsingfors 1988.

–: Patientforsikring i Norden. Nordisk Medicin Vol. 103, Nr. 4, s. 115, Stockholm 1988.

–: Assurance-responsabilité du patient. La version danoise du modèle nordique. Revue Internationale de droit Comparé Vol. 9, Special no., s. 361-77, Paris 1988.

–: The Development of Accident Compensation. The Danish System in the Perspective of the Swedish Alternative. Nordisk Forsikringstidsskrift 2, s. 114-31, Stockholm 1988.

–: Kompensation for personskade II. En retssociologisk undersøgelse af erstatningsrettens og andre kompensationsystemers funktion ved ulykker med personskade. København 1988, 867 s.

Gulmann, C.: Sources of EEC Law. Kansainoikeus Jus Gentium 1-2, s. 4-16, Helsingfors 1988.

–: EF-retskilder. Miljøbeskyttelse og EF-ret. (Bidrag til konference). Institutpublikation 1988, 10 s.

Gulmann, C., Hagel-Sørensen, K.: EF-ret. København 1988, 360 s.

–: Menneskerettigheder mellem ret og moral. Almanak, Københavns Universitet, s. 157-67, København 1988.

–, Fejø, J.: Nye EF-regler og -domme i 1987. Ugeskrift for Retsvæsen B 13, s. 279-87, København 1988.

–: Den europæiske menneskerettighedskonvention som bestanddel af dansk ret? Juristen 28. oktober, s. 285-93, København 1988.

Hansen, H.: Ændringer i miljø- og planlovgivningen som følge af Arealudvalgets arbejde. Juristen 5, s. 17, København 1988.

–: Regeringsdannelsen, september 1987. Juristen 1, s. 5, København 1988.

–: Regeringsdannelsen efter folketingsvalget den 10. maj. Juristen 8, s. 13, København 1988.

Jensen, S.G.: Fra bondeby til flække. Bidrag til Halsbys historie. Fra Himmerland og Kjær Herred Årg. 77, s. 55-72, Aalborg 1988.

Kruse, A.V.: The Evaluation of Personal Injuries in the Countries of the Community, Denmark. Paris 1988, 9 s.

–: Flat-rate Calculation of and Maxima for the Amount of Compensation of Personal Injuries (Economic and Non-Economic Loss) in Danish Law. Paris 1988, 9 s.

Nielsen, L.: Pensionsrettigheders inddragelse på ægtefælleskifte. Ugeskrift for Retsvæsen 1988 mv, s. 161-69, København 1988.

–: Individual and Family Economic Security and the Role of the State: Changes in Denmark since 1960. Family, State and individual economic security, M. T. Meulders-Klein, J. Eekelaar, s. 457-67, Bruxelles 1988.

–, Vindeløv, V., Lund-Andersen, I.: Retsstillingen for ugifte samlevende. København 1988, 320 s.

Vindeløv, V., Lund-Andersen, I., Nielsen, L.: Retsstillingen for ugifte samlevende. København 1988, 320 s.

–: De økonomiske forhold mellem ugifte samlevende – dogmatik og retspolitik. København 1987, 246 s.

Vibeke Vindeløv

4. Kriminalistisk Institut

Historie:

Instituttet dækker undervisningen i fagene strafferet, retssociologi, kriminologi, samt ret og samfund i samarbejde med det øvrige retsvidenskabelige område. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsageligt, men ikke udelukkende, inden for disse felter.

Instituttet oprettedes i 1957 som det første institut på det retsvidenskabelige område og med det primære formål at styrke den kriminologiske forskning. Fysisk blev instituttet placeret i et lokale i St. Kannikestræde 13. Kort tid efter flyttedes til Bispetorvbygningen og igen i 1958 til Studiestræde 10. Fra 1966 til 1977 havde instituttet til huse i Rosenborggade 17, og siden 1977 har instituttets adresse været: Sankt Peders Stræde 19, 1453 Kbh. K. Tlf. 33 91 21 66.

Stab:

VIP: Antal årsværk: Strafferet 3, kriminologi, retssociologi og ret og samfund 3, samt stipendiater.

Professorer: Ulla Bondeson, Knud Waaben.

Lektorer: Flemming Balvig, Berl Kutchinsky, Jørn Vestergaard.

Seniorstipendiat: Preben Wilhjelm.

Kandidatstipendiater: Henning Beier, Leise Døllner, Rubya Mehdi.

Introduktionsstipendiat: Ettie Trier Petersen.

Forskningsstipendiater: Joi Bay, Margaretha Järvinen, Britta Kyvsgaard, Annika Snare, Thorkild Thorsen, Jacob Hilden Windsløw.

Forskningsmedarbejdere: Bjarne Angelsø, Annalise Kongstad, Nell Rasmussen, Marie Stender.

TAP: Antal årsværk: 3,63.

Overassistent: Kirsti Sparrevohn (bibliotek og regnskab).

Assistent: Inger Bruun, Gitte Høyer (orlov), Lone Jensen (vikar), Annelise Sørensen.

Forskningsvirksomhed:

Strafferet

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares område, samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelser. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges, hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre, hvorvidt en person har begå-

et noget kriminelt, og hvilken straf den pågældende er givet fald pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdelsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes strafferetlige system.

Retssociologi

Retssociologien er den gren af sociologien, der beskæftiger sig med forholdet mellem ret og samfund. Blandt de vigtigste retssociologiske emner kan nævnes rettens sociale funktion, lovgivningens virkninger og rettens rationalitet, retlig regulering som styringsmiddel i forhold til enkelte myndigheder og personer, domstole og administrative myndigheder som konfliktløser, den juridiske profession samt retten i lyset af samfundsmæssige forandringer.

Traditionelt skelnes der mellem den operationelle retssociologi, der vedrører rettens indvirkning på andre samfundsforhold, og den genetiske retssociologi, der vedrører samfundsmæssige forholds indvirken på retten. Ofte vil der kunne iagttages en vekselvirkning mellem retsregler og samfundsudvikling. For retssociologien er det en central problemstilling, hvorledes lovenes intentioner opfyldes i praksis, idet lovenes virkemåde er afhængig af den sociale, økonomiske og politiske sammenhæng. Retlig regulering kan have utilsigtede virkninger, endog stik imod det tilsigtede. Almindeligvis skelnes der i den forbindelse mellem lovenes manifeste og latente funktioner. Forholdet mellem loven på papiret og loven i praksis kan studeres inden for alle retsområder, f.eks. ved at undersøge familien, arbejdsmarkedet, socialforsorgen eller kriminalforsorgen.

Kriminologi

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse, årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæftiger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel, anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: Individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelsen), de små og de store grupper man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politi, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemedierne (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold.

For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten, og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort

samfund, er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger ikke blot på ofre for kriminalitet, men også på de kriminelle selv og deres familier og på dem, der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere, hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige udviklingen og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminalitet (kriminalprævention). Et væsentligt led heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige ajourføring og revision af lovgivningen på især det strafferetlige område.

1.1 Der er udarbejdet en samlet fremstilling af fundamentale oplysninger om kriminalitet og straf i henholdsvis Danmark og Norge (Flemming Balvig, i samarbejde med Cecilie Høigård, Oslo Universitet).

1.2 En engelsksproget udgivelse af en forskningsrapport om kriminalitet og straffesystem i Danmark og Schweiz – et formodet lavkriminalitetsland – er foretaget (Flemming Balvig).

1.3 Endvidere er der færdiggjort en engelsksproget forskningsrapport om ungdomskriminalitet i en københavnsk forstadskommune (Flemming Balvig).

1.4 Der er udarbejdet og forsvaret en disputats om tyveriforbrydelsen set fra en kriminal- og retssociologisk synsvinkel (Flemming Balvig).

1.5 Forberedelser er foretaget til et grundforskningspræget og teoretisk betonet projekt om formelle sociale kontrolsystemers karakter, forudsætninger og virkninger (Flemming Balvig).

2. Kulturanalytisk studie af »En mandekultur i opbrud« med fokus på den subkultur, der eksisterer i de såkaldte »rygmærke-MC-klubber« (Joi Bay).

3. Undersøgelse af de anmeldte voldtægtsstilfælde i en række politikredse i Danmark samt en interviewundersøgelse med voldtægtsdømte (Henning Beier).

4.1 Opfølgning af studier omkring fangesamfundet og longitudinelt studium af straffede. Recidiv er studeret blandt forskellige typer af tidligere frihedsberøvede og relateret til prisonisering. Monografi på engelsk er under udgivelse (Ulla Bondeson).

4.2 Den almindelige og judicielle retsbevidsthed. Replikation af visse spørgsmål fra en tidligere undersøgelse (Ulla Bondeson).

4.3 Det moralske klima i Norden. Spørgeskema omfattende ca. 100 spørgsmål er udarbejdet og 500 interviews i hvert nordisk land er udført (Ulla Bondeson).

4.4 Variationer i sanktionsvalg og strafudmåling. En opfølgning for visse forbrydelsestypers vedkommende planlægges efter ændring af regler for strafudmåling (Ulla Bondeson).

4.5 Anklagerens beslutningsproces. Tilpasning er sket til nordiske forhold af et internationalt projekt om »prosecutorial decisionmaking«. Spørgeskemaer er udsendt til samtlige anklagere i Sverige før og efter en lovændring angående påtalepligt. Analyse af data fortsætter (Ulla Bondeson, i samarbejde med Jørgen Hansen).

5. Vold mod sagesløs. Et projekt om gadevolden med henblik på at belyse, hvordan denne vold udspiller sig, hvad baggrunden er for den og hvilke konsekvenser den har for de implicerede (Leise Døllner).

6. Prostitution og social kontrol. Et forskningsprojekt om prostitution (med støtte fra Finlands Akademi). Projektet tager udgangspunkt i politimateriale om prostitution og alfonseri i Helsingfors. Dertil interviews med callgirls, hotelprostituerede m.fl. (Margaretha Järvinen).

7. Retrospektiv og prospektiv undersøgelse af seksuelle overgreb inden for familien på grundlag af retlige og sociale sagsakter (Annalise Kongstad, i samarbejde med Beth Grothe Nielsen).

8.1 En sammenlignende undersøgelse af udviklingen i volds-kriminaliteten og seksualkriminaliteten i perioden 1964-84 i Danmark, Sverige, BRD og USA er af-rapporteret (Berl Kutchinsky).

8.2 En systematisk analyse af HIV-testens rolle i forebyggelsen af AIDS er gennemført og rapporteret som monografi på engelsk (Berl Kutchinsky).

8.3 Incestpanikken – forstået som den løst funderede mistanke om incest, der ofte rammer i flæng – har bredt sig i de senere år. Problematikken belyses gennem en sag fra England i 1987, hvor 200 børn på en overvejende ubegrundet mistanke blev fjernet fra deres hjem. Baggrunden og betingelserne for incestpanikken analyseres, og det påpeges at nogle af disse betingelser også er til stede i Danmark (Berl Kutchinsky).

8.4 En afhandling om den danske pornofrigivelses baggrund, årsager og virkninger er under færdiggørelse og vil blive udgivet på Yale University Press (Berl Kutchinsky).

9.1 Afsluttet undersøgelse om kriminalitet og levevilkår, hvor registerdata fra Danmarks Statistik er udnyttet til at belyse domfældtes og prøveløsladtes levevilkår (Britta Kyvsgaard).

9.2 Påbegyndt projekt om børnekriminalitet og kriminalitetsforebyggende foranstaltninger, hvor bl.a. børnekriminalitetsudviklingen samt kriminalpræventive projekter (SSP-initiativer) skal kortlægges og analyseres (Britta Kyvsgaard).

10. En analyse af den »islamisering« der er sket af straffeloven, grundloven og familieretten i Pakistan samt en sammenligning af dette med et sekulært system, som f.eks. Danske Lov på de respektive områder (Rubya Mehdi).

11. Udlændinges retsstilling. En undersøgelse af udvisning af udlændinge på grund af kriminalitet med særligt henblik på at belyse retspraksis efter lovændringen i 1983 (Ettie Trier Petersen).

12. Et projekt om voldsforbrydelser har været under gennemførelse. Projektet tager udgangspunkt i indsamlingen af et materiale om danske kvinder dømt for angreb på liv og legeme m.m. (Annika Snare).

13. Omfanget af og udviklingen i alkoholrelaterede skader i Danmark fra 1920'erne og fremefter (Thorkild Thorsen).

14.1 Forhandling mellem anklagemyndigheden og den sigtede: Ud fra amerikansk teori og praksis omkring pleabargaining er der i en artikel foretaget en gennemgang af denne tradition i strafferetsplejen med henblik på en sammenligning med danske forhold (Jørn Vestergaard).

14.2 Alternativer til frihedsstraf. Til brug for en rapport fra FNs kriminalpolitiske institut i Helsingfors er der udarbejdet en oversigt vedrørende alternativer til frihedsstraf (Jørn Vestergaard).

14.3 Samfundstjeneste. Der er indsamlet materiale til brug for vurderingen af forsøgsordningen med samfundstjeneste (Jørn Vestergaard).

14.4 Alternativ konfliktløsning. Der er publiceret artikler om udenlandske erfaringer med alternativ konfliktløsning, mæglingsmøder, konfliktråd m.v. (Jørn Vestergaard).

14.5 Erstatning til ofre. Der er publiceret en artikel om danske og udenlandske erfaringer med statslig erstatning til ofre for kriminalitet (Jørn Vestergaard).

14.6 Tvang i psykiatrien. Der er publiceret artikler

om retssikkerhed i forbindelse med psykiatrisk tvang. Forslag til lovreformer er gennemgået (Jørn Vestergaard).

14.7 Den kriminalpolitiske udvikling. Den aktuelle kriminalpolitiske udvikling er gennemgået i artikelform for en nordisk læserkreds. Lovgivning, praksis og litteratur er behandlet i et tysksproget værk om de senere års strafferetsudvikling i Europa (Jørn Vestergaard).

15.1 En empirisk-statistisk undersøgelse af praksis vedrørende de straffeprocessuelle tvangsindgreb, sammenholdt med intentionerne bag og de lovbestemte kriterier herfor, er afsluttet (Preben Wilhjelm).

15.2 En spørgeskemaundersøgelse vedrørende lægdommers opfattelse af deres rolle og vilkår er afsluttet (Preben Wilhjelm).

15.3 Der er arbejdet med spørgsmålet om, hvilke krav der må stilles til et egentligt retsregister, som skulle kunne anvendes af forskere og beslutningstagere, samt hvorledes et sådant register kunne tænkes etableret (Preben Wilhjelm).

15.4 På grundlag af de første godt tre måneders kæremålssager er anvendelsesområdet for den nye retshåndhævelsesarrest i voldssager belyst og sammenholdt med begrundelserne for den nye bestemmelse (Preben Wilhjelm).

15.5 En undersøgelse af ændringerne i området for nævningebehandling m.v. i forbindelse dels med ændringen i 1982 af strafferammerne for voldtægt, røveri og brandstiftelse, dels med de i 1985 ændrede nævningekriterier, har været under forberedelse (Preben Wilhjelm).

16.1 Projektet Den sociologiske profession, den sociologiske betragtningsmåde, og socialpolitikken. En kritisk analyse af processer i og funktioner af den anvendt-empiriske socialforskning (Jacob Hilden Winsløw).

16.2 Fortsatte studier over den kroniske morfinites historie (Jacob Hilden Winsløw).

16.3 Mindre undersøgelser af metode- og modelproblemer i kriminologien (Jacob Hilden Winsløw).

17.1 Universitetshistoriske og strafferetshistoriske studier samt undersøgelser inden for aktuelle kriminalpolitiske områder (Knud Waaben).

Anden virksomhed:

Flemming Balvig: Institutbestyrer. Medlem af Det

retsvidenskabelige Fagråd. Medlem af instituttets forretningsudvalg, edb-udvalg, lokaleudvalg samt samarbejdsudvalg. Medlem af fagrådets udvalg vedrørende retslære, retshistorie og retssociologi. Medlem af styringsgruppen for faget ret og samfund. Medlem af fagrådets udvalg vedrørende tilrettelæggelsen af uddannelsen for retsvidenskabelige stipendiater. Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning. Medlem af Danmarks Statistiks kriminalstatistikudvalg og den af denne nedsatte arbejdsgruppe. Medlem af bestyrelsen i Dansk retspolitisk Forening. Medlem af Justitsministeriets udvalg vedrørende edb og forskning. Medlem af Justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg samt Justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe.

Joi Bay: Medlem af instituttets koordinationsudvalg.

Ulla Bondeson: Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende doktorafhandling ved Københavns Universitet. Medlem af Justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg. Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning. Medlem af bestyrelsen i Dansk Kriminalistforening. Medlem af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi; Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association; Secrétaire général adjointe Société Internationale de Criminologie; Conseil de Direction du Centre International de Criminologie Comparée.

Leise Döllner: Medlem af instituttets samarbejdsudvalg. Varetagelse af instituttets lokaleadministration. Medlem af Instituttets lokaleudvalg. Medlem af Det samfundsvidenskabelige Fakultets lokaleudvalg.

Annalise Kongstad: Projektleder i gruppen Nordiske prostitutionsforskere (med støtte fra Nordisk Ministerråd). Kontaktsekretær i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Berl Kutchinsky: Medlem af instituttets biblioteksudvalg og fakultetets biblioteksudvalg. Medlem af Udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Udvalget for taktisk kriminalpræventiv rådgivning, præventionstaktisk arbejdsgruppe samt arbejdsgruppen for butikstyverier, alle under Det kriminalpræventive Råd; International Academy of Sex Research; Society for the Scientific Study of Sex. International Advisory Committee for the 4th International Congress on AIDS, Stockholm 1988; Organizer og Chairman af Symposium on AIDS Prevention and Safe Sex ved samme.

Britta Kyvsgaard: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Thorkild Thorsen: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Jørn Vestergaard: Medlem af instituttets forretningsudvalg, biblioteksudvalg og EDB-udvalg. Medlem af fakultetets EDB-udvalg. Medlem af fagrådets udvalg vedrørende strafferet og proces under en ny studieordning. Medlem af Justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøgsordningen med samfundstjeneste. Medlem af Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab.

Preben Wilhjelm: Medlem af instituttets informationsudvalg. Medlem af flygtningenævnet.

Jacob Hilden Winsløw: Medlem af instituttets informationsudvalg. Medlem af Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab og af rådets narkotikaudvalg.

Knud Waaben: Medlem af fagrådets udvalg vedrørende strafferet og proces under en ny studieordning. Formand for straffelovrådet. Medlem af Nordisk Strafferetskomité.

Udgivervirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver skrifterækken »Kriminalistisk Instituts Stencilserie«.

Flemming Balvig: Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Social Kritik. Medlem af Editorial Board for Socialwissenschaftlicher Verlag, Vesttyskland. Tildels hædersgave fra Axel H. Pedersens fødselsdagslegat. Tildelt SAS videnskabelige rejselegat.

Joi Bay: Redaktør af Nordic Youth Research Information. Medlem af redaktionen for Årbog for Ungdomskulturforskning.

Ulla Bondeson: Medlem af redaktionen for Scandinavian Studies in Criminology.

Berl Kutchinsky: Medlem af redaktionskomiteer for »Victimology – An International Journal« og »Nordisk Sexologi«. Consulting Editor for »Law and Society Review«.

Rubya Mehdi: Medlem af redaktionsrådet for Diva: A Quarterly Journal of South Asian Women.

Jørn Vestergaard: Redaktør af Kriminalistisk Instituts Årsberetning. Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Social Kritik.

Gæster og rejser:

Flemming Balvig: Gæstelærer ved California State University, Sacramento, USA (1 måned).

Ulla Bondeson: Gæsteforelæsning ved Keio University, Tokyo, Japan. Foredrag i Rigsdagshuset, Stockholm, Sverige. Deltagelse i seminar om selvrporteret kriminalitet i Leeuwenhorst, Holland. Talt ved Colloque L'Université et la Recherche Criminologique i Aix-en-Provence, Frankrig. Fremlagt papers ved strafudmålingssymposium i Lüneburg, Tyskland; ved europæisk colloquium i Oxford, England; ved internationale kriminologkongresser i Hamburg, Tyskland og ved international drogkonference i Hongkong.

Leise Döllner: Gæsteforelæsning på Retsmedicinsk Institut.

Margaretha Järvinen: Deltagelse i seminar om prostitution på Rigshospitalet, København.

Berl Kutchinsky: Invited paper på 4th International Conference on AIDS, Stockholm, samt 14th International Congress on Law and Mental Health, Montreal. Gæsteforelæst ved The City University of New York.

Britta Kyvsgaard: Gæsteforelæst på Oslo Universitet, Nordiska Hälsovårdshögskolan i Göteborg og på Københavns Universitet.

Ettie Trier Petersen: Deltagelse i forelæsningsrække i Folkeuniversitetets regi.

Publikationer:

Andersen, P.K., Bondeson, U.: Recidivism among Swedish Criminals 1970-81. Nordic Seminar on Empirical Life History Analysis and Panel Studies. (Tekniske Rapporter nr. 46), Nordisk Statistisk Sekretariat, s. 45-47, København 1988.

Balvig, F.: Studies on theft. English summary of a dissertation about the act of theft in regard to population, time and geographical space. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 44, 139 s., København 1988.

–: Det fængselsagtige samfund. Kan fængsel forsvares?, Thomas Mathiesen, s. 11-22, København 1988.

–, Højgård, C.: Kriminalitet og straf i tal og tekst. København 1988, 155 s.

–: Tyveri nedbryder tilliden. Forskning & Samfund 2, s. 3-5, København 1988.

–, Lokdam, H.: Redaktion af: Retspolitisk status. København 1988, 351 s.

–: Kontrolbilleder. Retspolitisk status, Flemming Balvig, Helle Lokdam (red.), s. 42-53, København 1988.

–, Højgård, C.: Kriminalitet og straff i tall og tekst. Oslo 1988, 120 s.

–: The Snow-White Image. The hidden reality of crime in Switzerland. Oslo 1988, 123 s.

–: Introduktion til den videnskabelige metode. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 45, 65 s., København 1988.

–: Delinquent and not-delinquent youth. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 43, 135 s., København 1988.

–: Hvor mange mennesker udsættes for kriminalitet? Kriminalistisk Instituts Stencilserie 47, s. 53-64, København 1988.

–: Ofre for tyveri. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 50, s. 62-70, København 1988.

–: Hvor mange udsættes for kriminalitet? Kriminalistisk Instituts Stencilserie 50, s. 8-19, København 1988.

Bay, J.: Ungdomsforskning. Idrættens vadefugle: Rapport fra en forskerkonference, Finn Berggren,

Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen (red.), s. 83-89, København 1988.

Beier, H.: Voldtægtsforbryderen/Voldtægtsforbrydelsen. (Prisopgave). København 1988, 254 s.

Bondeson, U.V.: Prisonisering og recidiv. Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 160-166, København 1988.

–: Traitement en Liberté. Recherche sur l'Evaluation (Résumé). Octavo Congresso Internacional de Criminologia, A. M. Caeiro et al. (eds), s. 499-500, Lisbon 1988.

Døllner, L.: Vold mod sagesløs. Politiken 29. juli, kronik, København 1988.

–: Voldskriminaliteten som problem. Kriminalistisk Instituts Årsberetning 1987/88, Jørn Vestergaard (red.), s. 65-74, København 1988.

–, Kongstad, A.: Ofre for voldelige overgreb. Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 24-33, København 1988.

Kongstad, A.: Seksuelle overgreb mod børn. Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 34-41, København 1988.

–: Why do Men Rape Women? Diva. A Quarterly Journal of South Asian Women Vol. 1, Issue 2, s. 12-15, Toronto, Canada 1988.

Kutchinsky, B.: Krisen der kradsede af. Omtale af to bøger af Erik Jørgen Hansen om danskernes levekår i 1986 sammenholdt med 1976. Weekendavisen 30. marts 1988.

–: Erotik, erotik og pornografi. Et essay om køn, kultur, kærlighed og kiosklitteratur. Nordisk Sexologi Vol. 6, s. 108-28, København 1988.

–: Tugt, rasp og forbedring. Anmeldelse af Thomas Mathiesen: Kan fængsel forsvares? Weekendavisen 11. marts 1988.

–: Hvad mænd og kvinder tænder på. Sex og Sundhed 4, s. 13-16, København 1988.

–: Menn, kvinder & pornografi. Cupido Vol. 5, nr. 4, s. 32-40, Oslo 1988.

–: The roles of safe sex and HIV test in the prevention of AIDS. Paper presented at the Round Table on AIDS Prevention and Safer Sex of the IVth International Conference on AIDS, Stockholm, June 1988. Institutpublikation 1988, 32 s.

–: Hvordan undgår man at blive offer? Noget om kriminalprævention og præventionsbrochurer. Kriminalitetens ofre. Kriminalistisk Instituts Stencilserie nr. 50, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 82-99, København 1988.

–: De ældres kriminalitetsproblemer. Kriminalitetens ofre. Kriminalistisk Instituts Stencilserie nr. 50, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 49-61, København 1988.

–: Stigende vold i samfundet? Psykologi 19. november, s. 5-12, København 1988.

–: Pornography and sexual violence: The criminological evidence from aggregate data in several coun-

- tries. Pornography, Social Science and the Common law, Augustine Brannigan (ed.), s. 77-97, Calgary 1988.
- : The role of HIV testing in AIDS prevention. Kriminalistisk Instituts Stencilserie nr. 46. København 1988, 51 s.
 - Kyvsgaard, B.: Emmekö rankaise tarpeeksi? Uusi Kriminaalihuolto 1, s. 27-30, Kerava, Finland 1988.
 - : Uddannelse, Kriminalitet og Kultur. Uddannelse, Undervisningsministeriets Tidsskrift 5, s. 311-20, København 1988.
 - : Straffede som ofre for retssystemet. Kriminalitetens ofre. Kriminalistisk Instituts Stencilserie nr. 50, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 141-60, København 1988.
 - : Anmeldelse af Hans Göppinger: Life Style and Criminality. Basic Research and Its Application: Criminological Diagnosis and Prognosis. Springer-Verlag, Berlin 1987. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 2, s. 155-57, København 1988.
 - : Vestergaard, J.: Retssalenes alternativ. Politiken 7. december, s. Kronik, København 1988.
 - Vestergaard, J.: Non – Custodial Alternatives in Europe : Denmark. Non – Custodial Alternatives in Europe, Helsinki Institute for Crime Prevention and Control Affiliated with the United Nations (eds), s. 190-96, Helsinki 1988.
 - : Tvang i psykiatrien – et anliggende for hvem? Retspolitisk Status, Flemming Balvig, Helle Lokdam (red.), s. 248-71, København 1988.
 - : Lovforslaget om tvang i psykiatrien – en ukritisk videreførelse af sindssygelovens principper. Retspolitik 3, s. 3-12, København 1988.
 - : Strafrechtsentwicklung in Europa: Dänemark. Strafrechtsentwicklung in Europa: Landesberichte 1984/86 über Gesetzgebung, Rechtssprechung und Litteratur, A. Eser, Babara Huber, s. 313-74, Freiburg 1988.
 - : Redaktion af: Kriminalistisk Instituts årsberetning 1987/88. København 1988, 119 s.
 - : Interesse-rationalitet i sanktionsvalget. Kriminalistisk Instituts årsberetning 1987/88, Jørn Vestergaard (red.), s. 75-93, København 1988.
 - : Nordisk samfundsforskning om narkotika og narkotikakontrol. Kriminalistisk Instituts årsberetning 1987/88, Jørn Vestergaard (red.), s. 107-16, København 1988.
 - : Straflig erstatning til ofre – juristeri og offentlige almisser? Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 100-14, København 1988.
 - : Kyvsgaard, B.: Alternativ konfliktløsning – offeret, lovovertræderen og samfundet. Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 115-30, København 1988.
 - : Dansk kronik 1986-87. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1987, s. 49-62, København 1987.
 - : Redaktion af: Kriminalistisk Instituts årsberetning 1986. København 1987, 127 s.
 - : Afrusningsklinikker – alternativ til anbringelser i politiets detentioner og tvangsendlæggelser på psykiatriske afdelinger. Alkoholpolitik – Tidsskrift for Nordisk Alkoholforskning Vol. 4, s. 147-55, Helsinki 1987.
 - : Human afrusning – alternativer til anbringelser i politiets detentioner og tvangsendlæggelser på psykiatriske afdelinger. Kriminalistisk Instituts årsberetning 1986, Jørn Vestergaard (red.), s. 71-89, København 1987.
 - : Fangerøster – Berettiget kritik af retssystemet. Anmeldelse af Preben Wilhjelm: Dømte om retssystemet. Informations kronik 19. oktober 1987.
 - Wilhjelm, P.: Tvangsindgreb i strafferetsplejen 1976-85. København 1988, 408 s.
 - Wilhjelm, P.: Ofre for kriminalitetsbekæmpelsen. Kriminalitetens ofre, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm (red.), s. 132-140, København 1988.
 - : Praxis vedrørende den nye 'retshåndhævelsesarrest'. Kriminalistisk Instituts Årsberetning 1987/88, Jørn Vestergaard (red.), s. 96-106, København 1988.
 - : Behovet for en retsstatistik. Retspolitisk status. Dansk Retspolitisk Forening. 10 års jubilæum, Flemming Balvig, Helle Lokdam (red.), s. 177-91, København 1988.
 - : Folkevalgte dommere. Lægdømmerundersøgelse 1987. København 1988, 230 s.
 - : Politiets efterforskningsmuligheder. Kriminologiske bidrag til 80'ernes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm, Jacob Hilden Winsløw, s. 20-28, København 1986.
 - : Udviklingen i anvendelsen af retsplejelovens paragraf 762, stk. 2, "retshåndhævelsesarrest". Juristen 6. marts, s. 15, København 1987.
 - : Dømte om retssystemet. En enquete blandt indsatte i Vridsløselille og Horsørød. København 1987, 150 s.

Flemming Balvig

Statsvidenskab

1. Økonomisk Institut

Historie:

En væsentlig begivenhed i forhistorien for Økonomisk Institut var oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1926. I 1950'erne blev ønsket om at oprette et selvstændigt økonomisk institut fremført med stigende vægt. Et forslag om oprettelse af Økonomisk Institut blev fremsendt til Konsistorium ved Københavns Universitet og godkendt på Konsistoriums møde den 23. oktober 1957. Efter denne godkendelse blev det på et bestyrelsesmøde besluttet »at lade instituttet starte pr. 1. april 1958«.

Institutets adresse er Studiestræde 6, 1455 København K.

Økonomisk Institut er i de forløbne år vokset til et stort institut, hvor 50 videnskabelige medarbejdere og 14 teknisk-administrative medarbejdere pr. 31. december 1988 havde deres daglige arbejdsplads. Institutet har efter sine ledelsesregler »til opgave at drive forskning inden for området økonomi«. Institutets aktiviteter spænder over en bred vifte af discipliner inden for dette område. Institutets størrelse og faglige bredde har medført, at der omkring forskellige forskningsområder er opstået en række uformelle arbejdsgrupper.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 45,3.

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup, Birgit Grodal, Erik Gørtz, Hans Keiding, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard.

Lektorer: Karsten Albæk, Anders Borglin, Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Jan Gunnarsson, Y. P. Gupta, Frank Hansen, Ingrid Henriksen, Christian Hjorth-Andersen, Katarina Juselius, Niels Kærgård, Klavs Lindeneg, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Gunnar Persson, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen, Thorbjørn Waagstein, Hans Aage.

Adjunker: Henning Bach, Klavs Lindeneg, Finn Tarp.

Seniorstipendiater: Karsten Albæk, Jens Bonke, Morten Hviid, Michael Teit Nielsen, Christian Schultz, Bent Sørensen.

Kandidatstipendiater: Jørgen Elkjær, Eskil Heinesen, Hans Jørgen Jacobsen, Niels Buus Kristensen, Henrik Lando, Michael Teit Nielsen, Michael Osterwald-Lenum, Lars Haagen Pedersen, Agnete Raaschou-Nielsen, Peter Stephensen, Bent Sørensen, Svend Wunder.

Forskningsstipendiater: Peter Fristrup, Michael Osterwald-Lenum, Karsten Nimb Pedersen.

Introduktionsstipendiater: Henrik Lando, Lise Nielsen, Karsten Nimb Pedersen, Torben Pedersen.

TAP: Antal årsværk: 11,8.

Edda Andersen, Aase Andersen, Henning Asmussen, Anne Lise Bage, Karin Eriksson, Jette Florin, Hanne Hansen, Jane Hoe, Rigmor Lundgaard, Susanne Olsen, Else Marie Pedersen, Lene Petersen, Vibeke Ring, Inge Merete Schytte, Bjarne Skarin, Pia Lund Vestergaard.

Forskningsvirksomhed:

Nærværende beretning rapporterer om medarbejdernes forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nem at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstuderendes store specialeopgaver som hørende under instituttets aktivitetsområder. Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekrutteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 13 kandidater ved lic.-studiet.

Institutets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori
2. Driftsøkonomi og operationsanalyse
3. Offentlig økonomi og planlægning
4. Pengeteori og pengepolitik, herunder international monetær økonomi
5. Politisk økonomi
6. Fordeling, allokering, inflation, udviklingsøkonomi og økonomisk historie
7. Økonometri og anvendt økonomi

Nogle af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper.

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori

(Anders Borglin, Birgit Grodal, Frank Hansen (fra 1.3.), Morten Hviid, Hans Jørgen Jacobsen (indtil 31.7.), Hans Keiding, Jørgen Birk Mortensen, Lise Nielsen (fra 1.12.), Michael Teit Nielsen, Christian Schultz, Karl Vind).

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det

undersøges her, hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

Gruppens medlemmer har i det forløbne år beskæftiget sig med følgende emner og projekter: Forsøg på at forklare arbejdsløshed i markedsøkonomier inden for modeller med et mikroøkonomisk fundament. Analyse af betydningen af forventninger og læreregler i overlappende generationsøkonomier. Resultater i forbindelse med et nyt ligevægtsbegreb (Walras-ligevægt med koordinering), som bl.a. er relevant i forbindelse med økonomier med eksterne effekter og økonomier med ufuldstændige markeder. Endvidere har gruppen arbejdet med institutioner i generel ligevægtsteori, imperfekt konkurrence og information samt incitamentsproblemer i private og offentlige virksomheder.

1.1 Forskningsaktiviteten har bestået i arbejde med empiriske modeller til forklaring af produktivitscyklus'en og med teoretiske modeller med henblik på at undersøge relationen mellem efficiente, optimale og maksimale programmer i vækstmodeller. I forbindelse med undervisningen er øvelsesmateriale til et kursus i Dynamisk Økonomi blevet lavet, og endvidere er øvelsesmaterialet til kurset i Mikro 1 blevet revideret og udvidet (Anders Borglin).

1.2.1 Afsluttet arbejdet med forhandlingsløsningen (Bargaining set) i en atomløs økonomi med ikke totale og transitive præferencer (Birgit Grodal).

1.2.2 Fortsat undersøgelsen (sammen med W. Hildenbrand) af den aggregerede efterspørgselsfunktioners egenskaber under specielle antagelser på indkomstfordelingen og de individuelle efterspørgselsfunktioner (Birgit Grodal).

1.2.3 Arbejdet med teorien for økonomier med en vilkårlig markedsstruktur (Birgit Grodal).

1.3 Moyalproduktet for funktioner på faserummet er studeret. Der sigtes specielt mod udvikling af en spektralteori, som kan behandle symmetriske men ikke essentielt selvadjungerede operatorer. Anvendelser indenfor distributionsteori og kvantemekanik (Frank Hansen).

1.4 Arbejder med et projekt om overførsel af information mellem virksomheder som følge af disses handlinger. Projektet fokuserer bl.a. på effekten af observerbare produktionsplaner på virksomhedernes strategivalg. Projektet er i forlængelse af Ph.D. afhandling (Morten Hviid).

1.5 I fortsættelse af projektet »De fundamentale årsager til arbejdsløshed« er foretaget en række analyser af, hvorledes økonomier med imperfekt konkurrence på arbejdsmarkedet fungerer og reagerer på forskellige indgreb. Der er, med basis i den mikroøkonomiske metode, udviklet en række generelle ligevægtsmodeller til at belyse problemstillingen. Et par arbejder, der søger præcist at identificere, under hvilke omstændigheder sådanne økonomier genererer arbejdsløshed, er færdiggjort. Det er påvist, at der findes økonomier, hvor indførelse af overskudsdeling (som foreslået af den amerikanske økonom M. L. Weitzman) leder til stigende arbejdsløshed, i modsætning til, hvad man i litteraturen normalt forestiller sig. Ligeledes er det vist, at finans- og pengepolitik generelt vil have reale effekter i en økonomi, hvor forventningsdannelsen er rationel, og hvor der er imperfekt konkurrence på arbejdsmarkedet. Yderligere er det undersøgt – inden for rammerne af en model med rationelle forventninger – i hvilket omfang imperfekt konkurrence på varemarkedet kan lede til situationer, hvor der vil være arbejdsløshed uanset, hvor lav lønnen er (Hans Jørgen Jacobsen, Christian Schultz).

1.6 Projekt, der behandler incitamentsproblemer i offentlige og private virksomheder. I forbindelse med den økonomiske diskussion omkring konsekvenser af privatisering er betydningen af ejendomsret, konkurrenceforhold og reguleringsform undersøgt i relation til mål med privatisering. Analysen har specielt taget udgangspunkt i den teoretiske debat i England og de erfaringer, man her har haft med privatisering siden Thatcher-regeringens tiltræden. En rapport med titlen: »Privatisering – den engelske debat« er færdiggjort (Jørgen Birk Mørgensen).

1.7 I forbindelse med et studieophold ved Princeton University er licentiatafhandlingen »Expectations and Learning in an Overlapping Generations Economy« blevet færdiggjort. I afhandlingen gives der resultater vedrørende eksistens, entydighed, stabilitet og optimalitet af markedslige vægte i en økonomi, hvor markederne koordinerer de økonomiske beslutninger periodevis i stedet for at koordinere for alle perioder på en gang.

Dernæst er der påbegyndt en forskning i, hvordan virksomheder kan spekulere i muligheden af at gå fallit. Hvis den pris, en virksomhed sælger til, viser sig at blive høj (efter at produktionsbeslutningen er truffet), får virksomheden en høj profit; bliver prisen lav, får virksomheden ikke en negativ profit, men går derimod fallit. Det vises, at sådanne fallitovervejelser kan forårsage et uventet reaktionsmønster. For eksempel kan de føre til, at virksomheden formindsker sin produktion, når markedsforholdene forbedres (Michael Teit Nielsen).

1.8.1 Afsluttet et arbejde om karakterisering af »Bargaining set« i atomløse økonomier (Karl Vind).

1.8.2 Fortsat samarbejdet med Birgit Grodal og John Roemer, Davis, om sammenligning af valg med forskellige former for handel med stemmer (Karl Vind).

1.8.3 Påbegyndt to arbejder om ikke-totale og ikke-transitive præferencer. I det første generaliseres subjektive sandsynligheder. I det andet generaliseres tilbagediskonteret nytte. Begge klasser af resultater har omfattende implikationer for og anvendelser i økonomisk teori (Karl Vind).

1.8.4 Fortsat samarbejdet med Birgit Grodal om Walras-ligevægt med koordinering og anvendelse af dette begreb på økonomier med ufuldstændige markeder (Karl Vind).

2. Driftsøkonomi og operationsanalyse

(Sven Danø, Jan Gunnarsson, Morten Hviid, Thorbjørn Waagstein).

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsninger og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialistisk økonomi.

2.1 Afsluttet arbejdet med en samlet fremstilling af investeringsplanlægningens teori, der udkom i bogform i december 1988 (Sven Danø).

2.2 Arbejdet med et projekt om ledelse af økonomier gennem relationer offentligt-privat. Opgaven er, fra et informationsteoretisk perspektiv at forklare ressourcefordelingssystemer, hvor offentlige og private aktører koordinerer deres aktiviteter gennem decentrale be-

slutninger. Projektet er opbygget omkring en case-studie af en samordningsgruppe (nedsat af regeringen) med ansvar for et erhvervsudviklingsprogram for en svensk region.

Et lærebogsprojekt om kommunal organisation, sammen med forskere ved Handelshøjskolerne i Bergen og Göteborg, er afsluttet. Bogen udgives af forlaget Studentlitteratur i Lund i vinteren 88-89.

Endvidere arbejdes med et oplæg om decentraliseret styring, baseret på erkendelsesteori og begrænset rationalitet. Oplægget forventes publiceret.

Arbejdet sammen med en gruppe af forskere ved Det statsvidenskabelige Fakultet, Lunds Universitet, og ved Handelshøjskolen i Göteborg på et projekt om styringsproblemer i blandingsøkonomier. Projektet støttes af det svenske byggeforskningsråd og af länsstyrelsen i Malmö (Jan Gunnarsson).

2.3 Arbejder med et projekt om reklame og information, hvor specielt reklameindsatsen over et produkt livscyklus bliver analyseret. Der fokuseres på tilfældet, hvor der er to producenter af produktet, for at undersøge, hvilken effekt konkurrence har på reklameomfanget. Har i forbindelse med projektet opholdt sig (til juli 1988) på Yale University.

Har endvidere sammen med Bente Villadsen (Odense Universitet og Yale University) arbejdet på et projekt om koncentrationsindex's statistiske fordeling. På basis af antagelser om fordelingen på den variabel, hvorfra indexet er beregnet, forsøges det at komme med konklusioner om, hvilken fordeling indexet må have. For at belyse dette benyttes tildels simulationer (Morten Hviid).

2.4 Arbejde med fornyelse af pensum i driftsøkonomi, herunder udarbejdelse af noter til undervisningen i eksternt regnskabsvæsen (Thorbjørn Waagstein).

3. Offentlig økonomi og planlægning

(Peter Fristrup (fra 1.4.), Hans Keiding og Klavs Lindeneg).

Gruppen arbejder med en række problemstillinger omkring samspillet mellem den offentlige sektor og den øvrige økonomi, struktureret om hovedproblemet: Organisationsform og økonomisk aktivitet. Videre er gruppen beskæftiget med forskning inden for planlægningsteori og kollektive beslutninger.

3.1 Kollektive valgprocedurer: En undersøgelse af, hvad der karakteriserer magtstrukturen i valgprocedurer, som kan implementeres i kooperative strategier (Hans Keiding).

3.2 Offentlige goder: Undersøgelse af, hvorvidt en række fænomener i en økonomi lader sig forklare som forekomst af passende typer af offentlige goder; en sådan forklaring vil have den fordel, at den samtidig åb-

ner mulighed for at benytte procedurer i allokeringen, der sikrer et samfundsmæssigt tilfredsstillende resultat (Hans Keiding, Peter Fristrup).

3.3 Kollektive valgprocedurer og løsningsbegreber: En undersøgelse af, hvorvidt der findes rimelige løsninger for kooperative spil givet ved effektivitetsfunktioner, som dels eksisterer i tilpas mange situationer, dels giver en rimelig indskrænkning i, hvad der kan anses for et endeligt resultat (Hans Keiding, Peter Fristrup).

3.4 Implementering: En undersøgelse af mulighederne for at decentralisere samfundsmæssige beslutninger, således at individuelt rationel adfærd inden for passende fastlagte rammer resulterer netop i det, som på det samfundsmæssige plan regnes for ønskeligt (Klavs Lindeneg).

3.5 International økonomi og tidshorizonten: En undersøgelse af sammenhænge mellem priser, renter, forbrug og betalingsbalancer over tid. Resultaterne kan blandt andet give en bedre forståelse af de internationale gældsproblemer (Hans Keiding).

3.6 Sovjets økonomi: Beskrivelse af den igangværende omstilling af den sovjetiske økonomi samt en vurdering af, dels hvilke langsigtede resultater der vil kunne forventes, dels hvorvidt der kan drages paralleller til danske forhold (Hans Keiding).

4. Penge teori og pengepolitik, herunder international monetær økonomi

(Henrik Lando (fra 1.4.), Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Niels Thygesen).

Gruppen har især gennemført forskning inden for områderne monetær makroteori – herunder også nyklassisk makroteori – penge- og statsgældspolitik og spørgsmål vedr. international tilpasning, bl.a. med henblik på europæiske monetære forhold.

4.1 Har analyseret kreditbegrænsning som konsekvens af asymmetrisk information mellem låntager og långiver samt sammenhænge mellem det generelle aktivitetsniveau og kreditbegrænsninger. Har studeret en ny teoriretning, der forsøger at etablere et informationelt mikrogrundlag for keynesiansk teori (Henrik Lando).

4.2 Fortsat arbejdet med en analyse af de nordiske landes penge- og valutapolitik og finansielle systemer. Nordisk økonomisk Forskningsråd har støttet dette arbejde frem til sommeren 1988 (og yder fortsat støtte til beregnermedhjælp). Hertil er kommet diskussion af den løbende tilpasning af den danske pengepolitik (Peter Erling Nielsen).

4.3 Arbejdet med forskellige problemstillinger inden for international økonomi ved særlig vægt på international politikkoordinering og makroøkonomiske problemstillinger for mindre, åbne økonomier såsom tilpasning til devalueringer og udefra kommende prishok. Endvidere arbejdet med nyere udenrigshandels-teori, herunder mikro- og makroøkonomiske virkninger af protektionisme, med en oversigt over nyere teori inden for international økonomi samt med en vurdering af USAs rolle i verdensøkonomien (Søren Bo Nielsen).

4.4 Fortsat arbejdet med økonomisk politisk koordination med særligt henblik på det Europæiske Monetære System (EMS) og dets videreudvikling i retning af en monetær union. Efter at have offentliggjort en mindre bog herom sammen med Dr. Daniel Gros for Centre for European Policy Studies (CEPS) i Bruxelles i foråret 1988 på det Europæiske Råds møde i juni udpeget som et af tre uafhængige ekspertmedlemmer af et udvalg ledet af EF-kommissionens formand Jacques Delors. Udvalget skal til Rådsmødet i Madrid i juni 1989 udarbejde en rapport om konkrete skridt til gennemførelse af en økonomisk og monetær union inden for EF (Niels Thygesen).

5. Politisk økonomi

(Jens Bonke, Christian Groth, Lars Haagen Pedersen, Torben Pedersen (fra 1.7), Gunnar Persson, Agnete Raaschou-Nielsen (indtil 31.1.), Peter Stephensen (fra 1.9.), Thorbjørn Waagstein, Hans Aage).

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder arbejdes der med teorier om økonomisk vækst, fordeling og konjunktursvingninger, arbejdsmarkedsforhold, overskudsdeling samt den uformelle økonomi.

5.1 Forskningsprojekt om forholdet mellem den formelle og informelle økonomi i Danmark. Der er foretaget en teoretisk og empirisk analyse af sammenhængen mellem husholdningsproduktionens størrelse og karakter og forskellige socioøkonomiske forhold. Der er endvidere indledt analyser af udviklingen i husholdningsproduktionens størrelse og sammensætning siden midten af 60'erne, herunder af sammenhængen mellem kvinders øgede erhvervsbeskæftigelse og arbejdsdelingen i husholdningerne (Jens Bonke).

5.2 Arbejder med forskellige problemer i teorien om konjunkturbevægelser. Har færdiggjort et delprojekt om selvforstærkende og selvafdæmpende uligevægtsmekanismer i dynamiske IS/LM-modeller. Udarbejdet undervisningsnoter til faget videregående makroteori. Udformet pensum i faget makroøkonomi ved matematik-økonomi studiet, herunder udarbejdet undervisningsmateriale (Christian Groth).

5.3 Fortsat licentiatprojekt om dynamiske modeller med endogen kapitalapparat, hvor modellens dynamik fremkommer som følge af rationel adfærd hos agenterne.

I forbindelse hermed er virkningen af indførelsen af forskellige typer overskudsdeling i økonomien blevet belyst. Endvidere er der arbejdet med forhandlingsmodeller til bestemmelse af lønnen i lyset af udviklingen af kapitalapparatet (Lars Haagen Pedersen).

5.4 Undersøgelser af dansk erhvervslivs placering i den internationale arbejdsdeling. Motiverne bag udenlandsk-ejede virksomheders etablering i Danmark og de økonomiske effekter af etableringerne er belyst (Torben Pedersen).

5.5 Arbejder med analyser af dårligt dokumenterede økonomiers vækst, og har i løbet af året udført sådanne analyser af engelsk jordbrug i perioden 1688-1801 og aggregeret vækst i England i perioden 1801-1841 (Gunnar Persson).

5.6 Fuldført en licentiatafhandling, i hvilken der præsenteres en række nyere økonomiske teorier om institutionel udvikling, og det forsøges vurderet, hvilke muligheder og begrænsninger der ligger i anvendelse af disse teorier til økonomisk-historiske undersøgelser (Agnete Raaschou-Nielsen).

5.7 Arbejder med nyere teorier om fagforeninger som rationelle maximerende agenter. Er herunder i gang med at skrive en artikel om beskæftigelsen og reallønnen på lang sigt i en økonomi med fagforeninger og OD (Peter Stephensen).

5.8 Forskningsprojekt om effekten af den nyliberale politik i landene i det sydlige Latinamerika (Chile og Argentina) i det seneste årti, herunder specielt de strukturforandringer, den økonomiske politik har givet anledning til. Arbejdet med projektet har stået på siden efteråret 1986, og har tidligere resulteret i 3 delrapporter. Afsluttende rapport er nu udarbejdet og fremkommer i artikelform (Thorbjørn Waagstein).

5.9 Sammenlignende undersøgelse af arbejdsløshed og incitament på arbejdsmarkedet i forskellige samfundssystemer med særligt henblik på Sovjetunionen og Danmark. En analyse af udviklingen i forbruget og dets fordeling i Sovjetunionen er afsluttet, og arbejdet har derudover især drejet sig om den aktuelle fordelingsdebat i Sovjetunionen og om en sammenlignende analyse af ca. 60 forskellige erhvervsgruppers lønforhold i USSR, USA, UK og Danmark, hvor der viser sig markante forskelle, idet sammenhængen mellem løn og uddannelsesniveau er væsentligt svagere i USSR end i de tre vestlige lande, især Danmark (Hans Aage).

6. *Fordeling, allokering, inflation, udviklingsøkonomi og økonomisk historie*

(Poul Buch-Hansen (orlov), Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup (¼ orlov), Ingrid Henriksen, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen og Finn Tarp (fra 1.8.)).

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori, finansvidenskabelige problemstillinger samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi og økonomisk historie.

6.1 *Arbejdet med tre projekter*

1) Sovjetunionens økonomiske historie, hvor der er udarbejdet et manuskript for tiden efter 1953. Arbejdet er en generel fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie, idet der lægges vægt på at se den økonomiske udvikling i de enkelte perioder i sammenhæng med den skiftende økonomiske politik. Første del af arbejdet, der færdiggjordes sidste år, omhandler foruden udviklingen i Sovjetunionen fra 1917 til 1953 en gennemgang af den økonomiske udvikling i den sidste del af Tsartiden. Hovedtemaer i anden del vedrørende tiden efter 1953 er den økonomiske planlægning og økonomiske reformer, ligesom også problemerne inden for det sovjetiske landbrug indtager en central plads. Desuden er lagt vægt på en belysning af årsager til den aftagende vækst i den sovjetiske økonomi i efterkrigstiden.

2) Delprojekt om industriens arbejdskraft inden for projektet Dansk industris historie efter 1870 under Carlsbergfondet og Det humanistiske Forskningsråd. Delprojektet om industrien omhandler en analyse af ændringer i arbejdskraftens sammensætning, bl.a. på faglært-ufaglært arbejdskraft, og af kvindernes øgede beskæftigelse i industrien. Endvidere lægges vægt på en belysning af arbejdsforholdene inden for industrien i den ca. 100-årige periode. Desuden belyses udviklingen i løn og levestandard; yderligere behandles forholdet mellem arbejdsgivere/ledelse og lønmodtagere, og i forbindelse hermed bl.a. organisationsdannelsen. Projektet forventes afsluttet i den første tid af det kommende år.

3) Med tilknytning til projektet om industriens arbejdskraft er udarbejdet et papir om rationalisering og arbejderne – dansk industri i mellemkrigstiden, som blev forelagt på et to-dages seminar på Handelshøjskolen om Ledelsesformer, produktionsorganisering og arbejdskraft i historisk-sociologisk belysning. Papiret forventes at indgå i en planlagt publikation, bl.a. med indlæg fra seminaret.

Endvidere arbejdet med pensum og struktur i undervisningen i økonomisk historie og udviklingsøkonomi (Jørgen Peter Christensen).

6.2 Forskningsvirksomheden er foregået inden for arbejdsmarkedsteori og -politik med særligt henblik på løndannelse, opsparing og pensionsreform, men be-

grænses af orlov i $\frac{3}{4}$ af lektorstillingen som følge af medlemskab af Folketinget (Jørgen Estrup).

6.3.1) Arbejdet med den økonomiske udvikling i Danmark som forudsætning for moderniseringsprocessen i slutningen af det 19. århundrede har foreløbig i 1988 resulteret i udarbejdelsen af et manuskript vedrørende vækst og institutionel forandring i det foregående århundrede med særlig vægt på landbrugets forhold før og efter den store reformperiode. Arbejdet falder i tre sammenhængende dele: En del vedrørende skøn for den samlede vækst i erhvervet hovedsagelig ud fra kendskabet til væksten i produktionsfaktorerne og faktorproduktiviteten, en anden del vedrørende godsøkonomien og godssystemets forvandling samt for det tredje en del om bondeøkonomien og bøndernes stigende markedsorientering. Dette arbejde bliver fulgt op af videre studier i landbrugets rolle i forbindelse med den begyndende industrialiseringsproces i slutningen af det 19. århundrede, idet udviklingen søges indplaceret i international sammenhæng.

2) Fortsat arbejde med pensumfornyelse i økonomisk historie, specielt vedrørende samspillet mellem teoriudvikling og økonomisk politik (Ingrid Henriksen).

6.4 Finansvidenskabelige problemstillinger, herunder specielt spørgsmål vedrørende skattesystemets virkninger på ressourceallokeringen, indkomstfordelingen og de samfundsøkonomiske balanceproblemer. Har i det forløbne år udbygget og færdiggjort en større empirisk analyse af afkastbeskatningen i Danmark.

Har i forlængelse af tidligere arbejde af lignende art foretaget en teoretisk studie af såkaldt optimal kapitalbeskatning i en lille åben økonomi under alternative internationale regelsæt vedrørende beskatningen af afkastet af udlandsinvesteringer. Har analyseret de danske afskrivningsreglers virkning på kapitaldannelsen og kapitalimporten med henblik på at vurdere behovet for en afskrivningsreform.

Har foretaget en teoretisk undersøgelse af de dynamiske, makroøkonomiske virkninger af forskellige former for kapitalafkastbeskatning i en lille åben økonomi.

Har foretaget en undersøgelse af skatte- og statsgældspolitikens virkning på det samfundsøkonomiske udviklingsforløb i Danmark i 1980'erne.

Har udarbejdet en beskrivelse af det såkaldte nye syn på spørgsmålet om det danske betalingsbalanceunderskud og betydningen af henholdsvis den offentlige og den private sektors låntagning.

Har færdiggjort en undervisningsnote om beskatningens velfærdseffekter, herunder om forskellige metoder til måling af det såkaldte økonomiske effektivitetstab ved opkrævning af »forvridende« skatter (Peter Birch Sørensen).

6.5 Makroøkonomiske og arbejdsmarkedsteoretiske/

politiske problemstillinger. Arbejder med forskellige modelformuleringer af løndannelse, indkomstfordeling og arbejdsløshed og har herunder afsluttet en teoretisk analyse af sammenhænge mellem aflønningsformer og strukturarbejdsløshed. Arbejder endvidere med analyser af arbejdsmarkedspolitik, herunder med landesammenligninger, incitamentsstrukturen på arbejdsmarkedet og effekter af en ændret uddannelsespolitisk indsats. Har gennemført pensumfornyelse i faget arbejdsmarkedspolitik (Troels Østergaard Sørensen).

6.6 Foretaget indledende studier med henblik på udarbejdelse af en afhandling. Studeret generel litteratur om udviklingsøkonomi. Arbejdet med ændringer i undervisningsuddraget i udviklingsøkonomi bl.a. i sammenhæng med den igangværende studiereform (Finn Tarp).

7. Økonometri og anvendt økonomi

(Karsten Albæk, Ellen Andersen, Henning Bach (fra 1.11.), Jørgen Elkjær, Yash Pal Gupta, Eskil Heinesen (fra 1.6.), Chr. Hjorth-Andersen, Katarina Juselius, Niels Buus Kristensen, Niels Kærgård, Axel Mossin, Michael Osterwald-Lenum (fra 1.2.), Karsten Nimb Pedersen (fra 1.4.), Bent Sørensen, Sven Wunder (fra 1.8.)).

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonometrisk teori og metode, dels med konkrete empiriske undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationsmetoder.

7.1 Undersøgelser af det danske arbejdsmarked. Licentiatafhandling om lære- og praktikpladsproblemet er færdiggjort. Der er dannet skøn over de danske minimumslønningers konsekvenser for beskæftigelsen, som synes ikke ubetydelige (med Erik Strøjer Madsen, Handelshøjskolen i Århus). Fagforeningernes reaktion på forskellige typer løntilskud og beskatningssystemer er behandlet (Karsten Albæk).

7.2 Der er arbejdet videre med en boligmodel for et samfund, der som det danske har både et frit og et rationeret delmarked; en empirisk anvendelse af modellen på et tværsnit af kommuner og med anvendelse af materiale fra ejendomsvurderingerne er faldet lovende ud. Der arbejdes med at erstatte den repræsentative forbruger med en mere realistisk beskrivelse af efterspørgslen (Ellen Andersen).

7.3 Studeret løndannelse på arbejdsmarkedet, herunder fænomenet lønstivhed. Flexibilitetsbegrebets relation til arbejdsmarkedets funktionsmåde er også blevet undersøgt (Henning Bach).

7.4 Studeret entreprenørbegrebet i økonomisk teori, herunder dette begrebs anvendelse hos økonomer som Schumpeter, Marshall, Keynes og Kirzner (Jørgen Elkjær).

7.5 Analyse af modelgrundlaget for Indiens femte 5-års plan under forskellige forudsætninger. Derudover er det hensigten at modificere modellen i lyset af erfaringer opnået i perioden 1974-79. Anvendelsen af Bayesianske metoder i estimation af økonometriske modeller (Y. P. Gupta).

7.6 Har studeret matematik og økonometrisk teori. Færdiggjort en beskrivelse af de dele af den økonometriske model ADAM, der vedrører privat forbrug og boliginvesteringer (udkommer som rapport fra modelgruppen i Danmarks Statistik) (Eskil Heinesen).

7.7 Forskningsvirksomheden i 1988 har været koncentreret om to projekter. For det første færdiggørelsen af artikler med baggrund i projektet »Pris og Kvalitet«. For det andet en indledende orientering i tre nye områder for anvendt økonomisk teori, nemlig forbrugerpolitik, kulturøkonomi og retsøkonomi. Der er tale om områder med en betydelig forskningsaktivitet i udlandet, men med en meget beskednen indsats i Danmark (Chr. Hjorth-Andersen).

7.8 Den nye økonometriske kointegrationsmetode er afprøvet på kvartalsmodeller for nøglerelationer i den finansielle sektor i den danske økonomi. Metoden går ud på at effektivisere estimationen af modellernes langtidsegenskaber ved en optimal »maximum likelihood« metode. Ved hjælp af disse langtidsestimater undersøges eksistensen af kortsigtede uligevægts-tilstande på det danske rente- og pengemarked. Deres effekt på reale og finansielle makrorelationer undersøges ved at inddrage disse størrelser som determinanter i de endelige økonometriske modeller i form af fejlkorrektionsmekanismer (Katarina Juselius).

7.9 Udarbejdet artikel om industriens vækst 1870-1913. Arbejdet med en empirisk analyse af udviklingen i lønstrukturen på det danske arbejdsmarked samt studeret økonometrisk metode i forbindelse hermed (Niels Buus Kristensen).

7.10 Analysen af de langsigtede økonomiske udviklingsforløb er fortsat. Desuden har tilgrænsende historiske og statistiske problemer været genstand for undersøgelse; det gælder dels vurdering af forskellige estimationsmetoder og dels teoriehistoriske og økonomisk-historiske problemstillinger (specielt har den danske industrialisering været undersøgt). Samspillet mellem økonomien og det politiske system har også været undersøgt (Niels Kærgård).

7.11 En oversigt over teorier om virksomhedsadfærd er udarbejdet. Forslag til ændringer af formueskatten er udformet. Der er arbejdet teoretisk med ændringer i makroforbrugsmønstre i relation til sektorudviklingen i dansk økonomi (Axel Mossin).

7.12 I projektet »The Error-Correction Model and its Potential Uses in the Financial Sector« indgår et studium af det (matematisk-) statistiske grundlag for økonometrien, af teorien om kointegrerede stokastiske vektorprocesser og teorierne om den finansielle sektor (specielt porteføljesammensætning på makroplan) (Michael Osterwald-Lenum).

7.13 En makroøkonomisk flersektormodel med hovedvægten på det mellemlange til lange sigt søges opstillet. Det er målet med modellen at belyse ændringer i udbudsforhold, som traditionelle efterspørgselsorienterede makromodeller ikke er rettet mod og ikke er velegnede til at analysere (Karsten Nimb Pedersen).

7.14 Arbejde på en licentiatafhandling, som vil bestå i teoretisk formulering og empirisk estimation af en økonomisk vækstmodel (Bent Sørensen).

7.15 En undersøgelse af strukturelle ændringer tilknyttet økonomisk udvikling, industrialisering og samfundsmæssig modernisering i forskellige latin-amerikanske lande, med specielt henblik på fordelingsaspektet (Sven Wunder).

8. Andre økonomiske discipliner

(Hector Estrup, Erik Gørtz, P. Nørregaard Rasmussen, Anders Ølgaard).

8.1 Fortsat undersøgelser over rationalitet og adfærdsbeskrivelse af agenten i økonomisk teori. Der foreligger et foreløbigt manuskript på ca. 200 s., indeholdende bl.a. en undersøgelse af Sens liberalitetsparadox og Arrows umulighedssætning. Herudover udarbejdet et manuskript på ca. 200 s. om den økonomiske teoris historie fra merkantilisterne til og med Marx (Hector Estrup).

8.2 Arbejdet med en række problemstillinger inden for økonomisk politik, herunder kreditmarkedspolitik og energipolitik, sidstnævnte som led i Energiministeriets analyseaktivitet. Endvidere påbegyndt en analyse af udviklingen i den offentlige sektors og andre servicesektorers relative størrelse; projektet har resulteret i et første mindre arbejde (Erik Gørtz).

8.3 Har – omend i nedsat tempo – fortsat arbejdet med 20'ernes pengepolitik samt kapitalteori. Sygdom og undervisning har bremset. Agter i 1989 at fortsætte arbejdet med disse emner (P. Nørregaard Rasmussen).

8.4 Fortsat arbejde med en række problemstillinger i den økonomiske politik, i første række boligpolitikken, herunder en analyse af boligmarkedet og boligpolitikken i Danmark. Herudover – mere generelt – mulighederne for samtidig at løse de forskellige danske balanceproblemer. Desuden – mere specielt og mindre dybtgående – problemer i forbindelse med en generel arbejdsmarkedspension, en direkte forbrugsskat og det danske landbrugs struktur (Anders Ølgaard).

Anden virksomhed:

Karsten Albæk: Medlem af »Det rådgivende udvalg vedrørende Grønlands økonomi«, nedsat af Statsministeriet.

Ellen Andersen: Medlem af Videnskabernes Selskab. Medlem af Registerrådet. Medlem af Boligministeriets udvalg vedrørende boligforsyningen – Ølgaard-udvalget. Medlem af Erhvervsankenævnet.

Jens Bonke: Medlem af Working Group on Consumer Economics, EEC. Medlem af referencegruppe for samfundsvidenskabelig forskning i Forskningsinstitut for human Ernæring.

Jørgen Peter Christensen: Deltager i centerråd m.v. vedr. områdestudier ved Københavns Universitet.

Sven Danø: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab.

Hector Estrup: Medlem af Videnskabernes Selskab. Formand for det statsvidenskabelige fagråd.

Jørgen Estrup: Medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi. Medlem af Danmark-Amerika Fondets legatbestyrelse.

Birgit Grodal: Fellow i Econometric Society. Medlem af Council for Econometric Society. Regional Consultant for Skandinavien og formand for gruppen af consultants. Medlem af Council for European Economic Association. Founding member af Academia Europaea. Medlem af Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd og dettes Forretningsudvalg. Medlem af Styrelsen for nordiske Forskerkurser. Rådgiver for Department of Economics, Toulouse University, vedrørende ansættelse af professor.

Erik Gørtz: Formand for Dansk energiøkonomisk Selskab. Medlem af programkomité for konferencen »Whither Macroeconomics«, Helsinki, juni 1988. Medlem af Scientific Programme Committee for International Association of Energy Economists' 10th International Conference, Luxembourg, juli 1988. Formand for bedømmelsesudvalg vedr. disputats, Københavns Universitet.

Christian Hjorth-Andersen: Medlem af Monopolrådet, Folkeuniversitetets programråd samt af en styringsgruppe under Egmontfonden.

Niels Kærgård: Medlem af organisationskomiteen for de danske økonometrikermøder på Sandbjerg Slot og for det årlige danske symposium i anvendt statistik. Medlem af bestyrelsen i Nationaløkonomisk Forening.

Klavs Lindeneg: Sekretær for Forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundsoekonomien til 15.11.

Axel Mossin: Medlem af Konsistorium og KF. Formand for Det samfundsvidenskabelige Fakultets forskningsudvalg. Medlem af Formueskatteudvalget nedsat af skatteministeren. Medlem af eksekutivkomitéen for European Association for Research in Industrial Economics.

Peter Erling Nielsen: Næstformand for Betalingskortudvalget under forbrugerombudsmandens embede. Medlem af Erhvervsankenævnet under Industriministeriet.

P. Nørregaard Rasmussen: Medlem af Videnskabernes Selskab, af Akademiet for de tekniske videnskaber og medlem af The European Advisory Committee for Encyclopædia Britannica. P.g.a. pensionering fra 1.9. bl.a. fratrædt formandskabet for licentiatudvalget. Modtog i december 1988 æresgave fra G. E. C. Gads Fond.

Niels Thygesen: I sommeren 1988 afsluttet en syv-årig periode som medlem af forskningsrådet for Det europæiske Universitetsinstitut i Firenze, hvor han fortsætter som bestyrelsesmedlem, udpeget af Rektorkollegiet. Medlem af styrelsen for CEPS, Bruxelles, og fra maj 1988 formand for Société Universitaire Européenne de Recherches Financières (SUERF) og formand for dettes programudvalg for en konference i Nice i oktober 1988 om »Financial Institutions in Europe Under New Competitive Condition«. Medlem af programkomitéen for International Economic Association's konference om Business Cycles i Rungsted i juni 1989.

Anders Ølgaard: Medlem af ATV. Formand for Nationaløkonomisk Forening. Formand for Boligministeriets udvalg til belysning af udviklingen på boligmarkedet i de kommende år. Bestyrer for Økonomisk Institut.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver løbende 4 serier memoer: blå og gul serie (begge arbejdspapirer og undervisningsmateriale), rød serie (licentiatafhandlinger) samt rosa serie (discussion papers).

Ellen Andersen: Referee for Scandinavian Journal of Economics.

Hector Estrup: Co-editor, Scandinavian Journal of Economics.

Birgit Grodal: Associate editor for *Econometrica*. Referee for *Econometrica*, *Journal of Mathematical Economics* og *Review of Economic Studies*.

Erik Gørtz: Medlem af redaktionsrådet og referee for *Scandinavian Journal of Economics*.

Frank Hansen: Referee for *Mathematische Annalen*.

Christian Hjorth-Andersen: Associate editor, *Journal of Consumer Policy*.

Katarina Juselius: Associate editor, International Journal of Forecasting.

Hans Keiding: Associate editor, Journal of Mathematical Economics. Referee for Econometrica og Scandinavian Journal of Economics.

Niels Kærgård: I redaktionen for Økonomi og Politik.

Klavs Lindeneg: Redaktør af Miljøøkonomi i Norden (der udgives af Nordisk Ministerråds kontakt-gruppe for miljøøkonomi).

Søren Bo Nielsen: Medredaktør af Økonomisk Kronic fra Det udenrigspolitiske Selskab. Referee for Oxford Economic Papers.

Peter Birch Sørensen: Referee for European Economic Review.

Karl Vind: Referee for Journal of Mathematical Economics, Econometrica og Review of Economic Studies. Rådgiver for National Science Foundation, USA.

Hans Aage: Referee for Economics of Planning og Journal of Comparative Economics.

Gæster:

Takket være en bevilling fra Forskerakademiet har Økonomisk Institut i 1988 haft besøg af Professor William Zame, State University of New York at Buffalo, i de første 7 måneder af 1988. Professor Zame's længerevarende besøg har været særligt værdifuldt derved, at det har muliggjort et forskerkursus i spilteori for licentiatstuderende m.fl. og yngre forskere fra andre institutioner som led i Forskerakademiets forskerkurser. I forbindelse med dette kursus havde instituttet endvidere besøg af Professor Elaine Bennett, University of Kansas, og Professor Eric van Damme, Bonn Universitet.

Kevin George Allison fra England (University of Southampton) har været gæst hos gruppen for økonometri og anvendt økonomi til 1. oktober 1988. Han arbejder med undersøgelser af produktivitetsudviklingen i UK og Danmark. Opholdet var delvist finansieret af Forskerakademiet.

Takket være en bevilling fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) har Leif Danziger (Bar-Ilan University, Israel) besøgt instituttet og forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundsøkonomien i perioden juni 1988-oktober 1988. I denne periode har han forsket i emner inden for gruppens område, herunder bl.a. optimal allokering med offentlige goder.

Takket være bevillinger fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) har Økonomisk Institut i 1988 haft kortere besøg af følgende udenlandske gæsteforelæsere og -forskere:

Professor Hans-Werner Sinn, Volkswirtschaftliches Institut, München Universitet, marts 1988.

Professor William P. Cleveland, Federal Reserve System, Washington, april 1988.

Professor Charles Goodhart, LSE Financial Markets Group, London School of Economics, april 1988.

Professor David Gale, University of California, Berkeley, maj 1988.

Professor Mancur Olson, University of Maryland, maj 1988.

Professor John J. McCall, University of California, Los Angeles, og The Hoover Institution, juni 1988.

Professor Bennett McCallum, Carnegie-Mellon University, juni 1988.

Professor Rudiger Dornbusch, Massachusetts Institute of Technology, juni 1988.

Professor Chi-fu Huang, Massachusetts Institute of Technology, juli 1988.

Professor Grayham E. Mizon, Southampton University, august 1988.

Professor David Schmeidler, Tel Aviv University, september 1988.

Professor Hildegard Dierker, Wiens Universitet, oktober 1988.

Instituttet har endvidere, oftest i samarbejde med andre danske universiteter eller forskningsinstitutioner, haft besøg af følgende udenlandske gæster:

Professor Thomas J. Rothenberg, University of California, Berkeley, marts 1988.

Professor Ray Rees, Cardiff og Guelph Universitet, april 1988.

Professor Robert Engle, Department of Economics, University of California, San Diego, maj 1988.

Professor Werner Baer, University of Illinois, maj 1988.

Professor Su Shaozhi, Kinas Socialvidenskabelige Akademi, oktober 1988.

Professor Hans Brems, University of Illinois, oktober 1988.

Professor Lance Taylor, Massachusetts Institute of Technology, oktober 1988.

Professor dr. Sun Jian, Peoples University of China, oktober 1988.

Professor Louis Mahe, Institut National de Recherche Agronomique, november 1988.

Gæsteforelæsninger og -seminarer:

Jens Bonke: Gæsteforelæsning ved seminar om »konsument- og husholdningsspørgsmål«, Finlands Akademi.

Jørgen Peter Christensen: Forelagt et papir på seminar på Handelshøjskolen.

Sven Danø: Gæsteforelæsning om »Dynamisk programmering og maskinudskiftning«, Universitetet i Bergen.

Birgit Grodal: Gæsteforelæsning ved Ålborg Universitetscenter og Tilburg University, Holland. Seminaret på Workshop i Matematisk Økonomi, University of Marseilles, og på Workshop om teorien for økonomier med ufuldstændige markeder, Bonns Universitet (BoWo88).

Frank Hansen: Gæsteforelæser ved Research Institute of Mathematical Sciences (RIMS), Kyoto University (oktober 1988).

Katarina Juselius: Inviteret til at holde en 40 timers forelæsningsrække i dynamisk økonometri ved Handelshøjskolen i Helsingfors i januar 1988. Inviteret til at holde foredrag ved Norges Statistikkentral, Oslo, om »Struktur-model metoden ved analyse af sæson i dynamiske modeller«. Inviteret til at holde foredrag ved Økonomisk Institut, Århus Universitet, om »Cointegrationsanalyse af den danske pengeefterspørgsel«.

Niels Kærgård: Gæsteforelæsninger ved Manchester University, Oxford University og Danmarks tekniske Højskole.

Jørgen Birk Mortensen: Gæsteforelæsning ved Institut for økonomisk Historie, Københavns Universitet.

Gunnar Persson: Gæsteforelæsninger i Oxford, Lund og Göteborg.

P. Nørregaard Rasmussen: Gæsteforelæsning på Handelshøjskolen i København (»Om balancerede budgetter«).

Niels Thygesen: I januar 1988 gæsteprofessor ved Institut d'Etudes Politiques, Université de Paris. Gæsteforelæsninger ved universiteterne i Tilburg, Milano og Bruxelles og konferenceindlæg ved den Trilaterale Kommissions årsmøde i Tokyo, Italian Macroeconomic Group årsmøde i Casteldolfo, Europakollegiets årlige konference i Bruges, Nordisk Nationaløkonomisk møde i Oslo, Louvain Universitetets jubilæumskonference i Bruxelles for Robert Triffin, samt seminar ved Centre for Economic Policy Research, London. Holdt foredrag i seks europæiske centralbanker.

Hans Aage: Gæsteforelæsninger ved The Kennan Institute for Advanced Russian Studies (Smithsonian Institution, Washington, D.C.), Harvard University, University of California, Berkeley samt to forelæsninger ved University of Pittsburgh.

Kongresforedrag m.m.:

Jens Bonke: Indlæg på konference om »konsumentøkonomisk utbildning«, Nordisk Højskole for Husholdningsvidenskab. Indlæg på seminar for brugere af databasen vedr. Socialforskningsinstituttets Tidsanvendelsesundersøgelse 1987.

Christian Groth: Foredrag om »Corridor effects and limit cycles in Keynesian-Monetarist dynamics« ved Econometric Societys årsmøde, Bologna, august 1988.

Erik Gørtz: Indlæg på og chairman ved I.A.E.E.'s verdenskongres i Luxembourg, juli 1988. Foredrag om »Pensionsøkonomi« på konference om pensionsforhold, Kolding, 16. april 1988. Foredrag om »EF's indre marked« og paneldiskussion på debatmøde med erhvervsrepræsentanter og EF-parlamentarikere på Rødovregård 11. november 1988. Foredrag om »De

fremtidige samfundsokonomiske muligheder for tilde-
ling af ressourcer til sundhedssektoren« og paneldis-
kussion på Nordisk administrativt Forbunds konfe-
rence om administrative og styringsmæssige udfor-
dringer inden for sundhedsområdet, 3.-4. november
1988 på Scanticon, Århus.

Esquil Heinesen: Foredrag ved »The Eight Interna-
tional Symposium on Forecasting«, 12.-15. juni 1988 i
Amsterdam, om sammenhængen mellem forbrug,
indkomst og formue i Danmark analyseret ved hjælp
af fejlkorrektionsmodeller og kointegrationsmetode.

Christian Hjorth-Andersen: Foredrag i Bologna på
European Meeting of the Econometric Society og på
European Economic Association's årsmøde om »Qual-
ity Indicators: In Theory and In Fact«. Har afholdt
en forelæsningsrække på Folkeuniversitetet.

Hans Jørgen Jacobsen: Fremlagt fællespapir med
Christian Schultz: »Unemployment and Economic
Policy in a General Equilibrium model with Wage
Bargaining«, på »Economic Theory Conference on
General Equilibrium, Perfect Competition and Mon-
opolistic Competition« afholdt på Universidade Nova
de Lisboa, Lissabon, Portugal.

Katarina Juselius: Indlæg på Sandbjergmødet om
»Testning af lineære hypoteser i kointegrationsmodel-
len«. Leder og arrangør af gruppearbejdet »Økono-
misk modelanalyse« på 12. Nordiske møde i Matema-
tisk Statistik i Åbo, Finland. Medforfatter til et indlæg
om »Hypothesis testing for cointegration vectors –
with an application to the demand for money in Den-
mark and Finland« på Econometric Society's møde i
Bologna, Italien.

Niels Kærgård: Papir om »Cointegration in retro-
spect« ved The eighth International Symposium on
Forecasting, Amsterdam. Papir om »Robust Estima-
tion of the Danish investment function«, The eighth
COMSTAT-Symposium, København. Papirer om
»Arbejdsløsheden før 1904« og »Robust estimation af
den danske investeringsfunktion«, Dansk symposium
i anvendt statistik, Handelshøjskolen i København.
Foredrag om »Cointegration i teorihistorisk lys« ved
Dansk økonometrikermøde på Sandbjerg slot.

Søren Bo Nielsen: Papir om »Protection, the Wage
Response and Exchange Rate Dynamics« i Sloan/IFS
Workshop in International Economics på Princeton
University. Papir med titlen »Will the Investment Re-
sponse Prevent an Improvement in the Trade Balance
After a Devaluation?« på Midwest International Eco-
nomics Meeting på University of Minnesota, Minnea-
polis.

Lars Haagen Pedersen: Papir om »Profit Sharing,
Employment and Investment« ved European Econo-
mic Association's 3. Annual Congress i Bologna.

Gunnar Persson: Præsenteret papers på European
Economic Association's årlige konference i Bologna
og haft workshop i Quantitative Economic History i
Brighton.

Christian Schultz: Fremlagt fællespapir med Hans Jørgen Jacobsen: »Unemployment and Economic Policy in a General Equilibrium model with Wage Bargaining« på Econometric Society's European Meeting, Bologna. Fremlagt fællespapir med Hans Jørgen Jacobsen: »Undominated Wage Rates in a Unionized Economy« på European Economic Association's 3. årsmøde, Bologna.

Peter Birch Sørensen: Papir om »Optimal Taxation of Capital and Labour in A Small Open Economy« ved international konference om »Tax Reform for Tax Neutrality« i Bielefeld, Vesttyskland. Papir om »Optimal Capital Taxation in A Small Open Economy« på årskongressen i International Institute of Public Finance, Istanbul, Tyrkiet. Papir om »Dynamic Incidence of Capital Income Taxation in a Small Open Economy« på Nordic Workshop on »Financial Markets and Taxation of Capital Income« i Helsinki, Finland. Papir om »Taxation, Budget Deficits and Economic Performance« på årskongressen i Foundation for Fiscal Studies, Dublin, Irland.

Troels Østergaard Sørensen: »Structural Unemployment, Employmentprotection and Profit Sharing« præsenteret ved European Economic Association Third Annual Congress, Bologna.

Finn Tarp: Holdt foredrag på Danida's orienteringskurser.

Thorbjørn Waagstein: Præsenteret et papir på årsmødet i den Nordiske Sammenslutning for Latinamerikaforskning (NOSALF) i juli.

Anders Ølgaard: Medarrangør af det 26. Nordiske nationaløkonomiske Møde i Oslo, august 1988.

Rejser i øvrigt:

Jørgen Elkjær: Studieophold i USA fra 1.9.

Michael Teit Nielsen: Ophold ved Princeton University, New Jersey, USA, fra september 1987 til juni 1988.

Søren Bo Nielsen: Studieophold i USA i ca. 4 måneder i foråret 1988 (især på Princeton University).

Bent Sørensen: Studieophold i USA fra 1.2.

Karl Vind: Deltager i BoWo 88 – den første Bonn Workshop om finansielle og andre ufuldstændige markeder – i juni.

Hans Aage: Ophold ved The Kennan Institute for Advanced Russian Studies, Smithsonian Institution (Washington, D.C.), Harvard University, University of Pittsburgh og University of California, Berkeley (januar-august 1988).

Publikationer:

Aage, H.: Individuel arbejdsaktivitet – som led i perestrojka, glasnost og demokratizatsija. Nybrud i Sovjetunionen, SF's Sovjetgruppe, s. 14-16, Århus 1988.

–: Bonus sharing in the Soviet enterprise. Discussion

Papers, Økonomisk Institut 87 (7), 18 s., København 1988.

–: Consumption, Income Distribution, and Incentives. The Soviet Economy: A New Course, R. Weichhardt (ed.), s. 47-70, Bruxelles 1988.

–: Attitudes towards Reform of Retail Prices. Radio Liberty Research RL 523/88, November 23, 6 s. München 1988.

Albæk, K., Madsen, E.S.: Lønfordelinger og beskæftigelseskonsekvenser af den danske minimumsløn. Studies in Labor Market Dynamics Working Paper 88-2, s. 48, Århus 1988.

–: En økonomisk analyse af lære- og praktikpladsproblemet (Licentiatafhandling). København 1988, 251 s.

Andersen, E., Matthiessen, P.C., Ølgaard, A.: Boligmarkedet og boligpolitikken – et debatoplæg. København 1988, 186 s.

Danø, S.: Investeringsplanlægning. København 1988, 466 s.

Elkjær, J.R.: Krelles formalisering af entreprenørbegrebet med udgangspunkt i Schumpeters bidrag. Gul memoserie, Økonomisk Institut 99, 16 s., København 1988.

–: Entreprenørforskning. Ceteris Paribus 3, s. 31-38, København 1988.

–: Entreprenørbegrebet i økonomisk teori. Gul memoserie, Økonomisk Institut 98, 58 s., København 1988.

–: Entreprenøren og foretageren i økonomisk teori. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 126, nr. 1, s. 96-111, København 1988.

Estrup, H.: Ceteris Paribus. Ceteris Paribus 3, s. 40-45, København 1988.

–: Ødipuseffekten. Memo, Økonomisk Institut 165, 41 s., København 1988.

Frstrup, P., Keiding, H.: The minimal number of public goods. København 1988, 12 s.

–, Keiding, H.: Strongly Implementable Social Choice Correspondences. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-14, s. 18, København 1988.

Grodal, B.: Bargaining Sets and Walras Allocations for Atomless Economies with Incomplete Preferences. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-15, s. 19, København 1988.

Grodal, B.: Bargaining Sets and Walrasian Allocations for Atomless Economies with incomplete preferences. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-15, 19 s., København 1988.

Groth, C.: IS-LM Dynamics and the Hypothesis of Combined Adaptive-forwardlooking Expectations. Recent Approaches to Economic Dynamics, Peter Flashel, Michael Krüger (eds), s. 251-66, Frankfurt am Main 1988.

Gunnarsson, J.: Self-organizing public-private structures in local economies in change. Econo-

- mic change and the local planning process 1, Swedish Council for Building Research D3 1988 (udg.), s. 179-96, Stockholm 1988.
- Gøtz, E.: Det umuliges kunst. Politiken 26. september, kronik, København 1988.
- : Lille amt i Europa. Politiken 30. maj, kronik, København 1988.
- : Sundhedsvæsenets aktivitet og forbrug af ressourcer. København 1988, 35 s.
- : Spar på det ideologiske krudt. Administrativ Debat 4, s. 10-11, København 1988.
- Hjorth-Andersen, C.: Miljøbøder: Danske erfaringer. Miljøøkonomi i Norden 1, s. 5-8, København 1988.
- : Monopolistic Competition or Spatial Competition or Something Else: Empirical Evidence. European Journal of Political Economy Vol. 4, No. 1, s. 151-78, Regensburg 1988.
- : The Principle of Minimum Differentiation: This time from an empirical point of view. Gul Memoserie, Cykelafdelingen 95, 24 s., København 1988.
- : Quality indicators – In theory and in fact. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-08, 35 s., København 1988.
- Jacobsen, H.J., Schultz, C.: Undominated wage rates in a unionized economy. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-06, 30 s., København 1988.
- , Schultz, C.: A general equilibrium model with wage bargaining. Discussion Papers, Økonomisk Institut 87-05, 26 s., København 1987.
- Johansen, S., Juselius, K.I.: Hypothesis Testing for Cointegration Vectors – with an Application to the Demand for Money in Denmark and Finland. Preprint, Institut for matematisk Statistik 2, 62 s., København 1988.
- Juselius, K.I.: Cointegration and identification in a vector time series model. An application to the demand for money in Denmark. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-03, 27 s., København 1988.
- : Model based seasonal extraction with both deterministic and stochastic seasonality. Some simulation results. København 1988, 45 s.
- , Johansen, S.: Hypothesis Testing for Cointegration Vectors – with an Application to the Demand for Money in Denmark and Finland. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-05, 46 s., København 1988.
- Keiding, H., Volkovich, V.L.: Multikriterieoptimering med koalitionsstruktur i kriterierne. Kibernetika 6, s. 109-11, Kiev, USSR 1987.
- , Lindeneg, K.: Fair and Implementable Allocations. København 1988, 14 s.
- , Lund, L.: Nationaløkonomi II. København 1988, 291 s.
- , Lund, L.: Nationaløkonomi I. København 1988, 311 s.
- , Pitzner-Jørgensen, F.: Økonomisk teori i Sovjetunionen. Esbjerg 1988, 103 s.
- Kristensen, N.B., Wunder, S.: To analyser af dansk industrialisering før 1914. Blå Memoserie, Økonomisk Institut 161, 62 s., København 1988.
- Kærgård, N.: Den økonomiske krise og den politiske styring. Økonomi og Politik 61. årg., nr. 1, s. 4-10, København 1988.
- : Banebrydende forskning. Dagbladet Information 5.januar, kronik, København 1988.
- : Den danske arbejdsløshed 1845-1903. Symposium i anvendt statistik, Per Thorbøll (red.), s. 471-84, København 1988.
- , Nielsen, H.B.: Robust estimation af den danske investeringsfunktion. Symposium i anvendt statistik, Per Thorbøll (red.), s. 399-412, København 1988.
- : Demokratietis svage led. Jyllands-Posten 23. november, kronik, København 1988.
- : Økonomisk historie, økonomi og matematisk statistik. Historie, Jyske Samlinger Ny række 17(3), s. 30-53, Århus 1988.
- Lindeneg, K.: Miljøøkonomi i Norden 88. Miljøøkonomi i Norden 1, s. 31, København 1988.
- : Planlægning og decentralisering af økonomisk aktivitet. Rød Serie, Økonomisk Institut 17, s. 133, København 1988.
- Mossin, A.: Formueskat – erhvervsfremme, opsparring, ægteskab. (Debatindlæg). Berlingske Tidende 28. maj, kronik, København 1988.
- : Formueskat – mindretallets synspunkter og forslag. Formueskat. Betænkning, nr. 1136, Skattedepartementet, s. 35-50, København 1988.
- : Teorier om virksomhedsadfærd. Nyere udviklingslinjer i økonomisk teori, Klaus Nielsen (red.), s. 18, København 1988.
- : Snævert, skævt forlig om formueskatten. (Debatindlæg). Politiken 19. december, kronik, København 1988.
- Nielsen, P.E.: Dansk pengepolitik inden 1985. Fagskrift for Bankvæsen 1, s. 5-13, København 1988.
- : Opsparing og konkurrenceevne. Finans/Invest 1, s. 4-9, København 1988.
- : Pengepolitikken i 1987. Danmarks Nationalbank – Kvartalsoversigt Maj 1988, s. 10-13, København 1988.
- : Monetary Policy in 1987. Danmark Nationalbank. Monetary Review May, s. 10-13, København 1988.
- : Ingen pengepolitisk autonomi. Økonomisk Debatt 3, s. 223-24, Stockholm 1988.
- , Jensen, F.D.: Dansk pengepolitik siden 1969, 9. udg. Memo, Økonomisk Institut 118, s. 1-41, København 1988.
- Nielsen, S.B.: A note on macroeconomic transmission of tariffs. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-11, 17 s., København 1988.
- : Er en devaluering og en lønsenkning ækvivalente? Blåt Memo, Økonomisk Institut 162, 13 s., København 1988.
- : Protection, the wage response and exchange rate

- dynamics: A two-country analysis. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-12, 27 s., København 1988.
- : USA i verdensøkonomien. Økonomi og Politik 3, s. 12, København 1988.
 - : The puzzle of welfare-reducing trade diversion: A supplementary note. Oxford Economic Papers 40 (4), s. 2, Oxford 1988.
 - : Nyere teori inden for international økonomi. Nyere udviklingslinier i økonomisk teori, Klaus Nielsen, s. 55-77, København 1988.
- Pedersen, L.H.: Overskudsdeling uden medej eller medindflydelse – vejen til fuld beskæftigelse? Økonomi og Politik 4, s. 9, København 1988.
- : Profit sharing, employment and investment. Discussion Paper, Økonomisk Institut 88-02, 30 s., København 1988.
 - : Omlægning af arbejdsgiverafgift til merværdisafgift eller omsætningsafgift. Blå Memo Serie. Økonomisk Institut 160, s. 26, København 1987.
- Persson, G.K.: Skrå och marknad. Ekonomisk – historiska vingslag, Olle Krantz, O. Rolf Olsson, s. 231, Lund 1988.
- : Pre-industrial Economic Growth. Social Organization and Technological Progress in Europe. 159 s. Oxford 1988.
- Sørensen, P.B.: Beskatning og velfærd. Blå Memoserie, Økonomisk Institut 164, 43 s., København 1988.
- : Formueskat, indkomstskat og opsparing. Blå Memoserie, Økonomisk Institut 163, 50 s., København 1988.
 - : Skattereglerne forvrider investeringsmønstret. Sparekassen Årg. 89, nr. 4, s. 4, København 1988.
 - : Skatteincitamenter til opsparing og investering: En vurdering af firsernes skattereformer. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 125, nr. 3, s. 20, København 1988.
 - : Den kommunale indkomstbeskatning i Danmark. København 1988, 126 s.
 - : Afskrivningsregler, investeringer og udlandsgæld. Økonomi og Politik Årg. 61, nr. 4, s. 15, København 1988.
 - : Reforms of Danish capital income taxation in the 1980's. Finnish Economic Papers Vol. I, No. 1, s. 25, Helsinki 1988.
- Sørensen, T.Ø.: Arbejdsløshed og gulerødder. Økonomi og Politik 3, s. 54-57, København 1988.
- : Structural unemployment, employment protection and profit sharing. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-13, s. 22, København 1988.
- Thygesen, N., Gros, D.: The EMS: Achievements, current issues and directions for the future. Bruxelles 1988, 79 s.
- : The european monetary system : Introduction. The european monetary system, Francesco Giavazzi, Stefano Micossi, Marcus Miller (eds), s. 1-20, Cambridge 1988.
 - : International adjustment and the dollar : Policy illusions and economic constraints : Comment on William H. Branson. Economic policy coordination, International Monetary Fund, HWWA – Institut für Wirtschafts Forschung, Hamburg (eds), s. 84-93, Washington D. C 1988.
 - : Decentralization and accountability within the central bank : Any lessons from the US experience for the potential organization of a european central banking institution? The ECU and european monetary integration, Paul de Grauwe, Theo Peeters (eds), s. 91-114, London 1988.
 - : Implementing a European Economic Space : The Monetary Parameters. FEC-EFTA: More than just good friends?, J. Jamar, H. Wallace (eds), s. 68-91, Tempelhof, Bruges 1988.
- Waagstein, T.: Development models – Theoretical considerations and some observations on the Southern Cone. Discussion Papers, Økonomisk Institut 88-07, 35 s., København 1988.
- Ølgaard, A.: Pensionsdebatten. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 126, nr. 2, s. 119-23, København 1988.
- : Den forkalkede boligpolitik. Nationaløkonomisk Tidsskrift 126 (3), s. 267-85, København 1988.
- Anders Ølgaard*

2. Statistisk Institut

Historie:

Statistisk Institut oprettedes i 1953 under Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, hvor der allerede var en lang tradition for undervisning og forskning i teoretisk statistik ved det statsvidenskabelige studium. Med Anders Halds udnævnelse til professor i statistik i 1947 indførtes nye statistiske metoder, inspirerede af englænderen R. A. Fisher, i undervisningen og forskningen. I løbet af 1950'erne udvidedes instituttets stab betydeligt, hvilket bl.a. skyldtes aftaler med Danmarks tekniske Højskole og Handelsministeriets Produktivitetsudvalg med henblik på at fremme anvendelsen af statistiske metoder i industrien. Oprettelsen af Institut for matematisk Statistik i 1961 førte til at mange medarbejdere forlod instituttet, og med udnævnelsen af Georg Rasch til professor i teoretisk statistik indledtes en forskydning af instituttets arbejdsfelt over mod problemer og metoder med tilknytning til analysen af data af samfundsvidenskabelig karakter, herunder bl.a. demografiske problemstillinger.

Instituttet havde oprindeligt lokaler i St. Peders Stræde 19 og flyttede i november 1975 til sin nuværende adresse Studiestræde 6.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6 9/12.

Professorer: Erling B. Andersen, Poul Christian Matt-hissen (Institutbestyrer fra 15. september 1988).

Docent: Jon Stene.

Lektorer: Hans Oluf Hansen, Niels-Erik Jensen, Nils Kousgaard (Institutbestyrer indtil 15. september 1988), Anders Milhøj (indtil 31. juli 1988).

Ekstern lektor: Gorm Gabrielsen.

Kandidatstipendiat: Susanne Schøtt Kristensen (indtil 29. februar 1988).

Undervisningsassistenter: Peter Allerup, Otto Andersen (indtil 31. juli 1988), Hans Bay, Lars Borchsenius, Bendix Carstensen, Gerda Engholm, Kirsten Frederiksen (fra 1. august 1988), Susanne Schøtt Kristensen (fra 1. august 1988), G. W. Leeson, Peter Linde.

TAP: Antal årsværk: 2½.

Myrtha S. Cereceda, Vibeke M. Christensen (indtil 31. marts 1988), Mette J. Haagensen (fra 1. april 1988), Lis Olsen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut finder sted indenfor områderne teoretisk statistik og demografi. Hovedformålet med den statistiske forskning er at udvikle modeller og metoder med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne. Den demografiske forskning har til formål at beskrive og analysere befolkningens vækst og struktur og sætte disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold. Den teoretisk-statistiske forskning har været koncentreret omkring emnerne regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent strukturanalyse, dataindsamlings-teori, samt kø- og lagerteori. Den demografiske forskning har især beskæftiget sig med arbejdsstyrken, demografisk aldring og den demografiske transition.

Instituttet udgiver hvert år en beretning, der udførligt beskriver de samlede aktiviteter.

1. Statistisk analyse af kategoriserede data

Forskningen vedrører den statistiske analyse af data-materialer, hvor de statistiske variable typisk er kategoriserede. Aktiviteterne i 1988 har været koncentreret om både teoretiske og formidlingsmæssige aspekter, herunder:

- Fortsat arbejde med en monografi om den statistiske analyse af kategoriserede data. Bogen bliver færdig i foråret 1989 og udgives på Springer Verlag.
- Studieophold i 3 måneder i Frankrig.
- Udarbejdelse af en EDB-programpakke til PCere til supplerung af standard programpakker.

Udarbejdelse af artikel om korrespondance analyse anvendt på danske økonomiske data. Fremlægges på konference om anvendt statistik i januar 1989.

- Gennemførelsen af videregående kursus for økonomistuderende på grundlag af ovennævnte monografi (Erling B. Andersen).

2. Kø- og lagerplanlægningsproblemer

En bog, der beskriver, hvorledes visse driftsøkonomiske planlægningsproblemer kan løses, er under udarbejdelse. Det drejer sig dels om egentlige køproblemer, hvor kunderne enten helt afvises eller må vente på grund af begrænset betjeningskapacitet, dels om visse lagerproblemer. I begge tilfælde skal antal kunder i kø, henholdsvis lagerets størrelse kunne beskrives ved en stokastisk proces.

Hvis denne køproces er en fødsels- og dødsproces, er det velkendt, at man ved at betragte et diagram af mulige overgange for processen kan bestemme en såkaldt ligevægtsfordeling for processen. På grundlag heraf kan det vises, at betjenings- henholdsvis lagerkapaciteten kan dimensioneres således, at de forventede samlede omkostninger til drift af en virksomhed minimaliseres.

Metoden er blevet anvendt på en række kø- og lagerproblemer herunder også nogle der ikke er en fødsels- og dødsproces. Det viser sig, at metoden kun kræver, at køprocessen er tidsreversibel.

Der arbejdes videre med at benytte denne løsningsmetode på køproblemer, hvor flere end én kunde kan betjenes samtidigt. I den forbindelse kan det nævnes, at ligevægtsfordelingen er bestemt, både når et antal betjeningssteder er parallelforbundne og når de er serieforbundne. I førstnævnte tilfælde er fordelingen også fundet, når ankomende kunder skal opsøge betjeningsstederne i en bestemt rækkefølge. Er betjeningsstederne derimod serieforbundne skal kunden succesivt passere betjeningsstederne, og først når det sidste i rækken forlades, er betjeningen afsluttet. Dette er f.eks. tilfældet ved samlebandsproduktion, ved kontrol på et hospital, etc. I denne situation åbner løsningsmetoden mulighed for at studere hvorledes kapaciteten påvirkes af blokering. Blokering foreligger, når en kunde under betjening må vente på i'te betjeningssted indtil der bliver en ledig plads i køen foran (i + 1'te) betjeningssted. Det viser sig at systemets udnyttelsesgrad afhænger af antallet af køpladser mellem de serieforbundne betjeningssteder (Niels-Erik Jensen).

3. Anvendelsen af regressionsmodeller inden for samfundsvidenskaberne

Regressionsmodeller anvendes i situationer hvor man skal beskrive værdien af en responsvariabel for kendte værdier af en række såkaldte forklarende variable. Den hyppigst anvendte af disse modeller er den lineære regressionsmodel med additive fejllid. Ved analyser baseret på denne model anvender man som regel

mindste kvadraters metode. Imidlertid kan tilstedeværelsen af enkelte afvigende eller ekstreme observationer påvirke konklusionerne af en sådan analyse i et ganske betydeligt omfang, og det er derfor vigtigt at få identificeret sådanne observationer. Dette kan gøres ved i den indledende fase af analysen at anvende en såkaldt robust metode, dvs. en metode med den egenskab at de enkelte observationer kun i begrænset omfang kan påvirke analysens konklusioner. Specielt har den såkaldte »mindste kvadraters metode« været studeret. Endvidere har arbejdet med anvendelsen af transformationer af de variable i regressionsmodeller været fortsat (Nils Kousgaard).

4. Tidsrækkeanalyse og økonometri

Arbejdet med ARCH modellerne er fortsat. Bl.a. ved hjælp af vektorprocessoren er fordelingen af de estimerede antikorrelationer for en kvadreret ARCH proces studeret ved Monte Carlo metoder. Ligeledes er langtidsligevægte i Error Correctionmodeller for økonomiske data studeret ved simulationer (Anders Milhøj).

5. Sandsynlighedsmodeller og statistiske metoder til analyse af familiedata

Datamaterialer bestående af grupper af individer som udvælges klyngevis som følge af at de er bundet sammen på en eller anden måde, forekommer i en række sammenhænge. Et sådant datamateriale kan repræsentere data over familier eller slægter, hvor de enkelte medlemmer kan have et af flere mulige kendetegn, hvoraf nogle kan være unormale egenskaber som arvelige sygdomme.

I mange tilfælde rapporteres familierne efter at der er født et eller flere medlemmer med en arvelig sygdom. Dette medfører, at de familier, hvor forældrene kunne have fået børn med en sådan sygdom, men tilfældigvis ikke har fået nogle, ikke bliver inkluderet i sådanne datamaterialer. Dette må der tages hensyn til ved udviklingen af metoder til bestemmelse af skøn over sandsynligheden for at børn af forældre med de nævnte arveanlæg vil have den pågældende sygdom.

Projektet består af et studium af forskellige metoder til rapportering af data, f.eks. om en familie rapporteres ved fødslen af det første barn med en arvelig sygdom, om den først rapporteres ved fødslen af det andet eller et senere barn, eller om det er helt tilfældigt hvilket af de syge børn som fører til at familien rapporteres. Til hver type af rapportering hører en statistisk metode til bestemmelse af skøn over sandsynligheden for nedrivningen af sådanne metoder og vurderingen af deres teoretiske egenskaber indgår i projektet.

I 1988 er de statistiske egenskaber til visse meget anvendte standardmetoder blevet studeret. Det er påvist at de meget ofte vil give fejlagtige eller unøjagtige resultater, fordi de ofte bliver anvendt ukorrekt. Foreløbige resultater er under publicering.

Et studium af metoder udviklet i Tyskland i perioden 1912-1940 er blevet påbegyndt. Disse metoder, der for længst er gået i glemmebogen, vil blive sammenlignet med de metoder, der anvendes i den moderne anglo-amerikanske litteratur på området (Jon Stene).

6. Risiko for fødsel af børn med kromosomabnormiteter

Forskellige analyser er nylig blevet publiceret af data om prænatale diagnoser hvor man har registreret om fosteret har normale kromosomer eller en eller anden kromosomabnormitet, f.eks. et ekstra kromosom (som ved Down's syndrom) eller en nedadret translokation. Analyserne er blevet gennemført med henblik på at bestemme risikoen for at et foster har unormale kromosomer som kan medføre at barnet bliver mentalt retarderet givet enten forældrenes aldre eller at en af dem har en harmløs kromosomabnormitet (balance-ret translokation). De aktuelle datamaterialer har strukturer, der gør dem uegnede for analyser med statistiske standardmetoder, f.eks. yderst få observationer for mange variabelkombinationer eller afhængige observationer fordi individerne er beslægtede. I flere analyser, gennemført i USA, har man alligevel anvendt statistiske standardmetoder i form af lettilgængelige statistiske programpakker. Et par analyser af denne art er blevet kritisk gennemgået. En række fejl og tvivlsomme resultater er blevet påvist, og vil blive publiceret i to afhandlinger i 1989 (Jon Stene).

7. Flerdimensionale statistiske metoder med SAS

Undervisningsmateriale til et kursus under studiet om flerdimensionale statistiske metoder med anvendelse af programpakken SAS er under udarbejdelse. En del af dette materiale er udarbejdet som forelæsningsnoter i forbindelse med afholdelsen af en studiekreds om anvendt matriceregning med SAS efteråret 1988 (Jon Stene).

8. Analyse af arbejdsstyrkens bevægelser gennem 1970'erne og 1980'erne

Viden om arbejdsstyrkens bevægelser, om forskydningerne på arbejdsmarkedet, samt om differential overlevelse er af grundlæggende betydning ved udførelse af arbejdsmarkedsfremskrivninger og økonomiske livsførelseskalkuler samt ved forsørgerbyrdebetrægtninger.

Projektet, der er videreført i 1988, tager udgangspunkt, dels i individrelaterede forløbsdata etableret ved interviewing af stikprøvepaneler med successiv udskiftning og fornyelse i perioden 1969-1979, og dels i aggregerede data fra den registerbaserede arbejdsmarkedsstatistik.

Arbejdet med implementering af overlevelsestavlemodeller til arbejdsmarkedsfremskrivning og til beregning af nutidsværdi af givne kapitalstrømme (løn, opsparing, etc.) og en given rentestruktur i nærvær af

differential overlevelse og arbejdsmarkedsmobilitet er videreført. Med et igangvægende delprojekt tilsigtes belysning af generationsaspektet i intensitet for tilgang og udtræden af arbejdsstyrken (Hans Oluf Hansen).

9. Analyse af databasestrukturer og implementering af populationsregistre med henblik på analyse af socio-demografiske processer

Historiske og aktuelle befolkningsregistre afspejler fragmenter af mangeartede empiriske socio-demografiske processer. Med henblik på effektiv analyse af sådanne processer vil forløbsorienteret integration af tilgængelige befolkningskilder ofte være påkrævet og nødvendig.

Med udgangspunkt i et konkret historisk datamateriale er i årets løb påbegyndt analyse af tre integrerede, forløbsorienterede befolkningsregistre med databasestruktur. I disse projekter belyses en række aspekter af familiedannelsen og overlevelsen ved anvendelse af udvalgte ikke-parametriske metoder og simulation (Hans Oluf Hansen).

10. Den demografiske aldring i industrisamfundene

Dette projekt tilsigter at give en analyse af de økonomiske og sociale konsekvenser af fertilitetsnedgangen og aldringen i industrilandene. Ændringerne i befolkningens størrelse, køn- og aldersfordeling medfører f.eks. ændringer i mobiliteten af arbejdskraften, befolkningens geografiske fordeling og boligefterpørgsel, ligesom behovet for omstillinger i den offentlige sektor påvirkes.

En af aldringens konsekvenser er således en ændret boligefterpørgsel pr. 100 indbyggere på grund af de stærke strukturændringer, som befolkningen er genstand for. I denne forbindelse er der foretaget en historisk og prognostisk kortlægning af de demografiske faktorer bag boligefterpørgslen (Poul Christian Matthiessen).

11. Den aktuelle fertilitetssituation i historisk perspektiv

Med udgangspunkt i den demografiske situation i Danmark tilsigter projektet at sætte den aktuelle befolkningssituation i de nordiske lande (og andre industrilande) ind i en historisk sammenhæng. Herved skulle det blive muligt at opnå en bedre forståelse af den aktuelle situation – dens baggrund og fremtidsperspektivet. De første resultater er publiceret og flere er under publicering (Poul Christian Matthiessen).

Udgivervirksomhed m.v.:

Hans Oluf Hansen er medlem af redaktionskomitèen for »Bibliographie de la Démographie Historique«.

Poul Christian Matthiessen har været korrespondent for »European Journal of Population« og Member of Editorial Council for »Comprehensive Gerontology«.

Jon Stene er medlem af Editorial Advisory Board for »Biometrics«, korrespondent for Norden til »Biometric Bulletin«, reviewer for »Mathematical Reviews« og har været referee for »American Journal of Medical Genetics«.

Anden virksomhed:

Erling B. Andersen har været medlem af Idrættens Forskningsråd, af Programkomitèen for Compstat 1988, af Det statsvidenskabelige Fagråd og dettes Forretningsudvalg, samt af Det samfundsvidenskabelige Fakultets lokaleudvalg.

Hans Oluf Jensen har været formand for Det statsvidenskabelige Studienævns pædagogiske udvalg.

Niels-Erik Jensen har været medlem af Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn. Det samfundsvidenskabelige Fakultets lokaleudvalg, formand for Det statsvidenskabelige Studienævn, budgetkonsulent for Studienævnet og medlem af følgende udvalg under Studienævnet: Budgetudvalget, Undervisningsplanlægningsudvalget og Lærervejledningsudvalget. Desuden er han medlem af bestyrelsen for Statistisk Institut.

Nils Kousgaard har været bestyrer for Statistisk Institut indtil 15. september 1988. Han er desuden rådgiver for Rockwool Fondens forskningsprojekt vedrørende Forbrug og Tidsanvendelse og for Rehabiliteringscentret for Torturofre.

Poul Christian Matthiessen er medlem af European Population Committee, af WHO's National Advisory Board for WHO Collaborating Centre, af Boligministeriets Ølgaard-udvalg. Han har været bestyrer for Statistisk Institut siden 15. september 1988 og medlem af instituttets biblioteksudvalg. Videre er han konsulent i demografi for Danmarks Statistik, fagreferent i demografi for Det kgl. Bibliotek og medlem af EGV's styregruppe for fremtidsprojektet: Ældre år 2000.

Anders Milhøj er medlem af Alkohol- og Narkotikarådet, repræsentantskabet for UNI-C, organisationskomitèen for Compstat 1988, kasserer for Dansk Selskab for teoretisk Statistik, Det samfundsvidenskabelige Fakultets edb-udvalg og har deltaget som suppleant i Det statsvidenskabelige Fagråd og dettes forretningsudvalg. Desuden har han været medlem af Statistisk Instituts bestyrelse.

Jon Stene er sekretær for Nordic Region of Biometric Society og medarrangør af en Joint Biometric Conference 27.2.-2.3.1989 i Celle, BRD. Han er videre medlem af Dansk Standardiseringsråd, Det samfundsvidenskabelige Fakultets biblioteksudvalg, Det statsvidenskabelige Studienævns udvalg for internationale studier og formand for Statistisk Instituts biblioteksudvalg. Desuden er han statistisk rådgiver for Abteilung für Pädiatrische Genetik, Kinderpoliklinik der Universität München.

Seminarer, kurser, formidlende foredrag:

Erling B. Andersen holdt den 7. juni et institutseminar ved Université Sabbatier, Toulouse om: »RC-associationsmodeller og korrespondanceanalyse«.

Poul Christian Mattiesen holdt den 26. februar i Socialministeriet et foredrag for en gruppe franske deputerede: »Den demografiske og befolkningspolitiske situation i Danmark«. Ved et Postgraduate Course om: »Demographic Trends and Population Policy« ved Inter-University Centre i Dubrovnik 6.-12. juni holdt han indlæg om: »Demographic Trends and Population Policy in Denmark«. Han holdt et foredrag om: »Demografisk Gerontologi« den 31. oktober ved et kursus i langtidsmedicin og geiatri ved Rigshospitalet, København; et foredrag om: »Den fremtidige ældrebefolkning« ved Biblioteksskolen, København den 7. november og et foredrag om: »Befolkning og boliger« i Dansk demografisk Forening den 1. december.

Gæster og rejser:

A. J. Kutyłowski, nordisk stipendiat, har gæstet instituttet fra 1. september.

Erling B. Andersen opholdt sig fra 1.5. til 1.8. ved Unité de Biometrie, Université de Montpellier, Frankrig.

Susanne Schøtt Kristensen afsluttede i februar et studieophold ved Center for Operations Research and Econometrics, Université Catolique de Louvain, Belgien.

Kongresforedrag m.m.:

Erling B. Andersen holdt den 29. marts et foredrag ved Multiway 88 i Rom: »Residuals in latent structure models«.

Nils Kousgaard deltog i Den 12. nordiske Konference i matematisk Statistik i Åbo, Finland, 6.-10. juni, hvor han organiserede en session om regressionsanalyse og holdt et foredrag: »Least squares regression or robust regression?«.

Anders Milhøj holdt den 7. maj et foredrag for Sandbjergkredsen af danske økonometrikere: »Error corrections – modeller for den danske obligationsrente og pantebrevsrente«.

Jon Stene holdt på Mathematical Genetics Meeting '88 i Bonn, BRD fra 6.-19. marts foredraget: »Corrections for ascertainment for families ascertained through a single proband«. Ved XIVth International

Biometric Conference i Namur, Belgien, 18.-23. juli holdt han foredraget: »Effects of incomplete information in segregation analysis«.

Publikationer:

Andersen, E., Matthiessen, P.C., Ølgaard, A.: Boligmarkedet og boligpolitikken – et debatoplæg. København 1988, 186 s.

Andersen, E.B.: The use of standardized residuals as diagnostics for latent structure analysis. Research Report, Statistisk Institut 102, 33 s., København 1988.

Hansen, H.O., Boel, A.M., Larsen, J.: Family Formation and Child Mortality in Kenya and Lesotho. Scandinavian Population Studies 8, s. 145-59, København 1988.

Matthiessen, P.C.: Befolkningsudviklingen – og dens samfundsmæssige konsekvenser. København 1988, 68 s.

Matthiessen, P.C.: De demografiske perspektiver i pensionsdebatten. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 126, nr. 2, s. 124-31, København 1988.

–: Danmarks befolkning i historisk perspektiv. Nye tider – nye ældre. Befolkningen, EGV-Fonden (udg.), s. 10-23, København 1988.

–: Samfundet, der ældes – fødselsudviklingen og uddannelsessektoren. Uddannelse 9, s. 495-504, København 1988.

–: Befolkningudviklingen i 1986. Befolkningens Bevægelser, Danmarks Statistik (udg.), s. 13-17, København 1988.

–: Den demografiske og befolkningspolitiske situation i Danmark i 1987. Sociale og økonomiske konsekvenser af stagnation og nedgang i folketallet. Rapport nr. 3: Seminarrapport, Rådet for samfundsvidskabelig forskning (RSF), s. 38-44, Oslo 1987.

Stene, J., Stengel-Rutkowski, S.: Genetic risks of familial reciprocal and Robertsonian translocation carriers. The cytogenetics of mammalian autosomal rearrangements, Art Daniel (ed.), s. 3-72, New York 1988.

Stengel-Rutkowski, S., Stene, J., Gallano, P.: Risk estimates in balanced parental reciprocal translocations. Analysis of 1120 pedigrees. Annales de Génétique Monographie, s. 1-147, Paris 1988.

Jon Stene

Antropologi, kultursociologi og sociologi

1. Institut for Antropologi

Historie:

Etnografi blev oprettet som selvstændig disciplin med magisterkonferens ved Københavns Universitet i 1945, henhørende under Det naturvidenskabelige Fakultet. I 1965 oprettedes Institut for Etnologi og Antropologi ledet af den i 1964 udnævnte professor i etnografi Johannes Nicolaisen.

Fra 1973 fik instituttet til huse i sine nuværende lokaler, Frederiksholms Kanal 4, og samtidigt overflyttedes det til Det samfundsvidenskabelige Fakultet.

Uddannelsen blev reorganiseret i 1988, bl.a. ved at magistergraden afløstes af en kandidatordning, og en ny bekendtgørelse lå klar den 2. oktober. Studenteroptag blev fordoblet allerede i 1988 og den nødvendige forøgelse af undervisnings- og forskningskapaciteten (2 professorater og en rekrutstilling) tilføres i løbet af 1989-90.

Som led i rekonstruktionsprocessen forsvinder »etnologi« fra instituttets navn – dog ikke fra vores forskning – og fremover kommer vi blot til at hedde Institut for Antropologi.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11,3.

Lektorer: Ann-lisbet Arn (vikar fra 1.9.), Niels Fock, Jonathan Friedman, John Liep, Åke Nordborg, Bror Westman (vikar indtil 31.7.), Michael Whyte, Susan Whyte, Peter Aaby (indtil 31.8.).

Ekstern lektor: Ann-lisbet Arn (indtil 31.6.).

Seniorstipendiat: Karen Fog Olwig.

Kandidatstipendiater: Peter Hervik, Søren Hvalkof, Karsten Pærregaard, Ann-Belinda Steen.

Introduktionsstipendiat: Aage Jørgensen.

Forskningsstipendiater: Ann-lisbet Arn (RUF, indtil 31.8.88), Mette Bovin (SHF, RUF), Ole Bruun (RUF), Michael Jacobsen (SHF), Anders Baltzer Jørgensen (RUF), Finn Korzen (SHF/SSF), Dorte Ulrik Petersen (SHF), Karsten Pærregaard (SHF/SSF), Steven Sampson (SSF), Inger Grue Sjørsløv (SHF), Ann-Belinda Steen (SHF, indtil 28.2.88).

Scholarstipendiat: Grethe Krogh Skylv.

Undervisningsassistenter: Steen Bergendorff, Birthe Lundetoft Clausen, Geert Egger, Rolf Gilberg, Yvonne Mørck, Ilse Kirke Nielsen, Kristian Paludan, Inger Sjørsløv, Vibeke Steffen, Bo Wagner Sørensen.

TAP: Antal årsværk: 2,8.

Assistenter: Annelise Larsen, Ketty Wendelboe.

Biblioteksmedhjælp: Hanne Jessen, Nina Johnsen.

Studienævnssekretær: Lone Kragh Nielsen.

Forskningsvirksomhed:

Antropologien er den almene grundvidenskab om menneskelige kulturer og samfund. Forskningen tager sit udgangspunkt i det etnografiske feltarbejde, en metode der tilstræber indlevelse og forståelse af små lokalsamfund, der opfattes som anderledes end antropologens normale miljø, og hvis baggrund, socialt og historisk er ukendt eller sparsomt belyst. Gennem en langvarig tilstedeværelse i et sådant fremmed miljø, hvor den sociale og kulturelle livsudfoldelse fortolkes og analyseres gennem deltagerobservation tilstræbes en alsidig, holistisk fremstilling af kulturens betingelser og udviklingspotentialer.

Mødet med mennesker, hvis handlen og opfattelser er præget af kulturspecifikke økonomiske, politiske og erkendelsesmæssige strukturer er udgangspunkt for en forståelse dels af lokalsamfundets afhængighed af det større f.eks. nationale samfund, dels af lokalsamfundstypens sammenlignelighed med andre tilsvarende samfundsformationer. Det er især det sidste perspektiv, der etablerer den generelle antropologi, hvis perspektiv er globalt og med en tidsdybde, der kun begrænses af eksisterende historisk og forhistorisk kilde materiale.

Med sit tværkulturelle perspektiv og sin spændvidde fra det lokale »græsrodsniveau« til regionale og verdensomspændende systemer har antropologien i de senere år oplevet en faglig blomstring. Ikke mindst den af feltarbejdet afledte holistiske kulturanalyse har med sin kvalitative metode været en inspiration for andre videnskaber, ikke blot de humanistiske, men også i forbindelse med sundhedssektoren og udviklingsorganisationerne, ligesom den åbner perspektiver i forbindelse med erhvervslivets internationalisering.

1. Feltarbejde og andre empiriske studier

Antropologisk forskning har i mange generationer ladet sig inspirere gennem feltarbejde. Processen og inspirationen blev videreført i 1988 af 10 af instituttets medarbejdere. Deres undersøgelser giver et første indtryk af den mangfoldighed der er karakteristisk for antropologien i dag.

1.1 Feltundersøgelser i ikke-vestlige samfund

1.1.1 Afsluttet et medicinsk antropologisk arbejde i Kenya med fokus på småbørns fejlernæring (Susan Reynolds Whyte).

1.1.2 Fortsat arbejde i Guinea-Bissau med aktuelle sundhedsproblemer (mæslinger, HIV-2, børnedødelighed) (Peter Aaby).

1.1.3 Opfølgende feltarbejde blandt Pwo Karenerne i Vestthailand (Anders Baltzer Jørgensen).

1.1.4 Opfølgende feltarbejde i Brasilien med fokus på afro-brasiliansk religion (Inger Sjørsløv).

1.1.5 Arbejde i Brazzaville, Folkerepublikken Congo, vedrørende kulturel identitet og modernisering (Jonathan Friedman).

1.1.6 Arbejde i Niger-Republikken for at indsamle etno-botaniske data (Mette Bovin).

1.1.7 Fortsat byantropologisk feltarbejde blandt selvstændige erhvervsdrivende i Kina (Ole Bruun).

1.2 Feltundersøgelser i en vestlig kontekst

1.2.1 Feltarbejde blandt vestindiske immigranter i en nordengelsk by (Karen Fog Olwig).

1.2.2 Undersøgelser af erhvervsdrivende indvandrere i Danmark (Steven Sampson).

1.2.3 Feltarbejde blandt tamilske flygtninge bosat i Danmark (Ann-Belinda Steen).

1.3 Konsulentvirksomhed i udland

1.3.1 Team-leader og coordinator ved flere evalueringssstudier i Bangladesh (Ann-lisbet Arn).

1.3.2 Team-leader ved et evalueringssstudie i Kenya (Susan Reynolds Whyte).

1.3.3 Medlem af »fact-finding mission« til Sri Lanka (Ann-Belinda Steen).

2. Medicinsk antropologi

Medicinsk antropologi er blevet et vigtigt tema indenfor dansk forskning. Den har taget form dels af undersøgelser af pragmatisk karakter f.eks. hvorledes konsekvenserne af europæiske sygdomme eller følgevirkninger kan modvirkes, dels af analyser af sammenstødet mellem rationel vestlig medicin og indfødte sygdomssystemer og klassifikationer. Et vigtigt perspektiv har også været indførelsen af antropologiens kvalitative og holistiske metode indenfor den danske sundhedssektor.

2.1 Småbørns fejlnæring i Kenya

Fejlnæring af børn under fem år synes at være stigende i det vestlige Kenya, betinget af et samspil mellem forandring i familiestrukturen, økonomiske vanskeligheder og infektionssygdomme. Projektet, der blev afsluttet i februar, undersøgte virkningerne af et ernæringsprogram etableret flere steder i det landlige Kenya. Programmets mål var at gribe forebyggende og helbredende ind på et område hvor sociale, kulturelle og medicinske faktorer alle skulle tages i betragtning. Data-indsamling foregik i samarbejde med en kenyansk psykolog og tre universitetsstuderende (Susan Reynolds Whyte).

2.2 Lægemedler i udviklingslande

Oversvømmelsen af den 3. verden med vestlig farmaka er et centralt problem på området sundhed og udvikling. Projektet har som formål at undersøge vestlige lægemidlers tiltrækning i forhold til andre behandlingsformer og det gennemføres i samarbejde med en hollandsk antropolog (Susan Reynolds Whyte).

2.3 Langtidseffekterne af mæslinger

Tidligere studier i Guinea-Bissau har påvist at »overcrowding« og smitteintensitet er afgørende for mæslingeinfektionens alvorlighed og den høje dødelighed som eksisterer i mange ulande.

Resultaterne heraf fremlagdes i en doktordisputats i medicin i oktober i år. Der er nu indledt undersøgelser med henblik på et fastlægge disse infektioners langtidseffekt på morbiditet og den dermed forbundne senere overdødelighed. Samtidig undersøges mulighederne for en bedre kontrol med mæslinger i forbindelse med indførelsen af en ny type mæslingevaccine (Peter Aaby).

2.4 Andre medicinsk antropologiske studier i Guinea-Bissau

Der er tale om tre langtidsp projekter der bygger på et omfattende demografisk-epidemiologisk materiale indsamlet over mange år: a. Retrovirus infektionernes epidemiologi (HIV-2); b. Diarresygdommens epidemiologi; c. Kønssoposition som en risikofaktor i forbindelse med børnedødelighed (Peter Aaby).

2.5 Apopleksi – en medicinsk antropologisk undersøgelse

Projektet er nået til analyse-stadet. Et omfattende materiale (dybdeinterviews, observation, spørgeskemaer) er blevet indsamlet fra en gruppe apopleksi-patienter på Københavns Amtssygehus i Glostrup. Disse data bearbejdes, for at vise hvordan de apopleksi-ramte og deres familier oplever det lange behandlingsforløb på hospitalet og overgangen til en anderledes hverdag i hjemmet. Der lægges vægt på tidsoplevelsen, og dens betydning for patienter, og på vor kulturs forestilling om personlig autonomi i forhold til behandling på hospital og i familiereg. Projektet udføres af to studerende (Pia Haudrup Christensen og Lisbeth Ekström Rasmussen) under vejledning (Susan Reynolds Whyte).

2.6 Trækkerdrengene og deres miljø

Trækkerdrengemiljøet er i Danmark så godt som ukendt og kontakter fra myndighederne til miljøet sporadiske. Projektet, der er tværfagligt og udformet med henblik på en målrettet indsats mod spredning af HIV-virus, rummer en almen social del og en social-medicinsk del. Den antropologiske komponent i projektet gennemføres af to antropologistuderende (Anders Dahl og Steffen Jöhncke) under vejledning (Ann-lisbet Arn).

3. Identitetsstudier

Identitetsstudier har altid haft en central plads i antropologisk forskning. I og med at autonome stammefolk især efter den 3. Verdens afkolonisering er blevet integrerede dele af nationalstater er deres kultur blevet opfattet som udtryk for etnisk identitet, og samtidig har differentieringen af det moderne samfund i stigende grad medført dannelsen af subkulturelle identiteter. Endelig finder vi en række sociale identiteter f.eks. knyttet til udøvelsen af bestemte erhverv, der i nogle tilfælde spiller sammen og mod hinanden i komplementære par. De følgende projekter illustrerer mangfoldigheden af identiteter, der kan placeres mellem den nationale og den personlige identitetsfølelse.

3.1 Vestindisk kulturel identitet

På baggrund af både feltarbejde og historiske arkivstudier analyseres udviklingen af afrocaribisk identitet gennem tid. Med udgangspunkt i et case study af den tidligere britisk-vestindiske ø Nevis undersøges, hvorledes kulturel identitet er skabt i mødet mellem en dominerende, stærkt hierarkiseret europæisk kolonimagt og en domineret, egalitær afro-caribisk befolkning. Det har resulteret i en »forskuet« kulturel identitet, som kommer til udtryk dels ved at lokalbefolkningen har tilegnet sig og omformet de »fremmede« europæiske institutioner, der stadig præger øsamfundet, dels ved at befolkningen er udvandret fra øen for at skabe deres eget liv i vestindiske migrationsmål i udlandet. I det forløbne år er der blevet foretaget en måneds feltarbejde blandt nevisianere i et vestindisk kvarter i den nordengelske by Leeds (Karen Fog Olwig).

3.2 Indvandrere og handelsliv i Danmark

Indvandrere til Danmark, fortrinsvis tyrkere, pakistane og polakker, og deres karriere som butiksindehavere, er fokus for dette projekt. Der sigtes mod en fremstilling af disse iværksættere i forhold til deres forskellige sociale og kulturelle baggrund – og også i forhold til deres hidtidige livsforløb. Endvidere undersøges de faktorer der kan være bestemmende for en positiv tilpasning til den danske butiksverdens sociale og økonomiske krav, bl.a. ved at foretage interviews med danske butiksindehavere (Steven Sampson).

3.3 Er flygtningekultur også flygtningenes kultur?

Projektet er et komparativt studie af tamilske flygtninge, primært i Danmark, men også i forhold til den bredere europæiske kontekst. Der fokuseres på Tamil kultur og på analysen af de relationer, netværk og processer, som tamilerne indgår på grund af deres status som flygtninge i Danmark/Europa. Projektet sigter mod at bidrage til den nationale og internationale diskussion vedrørende integration af fremmede kulturer, samt

præmisserne for kulturopretholdelse/dannelse blandt genbosatte flygtninge fra den 3. verden (Ann-Belinda Steen).

3.4 Krise, kultur og identitet

Den hawaiianske kulturbevægelse er et eksempel på en type: kulturelle bevægelser der stræber imod at genskabe et »traditionelt samfund«. Bevægelsen analyseres i et verdenssystemisk perspektiv; det er udgangspunktet for et mere omfattende projekt vedrørende forholdet mellem økonomiske og politiske processer på makroplan og kulturelle transformationer (Johathan Friedman).

4. Antropologisk udviklingsforskning

Antropologisk udviklingsforskning er et vanskeligt afgrænset begreb i og med at enhver kultur altid er under udvikling i betydningen strukturel differentiering. Udvikling identificeres imidlertid tendentiøst med vesternisering, modernisering etc. og optræder i denne sammenhæng specifikt som tilstrækkeligt stærke eksterne påvirkninger af lokalsamfundet. En væsentlig antropologisk indfaldsvinkel til udviklingsproblematikken er imidlertid, at forskellige samfund udviser meget varierende strategier med henblik på kulturelle alternativer, lige fra et traditionelt kulturelt forsvar til helt utopiske moderniseringsbestræbelser. Uanset de globale systemers uomtvistelige betydning er der derfor grund til at skelne mellem udvikling, der kommer indefra og udvikling påført udefra.

4.1 Staten og den lokale magtstruktur i Bangladesh

Projektet udføres i samarbejde med Chr. Michelsens Institut i Bergen. Undersøgelsens formål er at analysere de ændringer i magtstrukturen der finder sted på landsbyplan, når det traditionelle patron-klient forhold, der var baseret på kontrol over lokale ressourcer udskiftes med relationer der baserer sig på adgang til eksterne statslige ressourcer (Ann-lisbeth Arn).

4.2 Tørkens nomader i Sahel

Projektet, der er baseret på festarbejder i Niger Republikken og Burkina Faso i årene 1985-87, færdiggjordes i juli 1988. Det var en undersøgelse af hvorledes helnomader og halvnomader (agro-pastorale folk) reagerer på tørkeperioder, og hvilke overlevelsesstrategier de har valgt at følge før, under og efter de vanskelige tørkeperioder i 1968-74, 1982 og 1984-85. Der fokuseres på økonomiske, økologiske, sociale og kulturelle »svar« på tørkekatastrofer hos henholdsvis Wodaabe (helnomader) og Fulbe Liptaako (halvnomader) og Fulbe Bornanko' en (Mette Bovin).

4.3 »Overgræsning« i Sahel?

Det tørkeramte land Niger er udvalgt til forskningsprojektet, og der foretages studier i felten (okto-

ber til november 1988 og igen juni-august 1989) af plantevæksten, der udnyttes af henholdsvis en gruppe helnomader, en gruppe agro-pastoralister og en gruppe rene agerbrugere i samme regionale område, Diffa Departementet nær ved den udtørrede Tchad-sø. Hele problematikken omkring begrebet »overgræsning« forsøges indkredset og kritiseret, fra økologiske, botaniske og antropologiske synsvinkler. Projektet er et led i en række forskningsprojekter om »Balanceret udnyttelse af det tropiske vegetationsdække«, og tværfagligt samarbejde er indledt. I Niger samarbejdes der med Wodaabe-nomader, Fulbe-nomader og Kanuri-bønder (Mette Bovin).

4.4 Kultur, rigdom og udvikling

Projektet handler om den kulturelle dimension af rigdoms anvendelse i Congo Republikken og om grænsefladen mellem lokale, nationale og internationale strukturer. Den behandler virkelige strategier for kulturel akkumulering i forhold til gængse modeller for udvikling. I forbindelse med projektet, der udføres i samarbejde med Kajsa Ekholm-Friedman, blev der foretaget et kortere feltarbejde i år (Jonathan Friedman).

4.5 Sammenbrud og genskabelse i Afrika

Projektet drejer sig om de genskabelsesprocesser i lokale samfund der sker i skyggen af statssammenbrud flere steder i Afrika. Udgangspunktet er Uganda i årene 1972-87, hvor man har gennemløbet krise efter krise – økonomiske, politiske og kulturelle. Staten har efterhånden mistet magt og autoritet, men samtidig er der sket en form for genrejsning på det lokale plan. Projektet tager udgangspunkt i undersøgelser af et specifikt eksempel – risdyrkning og fødevareeksport i Bunyole, det østlige Uganda. Udviklingen følges stadig, men der arbejdes også komparativt med at indsamle materiale fra bl.a. Tanzania og Zaire (Michael A. Whyte).

4.6 Returnmigration i Mexico

Projektets mål er at undersøge migranter, der returnerer til deres hjemegn, og der sættes fokus på samspillet mellem returnmigranter og lokalsamfundet i reintegrationsprocessen. Teorier og forskning omkring returnmigration har fortrinsvis anskuet returnmigration som et neutralt fænomen, der ikke bibringer lokalsamfundet nogen udvikling. Selve returnmigranten betegnes ofte som ødsel og konservativ. Dette projekt lægger op til, gennem et feltarbejde blandt returnmigranter i det centrale Mexico, at afdække nye aspekter ved returnmigration (Aage Jørgensen).

4.7 Familiebaseret små-håndværk i Sichuan

Projektet undersøger udviklingspotentialer i familiens genopståen som økonomisk enhed i Sichuan, Kina. Den kinesiske familie, der siden kulturrevolutionen

har været frataget sin økonomiske betydning, er igen blevet væsentlig i opbygningen af mindre håndværksvirksomheder, og projektet skal belyse omfanget og succesen af denne ændring, dens betydning for lokalsamfundet, samt dens interne organisationsform og ideologi (Ole Bruun).

4.8 Kunsthåndværk i turismeplanlægning

Under et praktikophold ved Solomon Islands Tourist Authority og Solomon Islands National Museum blev indsamlet oplysning om kunsthåndværksproduktionen gennem interviews med kunsthåndværkere. Dette materiale danner grundlag for en analyse af kvaliteten af den nuværende produktion i forhold til tidligere tiders. Desuden udarbejdes forslag til promovning og beskyttelse af det traditionelle kunsthåndværk i forbindelse med en generel turismeplanlægning i Solomon Islands. Projektet gennemføres af to antropologistuderende (Gitte Engholm og Bente Wolff) under vejledning (Niels Fock).

5. Analyse af sociale og kulturelle systemer

Den klassiske etnografiske forskning bygger på langvarige, gentagne feltundersøgelser i en region og nøje kendskab til relevante historiske og etnografiske kilder. Gennem en indgående analyse af betydningssystemer og social dynamik, afdækkes de principper der ligger til grund for strukturer og processer i lokalsamfund.

5.1 Monografiske arbejder

Den antropologiske monografi – en samlende, holistisk beretning om et folks samfund og kultur – har været et kendetegn for faget i dette århundrede. Netop fordi den moderne antropologi er blevet mere problemorienteret, er monografien og dens krav til den analytiske integration af forskellige arter af etnografiske iagttagelser, en essentiel del af faget. Det er gennem monografiskrivning at faget fornyer sig selv.

5.1.1 Udviklingens Kultur og det Indianske Grænse-land: Bidrag til Amazonlandets politiske økologi

På baggrund af primære data indsamlet under et 2½ årigt feltarbejde i peruansk Amazonas 1985-87, søges udarbejdet en monografi omhandlende specifikke befolkningsgruppers begrebsliggørelse af moderniseringsprocessen, samt hvorledes denne omsættes i deres aktuelle overlevelsstrategier. Arbejdet har form af en kontemporær etnografi (Søren Hvalkof).

5.1.2 »Hvem er du?« – personopfattelse og vanskæbne i Bunyole

Projektet bygger på mange års arbejde med et omfattende feltmateriale om køn, identitet og vanskæbne i Bunyole, det østlige Uganda. Den centrale problemstilling er at vise hvordan forhandlinger om social identitet ligger til grund for behandling af sygdom og

andre problemer. Den personopfattelse hos Nyole, som kommer til udtryk i behandlingsprocesser, er ikke en fast ide, men et sæt af muligheder som bliver bearbejdet af den syge, familien, naboer og rituelle eksperter. Analysen er kommet længere ved udarbejdelsen af en artikel, 'Uncertain persons in Nyole divination' og flere kapitler til en monografi (Susan Reynolds Whyte).

5.1.3 Agerbrugere og hyrder i en landsby i Andes: Et studie i komplementaritet

Projektet (der er blevet indleveret til licentiatbedømmelse) omhandler en bearbejdelse af et års feltarbejds materiale fra en landsby i Andes og koncentrerer sig om samspillet mellem ikke blot økologiske grupper, men også dualistiske, demografiske og sociale grupperinger inden for landsbyen. Analysen har form af en monografi og behandler følgende emner: Historie, demografi, social differentiering, produktion, overrisling, byttehandel, social organisation, ritualer, dualisme, betydningsproduktion og kosmologi (Karsten Pærregaard).

5.1.4 Canar-indianerne og deres etniske placering i det nationale samfund

Monografisk arbejde over Canar-indianerne i Ecuador og deres etniske placering i det nationale samfund. De sider af projektet, der er blevet ført videre, drejer sig især om analyser af de særlige former for kommunikation, der karakteristisk udfolder sig mellem etniske og subkulturelle grupper og de dominante grupper (Niels Fock).

5.1.5 Et samspil med natur og statsmagter

Projektet har som mål at afslutte et arbejde, der har løbet over en årrække, gennem at fuldføre to delvist færdige arbejder vedrørende Pwo Karenerne, en etnisk minoritet i grænselandet mellem Burma og Thailand. Det første er en etnobotanik, der omhandler Karenernes brug og opfattelse af planteverdenen omkring dem. Det andet omhandler karenernes samspil med omgivende natur og statsmagter. Værket har tre hovedformål: at beskrive deres dyrkningsform, svedjebrug og at analysere deres tilpasning til og manipulation med naturen. Det vil påvises, at samspillet med naturen kan beskrives i næsten samme termer som deres inkorporering i /undvigelse af de omgivende stater. Endelig vil karenernes utroligt atomiserede samfundsform blive analyseret (Anders Baltzer Jørgensen).

5.2 Andre analyser af sociale og kulturelle systemer

5.2.1 Modernitetens antropologi

Projektet omhandler Hawaii, Kongo Republikken og udvalgte områder i Vesten, med speciel vægt på de forskellige former moderniteten har antaget og de sy-

stemisk betingede forhold mellem dem. Projektet gennemførtes under en orlov fra instituttet, og med tilknytning til Det humanistiske Forskningscenter; i forbindelse med projektet blev der afholdt en international konference i København med temaet: Modernity as History (Jonathan Friedman).

5.2.2 Udveksling og social reproduktion

Projektet bygger på feltarbejde i subregionen Massim, specielt Rossel Island, Papua New Guinea 1971-73 og 1980, samt omfattende regionale og teoretiske litteraturstudier. Det vedrører social reproduktion, sociale hierarkier og kulturelle betydningsstrukturer med særlig fokus på gaveudveksling. I årets løb er der blevet fokuseret på variationer i udvekslingsstrukturer og sociale magthierarkier i Ny Guineas højland og i Massim i forbindelse med en kritisk diskussion af henholdsvis Sahlins' og Godeliers »big-man« og »great-man« modeller, samt Feils komparative studie af evolutionen af højlandssamfundene. Endvidere er et mere teoretisk-kritisk arbejde om gaveudveksling og identitetskonstruktion, der inddrager også materiale om Maorierne på New Zealand, blevet færdiggjort (John Liep).

5.2.3 Post-kolonial modernisme og den traditionelle kontekst

Et studie i national statslig etablering og neo-kulturalistisk respons i Papua New Guinea (Michael Jacobsen).

5.2.4 Canar dual-systemet igennem tid

Et andet arbejde om Canar-indianere i Ecuador drejer sig om en historisk-arkæologisk analyse af et for Canar særlig karakteristisk dual-system, som manifesterer sig i rituelle kampe mellem sektorer og nabogrupper og som synes at være grundet i problemer med fordelingen af vand i kunstvandingsssystemet.

5.2.5 Kontinuitet og forandring i afro-brasiliansk religion

Med udgangspunkt i et materiale om besættelsesreligioner indsamlet under feltarbejde i Brasilien, og en gennemgang af historisk litteratur om religionernes udspring i Vestafrika, arbejdes med spørgsmålene om kulturel og personlig identitet i forbindelse med sociale transformationer, og om kulturel kontinuitet i forbindelse med radikale historiske forandringer (Inger Sjørølev).

6. Arkitekturantropologi

Med udgangspunkt i fænomenologi og semiologi studeres grundlaget for 'det byggende menneske' (homo aedificans). Formålet med denne forskning er bag de kulturelle forskelle at søge en basal menneskelig opfattelse af, hvad det vil sige at »føle sig hjemme« (Bror Westman).

7. Sprog og kultur

7.1 *Lunyole-English ordbog*

Projektet består først og fremmest i, at producere ordbogen. En 1. udgave, baseret på ældre feltmateriale er blevet edb-behandlet og er under revision i Uganda. Ordbogen er selvfølgelig praktisk (og den laves på Banyole-folkenes opfordring). Samtidigt får den en større symbolsk betydning for Banyole, som ikke har deres »eget« skriftsprog. Projektet er også en undersøgelse af et skriftsprogs tilblivelse og dets betydning for den ny identitet Banyole er i gang med at skabe for sig selv (Michael A. Whyte).

7.2 *Caciquer, skriftideologi og sproglig modstand*

En undersøgelse af caciquers rolle i lokal implementering af en national skriftideologi og dens betydning for den sproglige modstand og sociale mobilitet på Yucatan i Mexico. Projektet koncentrerer sig om at undersøge det semantiske skred i cacique-begrebet, caciquismos påståede forbindelse med anarki og analfabetisme og caciquernes brokerrolle mellem sociale grupper og kvasi-grupper. Et feltarbejde i Mexico er under forberedelse (Peter Hervik).

8. Musik-etnologi

8.1 *Lyrens musik- og kulturhistorie*

Projektet udgør et musik- og kulturhistorisk studie af lyren fra antikken til i dag. I 1988 er materiale om vestasiatiske lyrer fra det tredje århundrede f.Kr. blevet indsamlet og bearbejdet. Herved er der blevet foretaget en revision af tidligere typologier. Desuden er udviklingen af de sumeriske s.k. »tyrelyrer« blevet studeret og tidligere præsentationer heraf er blevet diskuteret. Den gensidige påvirkning mellem Syrien og Mesopotamien i det tredje årtusind hvad angår konstruktion og anvendelse af lyrer er også blevet studeret (Åke Norborg).

Anden virksomhed:

Instituttets medarbejdere påtager sig en del formidling, ikke mindst i forbindelse med Folkeuniversitetet, hvor Niels Fock er medlem af programrådet og Karen Olwig og Søren Hvalkof har holdt forelæsninger.

Af tværfagligt samarbejde må nævnes Michael Whytes og Åke Nordborgs bidrag til Center for Afrikastudier og Niels Focks arbejde som formand for Konsistoriums arbejdsudvalg for minoritetsstudier. Jonathan Friedman har været tilknyttet Det humanistiske Forskningscenter (KUA) under en orlov fra instituttet. Peter Aaby er medlem af styringsrådet for Koordinationskontor for Tropemedicin og Hygiejne.

Formidling og tværfagligt samarbejde spiller ind i instituttets udviklingsrelaterede aktiviteter. Flere medarbejdere har været foredragsholdere og konsulenter på DANIDAS kursuscenter, og Ann-lisbet Arn

og Søren Hvalkof har været aktive i planlægning og afholdelse af en række aktiviteter vedr. udviklingsproblematikken i samarbejde med sociologi og kultursociologi. Ann-lisbet Arn har også forelæst ved Danmarks tekniske Højskole og Karen Olwig ved Center for Udviklingsstudier (RUC). Søren Hvalkof og Michael Whyte, i samarbejde med Center for Udviklingsforskning, har stået for planlægningen af et tværfagligt forskningsseminar – finansieret af Forskerakademiet – i temaet Metoder i udviklingsforskning.

Instituttets medarbejdere har udført adskillige udrædnings- og konsulentopgaver. Ann-lisbet Arn har været leder, koordinator og deltager i forskellige evalueringstudier i Bangladesh for DANIDA, SIDA og DGIS. Susan Reynolds Whyte har udført et impact-study og en evaluering af et DANIDA-støttet projekt i Kenya. Ann-Belinda Steen har foretaget en rejse til Sri Lanka som konsulent for Dansk Flygtningshjælp. Søren Hvalkof har været rådgiver i et jordreformprogram i peruansk Amazonas rettet mod de Indfødte Fællesskaber og konsulent ved udformningen af et andet, norskestøttet projekt i Peru.

Susan Reynolds Whyte er medlem af Statens humanistiske Forskningsråd, Statens Forskningsråd for Udviklingsforskning og Kræftens Bekæmpelses Psykosociale Udvalg; hun er desuden medlem af Centerstyrelsen for Det humanistiske Forskningscenter ved Aarhus Universitet.

Peter Aaby er medlem af IUSSPs Committee for Anthropological Demography.

Niels Fock var institutbestyrer (indtil november) og studienævnsformand (indtil december); han fortsætter i Fakultetsrådet.

Åke Norborg overtager posten som studienævnsformand og bliver instituttets næstbestyrer.

John Liep og Karen Olwig er studienævnmedlemmer.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver en skriferække, hvor bl.a. magisterafhandlinger gøres tilgængelige for en bredere kreds af læsere. Dette støtter desuden det af de antropologistuderende redigerede »Vildspor: forum for antropologisk debat«. Antropologforeningens tidsskrift »Stofskifte« og Dansk etnografisk Forenings populærvidenskabelige tidsskrift »Jordens folk« samt dens internationale tidsskrift »Folk« har til huse på instituttet.

Susan Reynolds Whyte sidder i redaktionen på »Folk«, Karen Olwig var ansvarshavende redaktør for »Jordens folk« indtil juni og Inger Sjørlev sidder i »Stofskifte«s redaktion. Desuden er Susan Reynolds Whyte corresponding editor ved »Medical Anthropology Quarterly« og Jonathan Friedman er associate editor ved tidsskrifterne »Current Anthropology«, »Culture and History«, og »Theory, Culture and Society«. Desuden er han consulting editor ved »Dialectic«.

tical Anthropology« og medlem af editorial advisory board af »Critique of Anthropology«.

Gæsteforelæsninger og deltagelse i konferencer:

Professor Bruce Kapferer (University College, London) var gæsteforsker ved instituttet i september og oktober. Professor Kapferer forestod en seminarrække over emnet: Vold, staten og den politiske kultur; desuden holdt han adskillige forelæsninger baseret på det feltarbejde han har udført på Sri Lanka samt gav individuel vejledning især til licentiatstuderende. Hans besøg var en stor succes og instituttet retter en tak til Forskerakademiet, der afholdt Professor Kapferers udgifter.

Det XIII Nordiske Etnografmøde i Aarhus havde bidrag fra Mette Bovin, Søren Hvalkof og Karsten Pærregaard. Så godt som alle medarbejdere har i øvrigt i det forløbne år holdt forelæsninger eller bidraget til seminarer og konferencer i Danmark. Af udenlandske aktiviteter kan nævnes følgende:

Ann-lisbet Arn har holdt foredrag ved Nordisk Forum, Oslo.

Mette Bovin bidrog ved 4. Colloque Méga-Tchad, ORSTOM/CNRS, Paris.

Ole Bruun var på studierejse/arkivstudier ved School of Oriental and African Studies, London.

Niels Fock deltog i 46th International Congress of Americanists, Amsterdam.

Jonathan Friedman holdt gæsteforelæsninger ved Göteborgs Universitet, Stockholm Universitet og University of Lancaster; desuden deltog han i kongresser om Global Futures (Aberdeen) og om Critical Anthropology, Twenty Years Later (Bob Scholte memorial conference, Amsterdam).

Søren Hvalkof har deltaget i kongresser i Oslo (Dialogues on Development) og Bolivia (Coordinadora de las Organizaciones Indígenas de la Cuenca Amazónica); han har bidraget med to papers og stået for symposiet: Ethnodevelopment and Territoriality ved 46th International Congress of Americanists, Amsterdam.

Åke Norborg var på studierejse til Vorderasiatisches Museum, Berlin.

Karsten Pærregaard bidrog ved 46th International Congress of Americanists, Amsterdam.

Steven Sampson var gæsteforsker ved Bundesinstitut für Osteuropawissenschaft (Köln) og gæsteforsker ved Institut für Ethnologie, Freie Universität, Berlin; han har desuden holdt foredrag ved Institut für Ostwissenschaftlichen Studien (Köln) og bidraget til Society for Economic Anthropology Meetings, Knoxville, Tennessee.

Ann-Belinda Steen har været på gæsteophold hos Refugee Study Program, Queen Elizabeth House, Oxford hvor hun også afholdt seminar.

Michael Whyte bidrog ved African Studies Association Annual Meetings, Chicago.

Susan Reynolds Whyte bidrog ved Rundbordssam-

tale om Kvinder og Bistand, Oslo og forelæste ved Satterthwaite Colloquium on African Religion (U.K.).

Peter Aaby bidrog ved Meeting on Alternative Measles Vaccination Strategies (Washington, D.C.) og Congress on African Populations (Dakar). Han har også holdt foredrag ved Tropemedicinsk Diplomkursus i Stockholm og Institute of Preventive Ophthalmology, University of London.

Publikationer:

Aaby, P., Jensen, T.G., Hansen, H.L., Kristiansen, H., Thårup, J., Poulsen, A., Sodemann, M., Jakobsen, M., Knudsen, K., Silva, C.M.d.: Trial of High-dose Edmonston-Zagreb measles vaccine in Guinea-Bissau: Protective efficacy. *Lancet* 2, s. 809-11, London 1988.

→ Malnourished or overinfected. An analysis of the determinants of acute measles mortality. (Disputats). København 1988, 31 s.

→ Bukh, J., Lisse, I.M., Silva, C.M.d.: Increased perinatal mortality among children of mothers exposed to measles during pregnancy. *Lancet* 1, s. 517-20, London 1988.

→ Le surpeuplement, un facteur determinant de la mortalité par rougeole en Afrique. 53 s., Paris 1988.

→ Severe measles: A new perspective. Postgraduate Doctor Middle East 11, s. 140-47, London 1988.

→ Severe measles in Copenhagen, 1915-1925. Review of Infectious Diseases 10, s. 452-56, Chicago 1988.

→ Malnutrition and overcrowding-exposure in severe measles infection. A review of community studies. Review of Infectious Diseases 10, s. 478-91, Chicago 1988.

→ Bukh, J., Lisse, I.M., Silva, C.M.d.: Measles mortality: Further community studies on the role of overcrowding and intensive exposure. Review of Infectious Diseases 10, s. 474-77, Chicago 1988.

→ Bukh, J., Lisse, I.M., Silva, C.M.d.: Measles mortality decline: Nutrition, age at infection, or exposure. *British Medical Journal* 296, s. 1225-28, London 1988.

→ Clements, J., Cohen, N.: Key issues in measles immunization research: A review of the literature. EPI/WHO Documents 6A6, Geneva 1987.

Arn, A.: Måltrettet bistand – eksempel kvinder. Frivillig Særnummer, Oktober, s. 2, København 1988.

Bovin, M.: Tørken i Sahel: "Mælk overgår al anden føde her i verden". Mad – en mangel. Kvinder og fødevarekriser. KULU Emneserien U-landskvinden, no. 7, Kvindernes U-landsudvalg (udg.), s. 6-12, København 1988.

→ Cultures de contre-saison, République du Niger. Enquêtes sociologiques du 1. octobre 1987 – 1. février 1988, Départements de Zinder et Diffa (Rapport). 186 s., Gladsaxe 1988.

→ Provocation Anthropology: Bartering performance in Africa. *The Drama Review: A Journal of Perfor-*

- mance Studies. (TDR) Vol. 32, No. 1, s. 21-42, Cambridge, London 1988.
- Fock, N.: Feltarbejds komplementaritet: skiftende positioner blandt latinamerikanske indianere. Feltarbejde: oplevelse og metode i etnografien, K. Hastrup, K. Ramløv (udg.), s. 185-98, København 1988.
- : Sydamerika: Waiwai. Skriftløse folks religioner, J. Podemann Sørensen (udg.), s. 188-204, København 1988.
- : Det plurale samfunds sociale og kulturelle dimensioner. Minoritetsstudier. Rapport fra: Konference vedrørende oprettelse af minoritetsstudier, N. Fock, A. Lauesen (udg.), s. 14-21, København 1988.
- : Introduktion til konferencen vedrørende oprettelse af minoritetsstudier. Minoritetsstudier. Rapport fra: Konference vedrørende oprettelse af minoritetsstudier, N. Fock, A. Lauesen (udg.), s. 84, København 1988.
- Hvalkof, S.: Drommen om Den Store Slette. Indianere, nybyggere og udvikling i Amazonas. Jordens Folk 1, s. 4-16, København 1988.
- Liep, J.: Samarbejdets nødvendighed. Sort snak og skalpenge. Feltarbejde, K. Hastrup, K. Ramløv, s. 43-60, København 1988.
- : Al magt til de gamle (mænd)! Jordens Folk Bd. 23, nr. 2, s. 52-59, København 1988.
- : Review of A. Appadurai, ed.: The social life of things. Commodities in cultural perspective. New York, 1986. Ethnos Vol. 53, Nr. 3-4, s. 288-90, Stockholm 1988.
- : Review of M. Kahn: Always hungry, never greedy. Food and the expression of gender in a Melanesian society. New York, 1986. Ethnos Vol. 53, Nr. 3-4, s. 284-85, Stockholm 1988.
- : De l'histoire de la culture à la culture et à l'histoire, l'évolution de l'anthropologie danoise. Anthropologie et Sociétés Vol. 11, Nr. 3, s. 35-55, Québec, Canada 1987.
- Olwig, K.F.: Ret og lov – magt og afmagt. Et eksempel fra Dansk Vestindien. Historie Ny række 17(3), s. 387-400, Århus 1988.
- : Danish Perceptions and West Indian Realities: Slavery in the Danish West Indies. The Bridge, Journal of the Danish American Heritage Society Vol. 11 No. 2, s. 5-21, Oregon, USA 1988.
- : Book review: The Black Saturnalia: Conflict and its ritual expression on British West Indian slave plantations, by Robt Dirks Gainesville: University of Florida Press, 1987. Ethnos 53 (III-IV), s. 285-87, Stockholm 1988.
- : Children's attitudes to the island community – The aftermath of out-migration on Nevis. Land and Development in the Caribbean, Jean Besson, Janet Momsen (eds), s. 153-70, London 1987.
- : Village, Culture and Identity on St. John V. I. African-Caribbean Institute of Jamaica, Research Review 2. Special Issue, s. 20-44, Kingston, Jamaica 1987.
- Pærregaard, K.: Samfundet mellem ydre og indre naturbilleder i en andin landsby. Paper præsenteret på Nordisk Etnografmøde, d. 29-31 August, 1988 XIII, s. 24, Aarhus 1988.
- : Why fight over Water? Power, Conflicts and Irrigation in an Andean Village. Paper presented at the 46th International Congress of Americanists, July, 1988 46th, s. 20, Amsterdam, Holland 1988.
- : Alderdommens privilegium. Jordens Folk 23:2, s. 60-64, København 1988.
- Whittle, H., Hanlon, P., O'Neill, K., Hanlon, L., Marsh, V., Aaby, P.: Trial of high-dose Edmonston-Zagreb measles vaccine in The Gambia: Antibody response and side-effects. Lancet 2, s. 811-14, London 1988.
- Whyte, M.A.: Kunsten at blive gammel. Jordens Folk 23:2, s. 64-72, København 1988.
- , Arn, A.: Kunsten at lytte. Udvikling Årg. 13, nr. 2, s. 20-22, København 1988.
- : Nyole economic transformation in Eastern Uganda. Uganda Now, Holger Bernt Hansen, Michael Twaddle (eds.), s. 111-26, London 1988.
- Whyte, S.R.: The power of medicines in East Africa. The Context of Medicines in Developing Countries, Sjaak van der Geest, Susan Reynolds Whyte (eds), s. 217-33, Dordrecht, Boston, London 1988.
- , Geest, S.v.d.: Medicines in context: an introduction. The Context of Medicines in Developing Countries, Sjaak van der Geest, Susan Reynolds Whyte (eds), s. 3-11, Dordrecht, Boston, London 1988.
- , Whyte, M.A.: At tælle skikke. Deltagelse med Land Rover i Uganda. Feltarbejde. Oplevelse og metode i etnografien, Kirsten Hastrup, Kirsten Ramløv (red.), s. 123-37, København 1988.
- : Kenya's Family Life Training Programme: an Impact Study. København 1988, 75 + tabs.
- : Den kulturelle konstruktion af epilepsi i Østafrika. Stofskifte 18, s. 5-12, København 1988.

Michael A. Whyte

2. Institut for Kultursociologi

Historie:

Institut for Kultursociologi er forholdsvis nyetableret. Den første studieordning for magisterkonferens i kultursociologi blev udarbejdet og vedtaget i 1965 og et selvstændigt Institut for Kultursociologi blev oprettet i 1967. Institutet er i 1988 begyndt på afvikling af dets uddannelse, ifølge Direktoratet for de videregående

Uddannelsers intentioner om at oprette en ny sociologiuddannelse ved Københavns Universitet. Institutet modtog derfor ingen nye studerende i efterårsemestret 1988. Institutet har udarbejdet en plan for forskning og undervisning frem til og med 1994.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,5.

Lektorer: Charlotte Bloch (orlov u/løn aug. 87-juli 88), Leif Christensen (prorektor), Søren Damkjær, Lis Højgaard (orlov u/løn marts 88-marts 89), Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan Schwartz.

Seniorstipendiat: Birte Bech Jørgensen.

Kandidatstipendiat: Laila Sønder Rasmussen, Ulrik Sparre, Finn Stepputat.

Forskningsstipendiat: Kirten Drotner, Beth Elverdam, Kjeld Høgsbro, Jørgen Steen Madsen, Lotte Bøggild Mortensen, Pia Steen, Inger Agger.

Eksterne lektorer og undervisningsassistenter: Henning Bech, Jesper Due, Peter Duelund, Christian Horst, Jørn Falk, Jean Fischer, Leif Jacobsen, Axel Lunddahl, Klaus Rasborg, Kim Rasmussen, Ninna Nyberg-Sørensen, Peter Wad, Jesper Koppel, Frode Rasmussen.

TAP: Antal årsværk: 3,5.

Marianne Bonde, Anette Hermund, Vinni Steffensen, Inga Sørensen.

EFG-elev: Maj-Britt Grøndahl.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologien er defineret som en integreret videnskab om mennesket, samfundet og kulturen. Kultursociologien beskæftiger sig derfor med sociale systemer og strukturer, men også især med systemets udtryk, som dette tolkes og reageres på af mennesker gennem givne kultur- og tydningsmønstre.

Kultursociologien er baseret i fagene sociologi, socialpsykologi og socialantropologi, uden at den kultursociologiske analyse derfor tager udgangspunkt i det enkelte fag. Kultursociologien karakteriseres netop ved bestræbelsen på at overskride traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinodelinger. Den kultursociologiske faglighed er ikke baseret på at studere flere fag sideløbende, men på en integration ned til de grundlag de involverede discipliner hviler på. Derfor er videnskabsteori, metodereflektion og -kritik helt centrale bestanddele i kultursociologien.

Kultursociologien tager sit udgangspunkt i den klassiske sociologiske antagelse, at samfund og den samfundsmæssige udvikling er præget af modsætninger og konflikter. En væsentlig del af den kultursociologiske forskning er derfor også rettet mod udviklings-teori og social forandring. Men kultursociologien tager også udgangspunkt i den kendsgerning, at samfundene på trods af konflikter overlever som sociale

enheder. De forskellige sociale grupper og lag har deres særlige kulturelle kendetegn og samfundet som helhed har en lang række fælles værdier, normer og tydningsunivers – et fælles kulturelt mønster. Kulturelt forskelligartede livsformer sameksisterer i et dynamisk og konfliktfyldt forhold. Der skabes til stadighed forskydninger og brud i fælles værdier og normer. Disse kulturelle processer, der både er præget af konflikter, men som samtidig sikrer samfundets fortsatte reproduktion, er kultursociologiens væsentligste forskningsområde.

Med basis i en sådan generel bestemmelse af kultursociologien har instituttets forskning det sidste par år været centreret omkring en række mere velafgrænsede emnekredse. Det drejer sig om følgende:

1. Kultur og hverdagsliv

Under dette tema arbejdes der med en række forskellige emner, hvor kultur- og hverdagslivsbegreberne udgør en central forståelsesramme.

1.1 Det nye voksenalv

Der er tale om en undersøgelse af de sidste årtiers ændringer i familieformerne og disse ændringers betydning for forholdet mellem voksne og mellem voksne og børn. En gennemarbejdet af projektets teoretiske forudsætninger foreligger i artiklen: »Familien – Op-løsning eller kulturel nyskabelse« i Bloch, C. m.fl.: Hverdagsliv, Kultur og subjektivitet. Projektets empiriske del skal omfatte en undersøgelse af familiedannelsesprocessen og familielivets kulturelle og sociale processer i to forskellige generationer. Undersøgelsen falder i to dele: en kvantitativ, som skal vise voksne mænd og kvinders familiedannelsesforløb og en kvalitativ, som skal belyse den historiske betydning og forvaltning af kulturelle opbrud og sociale omplaceringer indenfor de to generationer, samt den måde disse kommer til udtryk på i familien (Lis Højgaard).

1.1.2 Hverdagslivsteori

Med udgangspunkt i den fænomenologiske filosofi og sociologi er der arbejdet på en teori om hverdagslivet – en teori, der skal muliggøre en dybdeanalyse af et omfattende empirisk materiale om unge kvinders arbejdsløshedstilværelse. Formålet er at lokalisere og begrebsbestemme de unge kvinders upåagtede aktiviteter under arbejdsløsheden. Disse aktiviteter indgår i særlige kulturelle mønstre, og de kan – i kombination med bestemte samfundsskabte forhold – få utilsigtede virkninger på de unge kvinders tilværelse (Birte Bech-Jørgensen).

1.1.3 Hverdagsliv, brud og livscyklus

På baggrund af en empirisk undersøgelse af hvordan arbejdsløse kvinder i forskellige livsfasen forvalter arbejdsløshedssituationen over et længere tidsforløb, arbejdes der med en teoretisk analyse af forholdet mel-

lem hverdagsliv, brud i hverdagen og selvfølelse med dertil knyttede handle- og udtryksformer. Derudover arbejdes der fortsat med ud fra det empiriske materiale at præcisere sammenhængen mellem selvfølelse, arbejdsløshed og livscyklus indenfor en hverdagslivs-sammenhæng (Charlotte Bloch).

1.1.4 *Unge piger i Danmark og deres kulturer fra 1940'erne til 1980'erne*

Projektet er en lokalundersøgelse af forholdet mellem de offentlige og de private aspekter i unge pigers kulturer. Tre kvindegenerationer interviewes og deres oplevelser og erfaringer analyseres i forhold til undersøgelser vedrørende periodens massekulturelle udtryk for unge: Film, blade, mode, musik (Kirsten Drotner).

1.2 *Kultur og idræt*

Den faglige opprioritering af hverdagslivsstudier er også udmøntet i undervisning og forskning indenfor området 'Kultur og idræt'. Institutet har i samarbejde med August-Krogh-Institutet og Danmarks Højskole for Legemsøvelser udarbejdet en ny struktur for idrætsuddannelserne ved de berørte institutioner. Instituttets indsats vedrører selvsagt især de samfundsfaglige elementer i en eventuel ny uddannelse i 'Kultur og idræt'.

1.2.1 *Kroppens kulturfilosofi*

Søren Damkjær har beskæftiget sig med kulturvidenskabernes videnskabsteori og kropskulturens videnskabsteori, især Merleau-Ponty's fænomologi, Giddens' handlingsteori og Sloterdijk's filosofi under arbejdstitlen: »Diskurser om Kroppen«. I forbindelse med idrætssociologi har Søren Damkjær arbejdet med international eliteidræt og den Olympiske Bevægelses fremtid. Med henblik på udarbejdelsen af en artikel om kulturkamp og idræt i mellemkrigstiden er der indsamlet dokumentarisk materiale vedrørende Niels Bukh.

2. *Migrations- og etnicitetsstudier*

Indvandrers- og flygtningestudier er indenfor de senere år blevet et stadig mere centralt undervisnings- og forskningsområde. Der er for øjeblikket tale om følgende projekter:

2.1 *»Et forsvar for hjemvé«*

I projektet anses 'hjemvé' ikke som et klinisk symptom, men som en kulturel ressource og har i øvrigt tilknytning til kultursociologiske studier over identitet, lokalitet og globalitet. Projektet er afsluttet i 1988 og udgives af Akademisk Forlag i foråret 1989 med følgende titel: »In Defense of Homesickness, Nine Essays on Identity and Locality (Jonathan Schwartz).

2.2 *»At være eller ikke være«*

En analyse af tyrkisk ungdom i Københavns- og Ankarakas tilflytterkvarterer.

Hensigten med projektet er inden for rammerne af to regionale områder, København og Ankara, at analysere sociale og kulturelle konsekvenser af ekstern og intern migration blandt tyrkisk ungdom. Med udgangspunkt i tidligere feltarbejder og planlagte empiriske undersøgelser ønskes der foretaget en analyse af de unges placering i tilflyttersamfundet. Der vil blive fokuseret på konflikten mellem forældregenerationens sociale, økonomiske og kulturelle ballast og de unges muligheder for – og ønsker om – økonomisk og social integration i nationalstaten. Samspillet mellem kønsspecifik socialisering, skoleuddannelse, lønarbejde og divergerende ideologier (islam, nationalisme og forbrugersisme), som manifesterer sig i relation til familien og den danske/tyrkiske nationalstat, skal danne grundlag for dette projekt, hvis formål er at nå til en bedre forståelse af en udsat social/kulturel gruppes livsbetingelser (Lotte Bøggild Mortensen).

2.3 *Muslimske indvandrere og deres møde med det danske sundhedssystem – med eksempler fra hospital og praksislæge*

Målet med forskningen er at bearbejde materialet fra undersøgelser omkring muslimske indvandrerkvinders møde med det danske hospital, samt indvandrerkvinders erfaringer med deres praktiserende læge, således at det kan publiceres i bogform (Beth Elverdam).

2.4 *Islamiske og latinamerikanske flygtningekvindens opfattelse af egen kønsidentitet*

De kvindelige flygtninge er en udsat gruppe, der konfronterer behandlere indenfor sundhedsvæsenet med nye udfordringer. En af disse udfordringer kan sammenfattes under temaet »flygtningekvindens seksualitet« med problemstillinger indenfor områder som børnefødsler, prævention og samlivsproblemer. Disse problemer må ses i sammenhæng, dels med flygtningekvindernes baggrund og historie og dels med den nutid og fremtid, der møder dem. De fleste flygtningekvinder ankommer til modtagerlandet med fysiske og psykiske følger efter flugt, krig og måske også fængsel og tortur. I modtagerlandet møder de en fremmed kultur med andre handlemuligheder for kvinder og andre forestillinger om kvindelig kønsidentitet.

Projektet sigter derfor mod at undersøge – gennem interviews med en gruppe flygtningekvinder fra mellemøstlige, islamiske kulturer og med en gruppe fra latinamerikanske, kristne kulturer – hvorledes mødet med en vestlig kultur påvirker opfattelsen af egen kvindelig kønsidentitet. Formålet er at skabe bedre forudsætninger for en professionel transkulturel behandlingsindsats i sundhedsvæsenet (Inger Agger).

2.5 »Katastrofer, flygtninge og hverdagskultur i den tredje verden«. En analyse af flygtninges strategier til at genetablere et hverdagsliv

Projektet er en analyse af spillet mellem nødhjælpsorganisationernes strategier – specielt strategier, der skal hjælpe flygtningene til selvforsyning – og flygtningenes strategier til at etablere et sammenhængende og sikkert hverdagsliv. Formålet med projektet er 1) at bidrage til en ramme for analysen af flygtningesituationer og, i et bredere perspektiv, analysen af forholdene kultur/hverdagsliv og tradition/forandring under bratte og påtvungne forandringer i livsbetingelserne. Og 2) at bidrage til udviklingen af hensigtsmæssige nødhjælpsstrategier. Teoretisk henter projektet næring i antropologien, psykologien og sociologien, og empirisk fokuseres på de guatemalanske flygtninge i det sydlige Mexico (Finn Stepputat).

3. Udviklingsstudier

Under dette tema arbejdes der med analyser af kulturelle og sociale forhold i den 3. verden, med afdækning af betingelserne for socio-økonomisk udvikling samt afklaring af teoretiske tilgange til begribelse af disse komplekse forhold. Der arbejdes endvidere med bistandsproblemer og bistandsorienteret forskning.

3.1 *Diligent Men – Determined Women. – The cultural Dynamics of Gender and Status among the Punan Bah*

Dette er arbejdstitlen på et større værk, der baserer sig på analysen af et primært datamateriale indsamlet under 3 års feltstudier blandt det hidtil ukendte Punan Bah folk i Borneo regnskov. Det overordnede teoretiske mål er, at øge vor indsigt i dynamikken i det strukturelle samspil mellem på den ene side kulturelle forestillinger og deres symbolske og rituelle udtryk og på den anden side social organisering. Mere specifikt at bidrage til teoridannelsen om kønhierarkier og social lagdelings udformning (Ida Nicolaisen).

3.2 *The Longboat and Life of a Bornean People*

Projektet tager udgangspunkt i en detaljeret beskrivelse af fremstillingen af en sammensyet stammebåd, en såkaldt langbåd, fra Borneo. En sådan byggedes af originale materialer i 1986 i Vikingskibshallen i Roskilde af Kohan Kavang fra Punan Bah folket. I projektet analyseres langbådens økonomiske, sociale og kulturelle betydning blandt Punan Bah ligesom denne bådtype sættes ind i et bredere kulturhistorisk perspektiv (Ida Nicolaisen).

3.3 *Kollektive organiseringsformer i agrare og urbane sektorer i Nicaragua som grundlag for folkelig deltagelse i reformstrategier*

Undersøgelsen retter sig imod to nøgleområder: Kooperativiseringen i landbruget samt de såkaldte sandinistiske forsvarskomiteer i byområderne. Baseret på ophold i udvalgte lokalområder tilsigter undersøgel-

sesprojektet en forståelse af disse organiseringer, i tilknytning til den almene udviklingsproces i Nicaragua. Undersøgelsen forsøger at belyse de konkrete forudsætninger og muligheder for folkelig deltagelse i sandinisternes reformprogrammer og udviklingsstrategi (Ulrik Sparre).

3.4 *Kvinder og økologi*

Ud fra indsamlet materiale i Uttara Kannada i Sydindien om kvindernes hverdagsliv, deres deltagelse i den økologiske bevægelse, Appiko og deres overlevelsesstrategier med hensyn til energiressourcer, videreudvikles, på baggrund af tidligere teoretisk arbejde, forståelsen af nye politiske udtryk. Inspirationen til en aktiv kulturforståelse og et nyt politikbegreb hentes fra Birminghamskolen, Hannoverskolen, pro-strukturalisterne og den nyere kvinde- og udviklingsforskning (Laila Sønder Rasmussen).

4. Teknologi og samfund

4.1 *Arbejde, teknologi og samfund*

Projektet sigter mod en større fremstilling af knudepunkter i arbejdets socialhistorie og teknologihistorien.

Der argumenteres for nødvendigheden af at se teknik og teknologisk udvikling i sammenhæng med arbejdets organisation og forskydninger i samme. Dette illustreres historisk konkret og som baggrund for forståelse af aktuelle tendenser af nogle benævnt »den informationsteknologiske revolution«, »det postindustrielle samfund« osv. (Allan Madsen).

5. Sociale bevægelser

5.1 *Socialt arbejde i sociale bevægelser*

Projektet indeholder en undersøgelse af det sociale arbejde indenfor organisationer der er baseret på selvorganisering og selvhjælp. Der fokuseres både på arbejdets indhold, de organisatoriske og samfundsmæssige betingelser for organisationernes arbejde og på den forståelse, deltagerne har for arbejdets problemer og muligheder.

Projektet bidrager på denne måde til en diskussion af selvhjælpsaspektet indenfor det frivillige sociale arbejde. Projektet indeholder en diskussion dels af udviklingen i omsorgs- og velfærdsbegreber dels af de samfundsmæssige betingelser for arbejdet i organisationer, der søger at ændre den givne måde at definere »de sociale problemer« og de givne institutionelle rammer for deres løsning.

Derved bidrager projektet til en belysning af en række udviklingsprocesser som er karakteristiske for den politiske kultur i de moderne velfærdsstater (Kjeld Høgsbro).

5.2 *Fountain House – et rehabiliteringsprogram for kronisk sindslidende*

Der er tale om en løbende evaluering af et 3-årigt EF-finansieret rehabiliteringsprojekt for kronisk sindslidende. Evalueringen giver samtidig mulighed for en forskningsmæssig indsats af mere systemteoretisk karakter, idet Fountain House også repræsenterer et velafgrænset socialt system med egne subkulturelle udtryk. En midtvejsrapport forventes færdig omkring årsskiftet 1988/89.

Projektet gennemføres i samarbejde med eksternt lektor Christian Horst (Allan Madsen).

6. *Metodiske og videnskabsteoretiske studier*

6.1 *The Roots and Flowers of Pragmatism*

Forskningen er primært rettet mod amerikanske og italienske udtryksformer som pragmatismens grund. Eksempelvis William James, Thorstein Veblen, George Herbert Mead, John Dewey, Wallace Stevens og William Carlos Williams. Italiensk pragmatisme stammer fra Giambattista Vico's *The New Science* (1744) og har fundet et moderne udtryk i A. Gramsci's arbejde (Jonathan Schwartz).

Anden virksomhed:

Søren Damkjær er medlem af Team Danmarks forskningsudvalg.

Christian Horst er med i projekter på henholdsvis Gasværksvejens Skole (forældreundervisning, -rådgivning) og på Fountain House (om psykisk syge), bygge- og bosætningsprojekt med tegnestuen Ussing/Hoff og pædagogisk leder på Børne- og Ungdomspædagogernes Landsorganisations kursus vedr. indvandrerbørn.

Ida Nicolaisen er medlem af styringsgruppen for Carlsbergfondets projekt: Dansk Nomadeforskning, af SSF's styringsgruppe for indvandrerinitiativet. Derudover har Ida Nicolaisen været medarrangør og underviser på det af Forskerakademiet støttede forskerkursus: Feltarbejds metode, teori og etik, afholdt 31.8.-12.9. på Sandbjerg Slot.

Peter Wad er medlem af bestyrelsen for Lærerstalleternes fælles U-landskursus, medlem af bestyrelsen for Center for Øst- og Sydøstasien, bestyrelsen for Nordisk Forening for sydøstasiatisk Samfundsforskning og bestyrelsen af Center for alternativ Samfundsanalyse.

Udgivervirksomhed m.v.:

Institutet har i 1988 udgivet 3 publikationer i skriftserien »Kultursociologiske Skrifter« (Akademisk Forlag).

Redaktionsvirksomhed:

Inger Agger er medredaktør af særnummer af *Nordisk Sexologi* 6, (1-2), 1988 om »Transkulturel sexologi«.

Kirsten Drotner er medredaktør af *Ungdomskultur: Årbog for ungdomskulturforskning*.

Peter Duelund er medredaktør af tidsskriftet »Teater 88«.

Jørn Falk er medlem af redaktionen for *Acta Sociologica* og medredaktør af tidsskriftet *Kontext*.

Lis Højgaard er medredaktør af tidsskriftet *Kontext*.

Ida Nicolaisen er medredaktør af tidsskriftet *Folk*.

Peter Was er medlem af Editorial Advisory Group, *International Labour and Social Movements Review* (to be published by/Zed Press London 1988).

Rejser:

Ida Nicolaisen har opholdt sig i januar som research associate ved Hunter College, CUNY, New York.

Ulrik Sparre har i foråret været på feltarbejde i Mellemamerika.

Finn Stepputat har gennemført et 5 måneders feltarbejde i Mexico, hvor størstedelen af tiden tilbragtes i flygtningelejren Maya Tecun.

Peter Wad har været på feltarbejde i Mozambique i maj og november.

Gæsteforelæsninger og foredrag på konferencer:

Inger Agger har gæsteforelæst ved følgende konferencer: The 8th Nordic Research Conference on Latin America, Stockholm 1.-3. juli, WHO Advisory Group on the Health Situation of Refugees and Victims of Organized Violence, Gothenburg 26.-27. august, First European Conference on Traumatic Stress Studies, Lincoln August 30. september, Refugee Studies Programme, University of Oxford 9. september, Muslimska kvinnor i Norden, Göteborg 5.-6. december.

Kirsten Drotner har gæsteforelæst på følgende konferencer: IAMCR conference, Barcelona, juli 1988, Nordisk Råd, Stockholm, RUC, Institut för sociala Studier, Vesterås, BUKS, Århus Universitet, SAM-KVIND, Københavns Universitet, Kgl. Kultur- og Vetenskapsdepartement, Norge, Vasa Läns Ungdomsforum, Finland, Göteborgs Universitet og Lunds Universitet.

Jesper Due har forelæst følgende steder: Danmarks Lærerforening, Dansk Sygeplejeråd, DJØF, Danmarks Journalisthøjskole, FTF, Dansk Magisterforening, Dansk Teleforbund, FIU, Ingeniørforbundet, SID, KAD, Dansk Politiforbund, COII og Dansk Flygtningehjælp, og har deltaget i kongresser for Dansk Sygeplejeråd, COII, Danmarks Lærerforening, Statsansattes Kartel og FTF.

Peter Duelund har gæsteforelæst følgende steder: Nordrefo, Helsingfors, Finland, Ålborg Universitetscenter om Habermas og moderne Kulturteori, Handelshøjskolen i København, Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm, De danske Biblioteksforeningers Årsmøde, Danmarks Biblioteksskole, København, Teatervidenskabeligt Institut København, Den dan-

ske filminstruktørsammenslutning, Odense, Filosofisk Forum, København.

Beth Elverdam har gæsteforelæst ved universitetet i Bergen i maj i forbindelse med migrationsseminar.

Christian Horst har forelæst følgende steder: Skolen på Kastelsvej, Ballerup Seminarium, Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd, (projektseminar), Amtscentralen i Slagelse, Vestsjællands Amt, Den sociale Højskole, Esbjerg/Sydjysk Universitetscenter, Københavns Universitet Amager, Antiracistisk uge, Socialpolitisk Forenings konference: Flygtning i Danmark. Integrationspolitik og boligpolitik. International Sociological Association. New Frontiers in Social Research: Ethnic, Race and Minority Relations. Amsterdam.

Jørgen Steen Madsen har gæsteforelæst for Danmarks Lærerforening, Dansk Sygeplejeråd og Foreningen af Arbejdsmarkedsjournalister, og har deltaget i kongresser for Dansk Sygeplejeråd, COII, Danmarks Lærerforening, Statsansattes Kartel og FTF.

Laila Sønder Rasmussen har gæsteforelæst ved Internationale Studier, RUC, Odense socialpædagogiske Seminarium, Nordisk Forum, Oslo, Forum for Energi og Udvikling, U-landskursus/SFOF.

Jonathan Schwartz har gæsteforelæst om danskhed ved Gerlev Idrætshøjskole, marts, Antropologforeningen i Danmark, april, Den internationale Højskole i Helsingør, august, Københavns Amts indvandrerlærerkursus, oktober, Migration og Mobility ved Inter-University Center, Dubrovnik, maj og holdt foredrag ved Nordisk Etnografmøde i Århus, august og ved Center for Kulturforskning, Århus Universitet, december.

Ninna Nyberg Sørensen har forelæst ved CVS-konferencen i oktober måned.

Peter Wad har gæsteforelæst Trade with Asian Countries, Lahti Finland og ved Center for Sprog/Økonomi på Handelshøjskolen, september.

Publikationer:

Agger, I., Jensen, S.B.: Mødet i flugten. Hug, Tidsskrift for Kultur og Politik 11 (52), s. 53-60, København 1988.

-: Die politische Gefangene als Opfer sexueller Folter. Zeitschrift für Sexualforschung 1 (3), s. 231-41, Stuttgart 1988.

-: Psychological Aspects of Torture. Psychological aspects of torture with special emphasis on sexual torture: Sequels and treatment perspectives. (Paper). Institutpublikation 1988, 23 s.

-; Jensen, S.B.: Couples in exile. Political consciousness as an element in the psychosexual dynamics of the Latinamerican refugee couple. (Paper). Institutpublikation 1988, 9 s.

-; Jensen, S.B.: Den potentielle ydmygelse. Seksuel tortur af mandlige politiske fanger: Nedbryd-

ningsstrategier over for mandlig potens. Nordisk Sexologi 6 (1-2), s. 31-54, København 1988.

-: Det terapeutiske vidnesbyrd. En politisk fange fra El Salvador aflægger vidnesbyrd: En kasuistisk fremstilling af vidnesbyrdet som transkulturel terapeutisk metode. Nordisk Psykologi 40(2), s. 93-105, København 1988.

-: Nogle synspunkter på transkulturel flygtningekvindeforskning. (Paper). Institutpublikation 1988, 20 s.

-: Flygtningekvinder i Danmark. – Udvalgte data til belysning af nogle psyko-sociale problemer hos flygtningekvinder fra Mellemøsten og Latinamerika. København 1988, 54 s.

-: Sexuelle Folter weiblicher politischer Gefangener. Praktische Sexualmedizin, W. Eicher, G. Kockott, H.-J. Vogt, V. Herms, R. Wille (Hrsg.), s. 277-80, Wiesbaden 1988.

Bech-Jørgensen, B.: Storbyliv – hverdagsliv. Planlægning under postmoderne forhold, Kirsten Simonsen (red.), s. 11, Roskilde 1988.

Damkjær, S.: De Olympiske Lege år 2000. Idrætshistorisk årbog Årgang 4, nr. 1, s. 128, Åbybro 1988.

-: Kroppen: En kulturvidenskabelig synsvinkel. Idrættens Vadefugle, Finn Berggren et al., s. 13, Slagelse 1988.

Drotner, K.: English Children and Their Magazines, 1751-1945. New Haven 1988, 288 s.

-: The Modern Girl and Mass Culture. Ethnologia Scandinavica 1988, s. 95-101, Lund 1988.

Due, J., Madsen, J.S.: Når der slås søm i. Overenskomstforhandling og organisationskultur. København 1988, 360 s.

Duelund, P.: Handlingsplan for nordisk kulturelt samarbejde. København 1988, 379 s.

-: Fejøl, nu og i fremtiden. Teknologiens muligheder – og menneskets, Erik Maaløe, Nils Thomsen, s. 210, København 1988.

-: Teknologi og kultur. København 1988, 70 s.

-: Da ordet blev til handling. Hug 63, s. 15, København 1988.

-: Der er da håb. Politiken s. 1, København 1988.

-: Ravnsborg bredbåndsnet – Midtvejsrapport. København 1988, 101 s.

-: Teknologi og kultur. Nordrefo 4, s. 15, Helsingfors 1988.

-: Under brostenene ligger stranden. Dansk pædagogisk Tidsskrift 8, s. 15, København 1988.

-: Kulturen i det åbne rum. Amter/kulturregioner, Københavns Amt (udg.), s. 122, København 1988.

Eichberg, H.: Anmeldelse af Erik Eckermann: Nathan S. Stern. Ingenieur aus der Frühzeit des Automobils. Düsseldorf 1985. Technikgeschichte 54, s. 331-32, Düsseldorf 1987.

-: Anmeldelse af Werner Hahlweg: Das Kriegswe-

- sen der Stadt Danzig. Osnabrück 1982. Zeitschrift für historische Forschung 14, s. 479-81, Berlin 1987.
- : Idræt og socialt arbejde. Muligheder for samspil mellem idrætsforeninger og sociale institutioner – samt idrætsforskning. Idrættens vadefugle. Rapport fra en forskerkonference på Storebæltcentret, Nyborg 7-8 december 1987, Finn Berggren, Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen (red.), s. 32-46, København 1987.
 - Horst, C.: Sundhed – indvandrerbørn og deres familier i det flerkulturelle samfund. Oprør fra knæhøjde, Dion Sommer, Niels Michelsen, Ulla Fasting (udg.), s. 13, København 1988.
 - : Tolkninger af fremmede i Danmark idag. Fjendebilleder og fremmedhad. (Antologi), Kristof K. Kristiansen, Jens R. Rasmussen, s. 15, Holme Olstrup 1988.
 - : Integration og assimilation. Den flerkulturelle udfordring. (Antologi), Christian Horst (red.), s. 23, Viborg 1988.
 - Høgsbro, K.: Hverdagslivet, det sociale arbejde og de sociale bevægelser i efterkrigstiden. København 1987, 24 s.
 - Jensen, S.B., Agger, I.: The Testimony-Method. The use of testimony as a psychotherapeutic tool in the treatment of traumatised refugees in Denmark. (Paper). RPN – Refugee Participation Network 3, s. 14-18, USA 1988.
 - : Agger, I.: Vidnesbyrdsmetoden. Vidnesbyrdet anvendt som psykoterapeutisk metode i behandlingen af politiske flygtninge, der har været udsat for tortur. Agrippa-psykiatriske tekster 10 (1), s. 40-56, København 1988.
 - Lunddahl, A.M.: Field research in China: The case of the Yantai project. China Information Vol. 2, No. 3, s. 10, Holland 1988.
 - Mortensen, L.B.: "At være eller ikke være". En analyse af Tyrkisk Ungdom i København- og Ankaras tilflytterkvarterer. Dokumentation om Indvandre-re. M. S. 4, s. 4, København 1988.
 - : Tyrkisk skolegang i Konya og København. Folkeskolen 41, s. 2, København 1988.
 - : Den ansvarlige og den uansvarlige værn. Tyrkisk og Dansk Familieideologi under folkeskolens paraply. Folkeskolen 41, s. 2, København 1988.
 - : "Jeg ved godt, du er undertrykker". Mediets- og Offentlighedens fortolkning af en "Tyrker-sandhed". Islam og muslimer i de danske medier, Asta Olesen (red.), s. 6, Århus 1988.
 - : Børnenes Dag. 23. April. Samspil. Et Tidsskrift for og om Indvandrere Årg. 5, nr. 2, s. 2, København 1988.
 - Nicolaisen, I.: Concepts and Learning among the Punan Bah of Sarawak. Acquiring Culture: Cross Cultural Studies in Child Development, G. Jahoda, I. M. Lewis (eds), s. 193-221, London 1988.
 - : En menneskeofrer blandt hovedjægere. Feltarbejde hos Punan Bah på Borneo. Feltarbejde, Kirsten Hastrup, Kirsten Ramløv (udg.), s. 26, København 1988.
 - : Kultursammenstød i regnskoven & Svedjebrug på Borneo. Skovbogen, Helle Askgaard, Ejgil Christiansen, Jette Gade, Per Gundersen, Christian Kruse, Ida Nicolaisen, Kirsten Nielsen, s. 10, Herning 1988.
 - Schwartz, J.: Anmeldelse af: Karen Fog Olwig og Steven Sampson, (red.): Uden regning: Danmarks anden økonomi og kultur. Folk 29, s. 3, København 1987.
 - : Om højskolebevægelsen i Appalachia, USA: Noter om identitet og lokalitet. Højskolebladet 8. august, s. 4, Odense 1987.
 - Schwartz, J.M.: Danskhed hos Erik H. Erikson. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 4. august, s. 6, København 1988.
 - : "You are what you burn" or Keeping the home fires burning. Naturen, Nordisk Etnograf Møde, august 1988, Aarhus Universitet, s. 178-95, Århus 1988.
 - Schwartz, J.M.: "The Quarries are Silent": Notes on a Scandinavian Community in New England. American Studies in Scandinavia 20, s. 15-26, Oslo 1988.
 - : Hvorfor praxis, men ikke pragmatisme. Information 6. juli, kronik, København 1988.
 - : Fremstillinger af "de andres" kultur: Kultursammenstød og kulturkløft. Rapport fra: Konference vedrørende oprettelse af minoritets-studier, Københavns Universitet, s. 6, København 1988.
 - : Er Heidegger en Nomade eller en Husmand? Stofskifte 17, s. 3, København 1988.
 - Wad, P.: Workers in East – and southeast Asia: A brief survey of labour studies. Labour, Capital and Society April, s. 86-109, Montreal, Canada 1988.

Jonathan Schwartz

3. Sociologisk Institut

Historie:

Sociologisk Institut blev oprettet i 1950 som en afdeling under det daværende Økonomisk-statistiske Laboratorium; men med eget lokale i det nuværende Metro-annex i Fiolstræde 4.

1955 blev instituttet selvstændigt med det nuværende navn og fremdeles beliggende i Metro-annexet, men med større lokalekapacitet end oprindeligt. Lokalerne blev udvidet, da projekt Metropolit gik i gang i løbet af 1964/65; men kun kortvarig med midlertidig lokaler i Kannikestræde og i en lejlighed i en ejendom højere oppe i Fiolstræde, indtil man gradvis indrettede sig i Rosenborggade 15, hvor man holdt til, indtil man

i 1973 flyttede ind i de nuværende omgivelser i Linnésgade 22. I 1987 fremkom et af Undervisningsministeriets nedsat udvalg med et forslag som i sin konsekvens betød en nedlæggelse af Sociologisk Institut. Udvalget fremkom med sit forslag uden at vurdere instituttets faglige og forskningsmæssige virksomhed. Denne vurdering foretog Undervisningsministeriet ved at erklære at »man skulle begynde på en frisk«.

På trods af denne dom har Sociologisk Institut uførtrodt fortsat sin virksomhed, som hermed skal berettes.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Lektorer: A. Boserup, T. Broch, G. Djurfeldt, M. Holm, E. Høgh, E. Manniche, K. Aagaard Nielsen, G. Olofsson, B. Simonsen.

Seniorstipendiat: P. Abrahamson.

Kandidatstipendiat: J. Andersen.

Eksterne lektorer: E. Hofmeister, P. H. Jensen, J. Kirstein, L. Landberg, J. Elm Larsen, J. Mortensen, J. Nielsen, Jeff Smidt, A. Wangel.

TAP: Antal årsværk: 4,1.

B. Hove Christensen, G. Hansen, B. Hoveskov Rasmussen (til 1.9.), M. Jacobsen (til 1.9.), A. Petersen (til 1.9.).

Forskningsvirksomhed:

Instituttets samlede forskningsvirksomhed har været præget af, at der ikke har været tilført nye forskningsressourcer i form af kandidat- og seniorstipendier. Forskningsvirksomheden har således været en forlængelse af de fastansatte videnskabelige medarbejders forskningsvirksomhed – men med enkelte fornyelser igennem tilknytning af eksternt finansierede forskningsprojekter.

Instituttets forskningsvirksomhed deler sig nogenlunde lige imellem 1) almene grundsociologiske forskningsproblemstillinger, som videnskabsteori, kvalitative og kvantitative metoder og 2) aktualiseret forskning i levevilkårene og deres samspil med systemiske institutionelle forandringer. I de grundsociologiske arbejder lægges der dels vægt på udvidelser af de sociologiske undersøgelsesregistre: kvalitative metoder, sociale eksperimenter, videnskabskritik – bl.a. videnskaberens bundethed til køn.

Den aktualiserende forskning har især været koncentreret om områder som familiestrukturens udvikling, velfærdsstatens forvandling: den traditionelle lighed-ulighedsproblemmstilling er udviklet til en differentieret undersøgelse af dualiseringen af samfundet i en marginaliseret del og en velintegreret del. Men også inden for tidligere veletablerede forskningsområder som industrisociologi og udviklingsteori er der i 1988 sket forskningsmæssige nyudviklinger.

På grund af instituttets gradvise indskrænkninger i

årets løb har det ikke været muligt at være værter for større videnskabelige arrangementer, men som det fremgår af afsnittet om rejser og gæsteforelæsninger har medarbejderstaben været involveret i den sociologiske offentlighed andre steder.

Det har også været en bevidst interesse for instituttet at tilknytte forskere med fondsmidler for at modvirke den kvantitative udmarvning af forskningsmiljøet. Dette er lykkedes tilfredsstillende.

1. Videnskabsteori, metode og videnssociologi

1.1 Videnskab og køn

I forbindelse med et projekt, der bærer overtitlen »Køn som samfundskonstituerende faktor« undersøges i samarbejde med Roskilde Universitetscenter-forskere (Knud Illeris), hvordan de eksisterende videnskaber forholder sig til kønsproblematikken og hvilke bidrag, der findes til en forståelse af kønsrelationerne (Birgitte Simonsen).

En specifikation af videnskaberens kønsbundethed – især inden for naturvidenskaberne – er udforsket i et eksternt finansieret forskningsprojekt med tilknytning til Sociologisk Institut (Wenche Lauritzen).

1.2 Livsform og betydningsdannelse

I tilknytning til projektet »fattigdom og arbejdsløshed« er der foretaget en analyse af de heri gennemførte kvalitative interviews med sigte på at belyse betydningsdannelsen i marginaliserede og fattigdomstruede grupper livssituation (Tom Broch).

1.3 Sociale eksperimenter

Et område som kun begrænset har været taget op i den københavnske sociologi er gennemførelsen af sociale eksperimenter. Inden for projektet »Industri og Lykke« udarbejdes sammen med to andre forskere (Birger Steen Nielsen, Peter Olsén) en nyudvikling af fremtidsværkstedsmetoden igennem supplerung med såkaldte Forskningsværksteder, der har til formål at fremme det socialt eksperimenterende output af gennemførte fremtidsværksteder (Kurt Aagaard Nielsen).

2. Velfærdsstat og Socialpolitik. Sociale klasser, social ulighed, sociale bevægelser

2.1 Fattigdom og langtidsarbejdsløshed

Formålet med projektet er at undersøge sammenhængen mellem langtidsledighed og fattigdom, og hvorledes de offentlige sociale- og arbejdsmarkedspolitikker påvirker risikoen for marginalisering og fattigdom. Undersøgelsen omfatter perioden fra midten af 1970'erne til 1985 med vægt på 1980'erne, hvor langtidsledigheden er steget stærkt. Projektet undersøger social- og arbejdsmarkedspolitikernes evne til at modgå markant indtægtsnedgang ved langtidsledig-

hed og til at sikre langtidslidiges fortsatte arbejds-markedstilknytning. Endvidere undersøges typisk »fattigdomskarrieren« gennem kvalitative interviews og gennem statistisk materiale om bistands-hjælpsmodtagere. Det belyses hvilke faktorer, som er bestemmende for, om fattigdomsrisici slår om i en faktisk fattigdomssituation, og fattigdommens konsekvenser for livsforløbet. De kvalitative interviews, som har midaldrende langtidslidige kvinder og mænd som informanter, søger desuden at belyse, hvorledes fattigdommen opleves.

Projektet tilsigter en nærmere præcisering af fattigdomsbegrebet og en vurdering af kvantitative og kvalitative metoders anvendelighed i empiriske fattigdomsstudier.

Projektet knytter sine empiriske undersøgelser an til en international forskning i fattigdom for at bidrage til en referenceramme for forskning i marginalisering og fattigdom. Projektet har været støttet af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (Gunnar Olofsson, John Andersen, Jørgen Elm Larsen).

2.2 Pensionssystem og pensionspolitikens dilemmaer i Norden

I forlængelse af et afsluttet projekt om private pensioner arbejdes på en antologi med denne overskrift. I denne antologi formidles de vigtigste forskningsresultater af projektet, der har været støttet af NOS-S (Gunnar Olofsson, Jørgen Rasmussen, Per Kampmann, Jan P. Henriksen).

2.3 Den offentlige omfordelings former – afdrag, bidrag, skat

Dette projekt er støttet af Socialdepartementet i Sverige. Det er rettet imod en undersøgelse af de effekter som forskellige støtte-, subventions- og tilskudsformer i den svenske boligpolitik har haft på omfordelingen af formuer på boligmarkedet. Skattesystemet og skattefradrag vies stor opmærksomhed. Dertil arbejdes med mere generelle overvejelser omkring fordeling og omfordeling, om forholdet mellem forskellige fordelings-systemer, og om forholdet mellem det offentlige og private i den sociale velfærdsfordeling (Gunnar Olofsson).

2.4 Planlægning og fattigdom i det moderne velfærds-samfund

Dette projekt er lagt makrosociologisk op. Der gennemføres en undersøgelse af forskellen på planlægningskritikken, som den blev formuleret i relation til kapitalismeanalysen og planlægningsdiskussionen, som den ser ud fra en såkaldt postmoderne position. Endvidere undersøges formerne for arbejdsmarkedets segmentering og den dualisering af samfundet, som vokser ud her fra. Den empiriske anskueliggørelse af denne proces belyses igennem studier af, hvordan der

nutidigt skabes fattigdomskulturer i byerne (Peter Abrahamson).

3. *Industri sociologi. Organisation, kvalifikation og teknik*

3.1 *Industri og Lykke*

Dette projekt gennemføres i samarbejde med Birger Steen Nielsen og Peter Olsén (sidstnævnte fra Danmarks tekniske Højskole). Det sigter imod at udvikle modeller for eksperimenter med demokratisk industri. Udgangspunktet er, at der i industrielle udviklingsforsøg i alt for ringe grad er arbejdet med demokratiudkast, som er tilblevet ud fra arbejdernes side. Igennem en form for udvidet fremtidsværksted igangsættes utopi-udvikling om demokratisk industri inden for fiskeindustrien i Danmark. Deltagere i eksperimentet er ufaglærte og mellemteknikere, som er ansatte i dansk fiskeindustri. – Som støtte for omsætning af de således fremkomne utopiske visioner til praktiske sociale eksperimenter afprøves der i projektet en ny ekspertfunktion: forskningsværksteder. Ud over at igangsætte sociale eksperimenter med demokratisk industri ønsker projektet at afprøve nye former for samarbejde mellem arbejdere, teknikere og forskere. Projektet er støttet af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Teknologinævnet (Kurt Aagaard Nielsen).

3.2 *Industriel modernisering og arbejdsliv*

Projektet »Industriel modernisering og forandringer i arbejdslivet i beklædningsindustrien« er i efteråret 1988 forberedt igennem et introduktionsstipendium ved Forskerakademiet. En landssammenlignende branche- og virksomhedsundersøgelse i Danmark og Vesttyskland i relation til aktuelle ændringer i produktionsformer og arbejdsliv inden for beklædningsindustrien er planlagt igangsat i 1989. Beklædningsindustrien er valgt som empirisk case for en branche i omstilling og med tunge arbejdsmiljøproblemer. Formålet med undersøgelsen er at belyse, hvordan enkeltvirksomheder igennem tekniske fornyelser og navnlig indførelse af nye arbejdsstrukturer kan imødekomme krav til 1) etablering af bedre arbejdsmiljø i produktionen samtidig med 2) strukturtilpasning til ændrede markeds- og konkurrencevilkår. Undersøgelsesresultater og projektudviklet viden forventes også at vise sig relevant for andre industrielle brancher og virksomheder, og at bidrage til diskussionen i øvrigt om »nye industrielle udviklingsveje og industriarbejds fremtid« (Georg Jelle Jensen).

4. *Udviklingsstudier*

4.1 *Økologi, marked og stat i sydindisk landbrug*

I 1988 er et mangeårigt projekt afsluttet med udgivelsen af en bog med titlen »Broken Bunds: Production Relations and Agrarian Change in South Indian Agri-

culture« (Göran Djurfeldt i samarbejde med Venkatesh Athreya i Indien og Staffan Lindberg i Lund).

4.2 *Udvikling i jordbrugsøkonomien i Spanien efter Franco*

Der er påbegyndt et nyt projekt om godsøkonomiens udviklingsbetingelser i Spanien efter Francos død og i forbindelse med medlemskabet af EF. Projektet er støttet af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (Göran Djurfeldt).

4.3 *Udviklingsstrategier, familiestruktur og fertilitet*

Med udgangspunkt i en forskningsmæssig interesse i familiesociologi er der i 1988 påbegyndt et nyt forskningsfelt, der handler om sammenhængen imellem udviklingsbistand ændring i familiestruktur og fertilitet. Mange bistandsorganisationers udviklingsstrategier sigter imod en reduktion i modtagerlandenes fertilitet. Det er projektets formål at undersøge resultaterne af disse bistandsindsatser, at vurdere relationen imellem udvikling og befolkningernes motiv til at reducere børnetallet. Det er projektets tese, at reduktion af børnetallet forudsætter den lokale befolknings motivation, hvilket ikke kan betragtes som en automatisk følge af udvikling (Mogens Holm).

4.4 *Tanzanias småbyer*

Et ligeledes nyt forskningsprojekt inden for udviklingsstudier omhandler migrationens betydning for væksten i nogle udvalgte småbyer.

Det er formålet med projektet at undersøge migrationen til småbyernes vækstområder ud fra følgende faktorer: – boligforhold, institutioner og infrastruktur. – kvindelige og mandlige migranternes levevilkår i vækstområderne – vekselvirkning mellem de socio-økonomiske forhold i landbrugsområderne og i de små byer. Det er projektets tese at cirkulations- og solomigrationen har konsekvenser for småbyernes vækstområder, for produktionsstrukturen, for samspil med omegnen og mandlige/kvindelige migranternes levevilkår (Mogens Holm).

4.5 *Det lokale arbejdsmiljøarbejdes betingelser i et industrialiserende udviklingsland*

Der gennemføres en undersøgelse af det lokale arbejdsmiljøarbejdes betingelser på udvalgte virksomheder inden for metalindustrien i Malaysia. Der er gennemført en række interviews i forbindelse med et feltophold. Projektet er desuden tilknyttet Danmarks tekniske Højskole (Arne Wangel).

5. *Kvindeforskning – kønnets sociologi*

5.1 *Køn som samfundskonstituerende faktor*

Som udpræget grundforskning arbejdes der med kønsrelationernes historie, som beskrives ud fra foreliggende materiale om de sidste 400 års civilisationshistorie.

Undersøgelserne bliver teoretisk vurderet i forhold til kønsteori, kønspolitik og kønsrelationerne i hverdagslivet. Arbejdet gennemføres i samarbejde med lektor Knud Illeris på Roskilde Universitetscenter (Birgitte Simonsen).

5.2 *Afsluttet projekt om »kvinder og naturvidenskab«*

Her er undersøgt den empiriske udvikling i rekruttering af kvinder til naturvidenskabelig forskning. Desuden analyseres – som videnskabsteoretisk undersøgelse – hvordan kønnet påvirker tilgangsvinkler og forståelseshorisonter i naturvidenskabens videnskabs-historie (Wenche Lauritzen).

5.3 *Abortundersøgelse*

Der udarbejdes en empirisk undersøgelse af ældre abortus provocatus data (perioden fra ca. 1950 til 1973). I tilknytning hertil studeres juridiske og andre foranstaltninger vedrørende abortus provocatus fra ca. 1200 i Danmark (Erik Manniche).

6. *Familiens udvikling i det moderne samfund*

6.1 *Empirisk undersøgelse og beskrivelse af mønsteret i »ugift samboen« i Danmark 1970-1985* (Erik Manniche).

6.2 *Familien i velfærdssamfundet*

Velfærdssamfundet er præget af statslige interventioner overfor en række omsorgs- og opdragelsesområder, der traditionelt ligger inden for privatsfæren. I de sidste to år er der udarbejdet en kortlægning af relationen imellem det private liv og den offentlige sfære, og det er blevet fremhævet at samfundssfæren deler sig i 3: De offentlige myndigheder, den sociale offentlighed og privatsfæren.

Det er projektets tese, at myndighedernes interventioner er en trussel for det sociale netværk og at reprivatiseringen derfor støder på nogle grænser. Den sociale offentlighed tømmes for indhold, mens intimiteten i privatlivet bliver en form for kompensation. I undersøgelsen sigtes imod at tydeliggøre, hvad denne udvikling har af konsekvenser for familielivet (Mogens Holm).

7. *Freds- og konfliktforskning*

7.1 *Ikke-offensivt forsvar i Europa*

Der har i 1988 især været arbejdet med modelstudier over stabiliteten i zonearrangementer, der bygger på gensidig omlægning til mere defensiv styrkestrukturer. I en del af året har forskningen været tilknyttet Center for Freds- og Konfliktforskning (Anders Boserup).

8. Symbolmiljø, socialsemiotik

8.1 Semiotik og social kontekst

Gennem videreudvikling og generalisering af strukturel semiologisk teori og indordning af informationsteorien i det generaliserede semiologiske perspektiv, søges udviklet en teoretisk bestemmelse af kommunikationsfænomenernes udvikling, struktur og funktion i en samfundsmæssig helhed. Gennem udvikling af et centralt begreb om social og kulturel formning forbindes kommunikationsanalysen med en strukturel analyse af den sociale kontekst. Samfundsfænomenerne bestemmes herefter som forskellige sammensætningsforhold af to tilgrundliggende værdisubstanser (arbejds værdi, som er dominerende i produktionssfæren og destinktivitetsværdi, som er dominerende i kommunikationssfæren).

Den mere praktiske nytte af projektet er, at det søger at vise, hvorledes forskellige problemstillinger inden for emnekredsen »kommunikation og samfund« er forbundet, og hvorledes teoretisk metodologiske tilgange kan kombineres (Tom Broch).

9. Fremtidsforskning

9.1 Demokratisk industri

I tilknytning til ovenfor omtalte projekt »Industri og Lykke« arbejdes med utopier om demokratisk industri. Dette arbejde orienteres imod mulige måder at udvikle eksperimenter, der foregriber disse utopier. Igennem dette arbejde åbnes en type fremtidsforskning, som er alternativ til de »empiriske fremskrivninger« (Kurt Aagaard Nielsen).

9.2 Rigets tilstand II

Der udarbejdes en beskrivelse af det danske samfunds udvikling, samt den vifte af fremtidsmuligheder Danmark har (Erik Høgh).

Anden virksomhed:

Mogens Holm er medlem af Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab.

Birgitte Simonsen har arrangeret forskeruddannelsesseminar i samfundsvidenskabelige kvindeforsknings teorier. Birgitte Simonsen er tilknyttet »SAM-KVIND«.

Göran Djurfeldt har været konsulent ved Danida-projekt om »økologiske problemer i overrislet landbrug i Sydasiens«.

Kurt Aagaard Nielsen og Birger Steen Nielsen har været konsulenter for Københavns Radio i et »lyttereksperiment«: Ny By.

Udgivervirksomhed:

Peter Abrahamson er redaktør af Acta Sociologica.

Tom Broch er medlem af bestyrelsen i forlaget Sociologi.

Gunnar Olofsson er advise editor for Journal of Social Policy.

Gunnar Olofsson er i redaktionen for: Arkiv for Studier i Arbetarrörelsens Historia (Sverige).

Kurt Aagaard Nielsen er medlem af redaktionen i tidsskrifter »Kontext«.

Gæster og rejser:

Gunnar Olofsson har holdt foredrag ved konferencen »Ofårdens Ansikten« i Lund; ved Arbejdslivsseminaret ved Lunds Universitet.

Mogens Holm har holdt oplæg ved »African Population Conference« Dakar, Senegal.

Birgitte Simonsen har afholdt gæsteforelæsnings i »Danske Kvinders Nationalråd«.

Göran Djurfeldt har afholdt følgende gæsteforelæsnings: Ved AKUT-seminarets studiedag om Indien i Uppsala; ved miljøbeskyttelsesprogrammet ved Lunds Universitet; ved Lunds Universitet om »Perspektiver på Brundtland-rapporten«.

Kurt Aagaard Nielsen har afholdt følgende gæsteforelæsnings: ved medarbejderuddannelse i Storstrøms Amt om »Habermas og Velfærdsstaten«; i foreningen »Fofu« om »Betydning og indhold i konceptet om 'det hele menneske' i folkeoplysning; Ledet en workshop for arbejdspsykologer i Ebeltoft.

Medarbejderne ved instituttet har foretaget forskningsforsøg i Spanien: Barcelona, Cardoba og Sevilla vedrørende »Landgodsejerne i Spanien efter Franco« (Göran Djurfeldt).

Forskningsophold i USA: Berkeley of Washington (Peter Abrahamson).

Publikationer:

Abrahamson, P.: Urban Poverty and the Welfare State: Comparative Reflections on Scandinavia and the U.S.A. (Working paper, No. 481). Californien 1988, 43 s.

–: Social Dynamics of the Contemporary Welfare States And the Future of Solidarity: Market State of Self-Help? (Working paper, No. 482). Californien 1988, 55 s.

–, Andersen, J., Henriksen, J.P., Larsen, J.E.: Poverty unemployment marginalization. (Research Report). København 1988, 228 s.

–: Welfare States in Crisis: The Crumbling of the Scandinavian Model? København 1988, 228 s.

–: Fattigdommens teori. Fattigdom i den første og den tredje verden, Arne Wangel (red.), s. 56-77, København 1988.

–: Fattigdom i velfærdsstaten: På vej mod bistands-samfundet. Sociolog-Nyt 106, s. 9-52, København 1988.

–: Social Movements and the Welfare State: Comparing the Struggle Against Urban Poverty in Scandinavia and the U.S. (Arbejdspapirer). København 1988, 40 s.

- , Andersen, J., Henriksen, J.P., Larsen, J.E.: *Fattigdommens Sociologi*. København 1988, 236 s.
- , Poor Welfare: Poverty and Politics in the Welfare State. *Welfare States in Crisis*, Peter Abrahamson (ed.), s. 20, København 1988.
- , From Welfare State to Welfare Society Privatization or Self-management in Social Policy. *Welfare States in Crisis*, Peter Abrahamson (ed.), s. 25, København 1988.
- , The Scandinavian Model Does, it Exists. *Welfare States in Crisis*, Peter Abrahamson (ed.), s. 32, København 1988.
- , Andersen, J., Henriksen, J.P., Larsen, J.E.: *Poverty and Poverty Politics in Denmark in the 1980's. Poverty – Unemployment – Marginalization*. Research Report, No. 1, Peter Abrahamson et al., s. 68, København 1988.
- , Poverty, Unemployment, and Marginalization: Introducing the Problematique. *Poverty – Unemployment – Marginalization*. Research Report, No. 1, Peter Abrahamson et al., s. 17, København 1988.
- , Dualisation of Welfare Society: Towards an Urban Culture of Poverty? (Arbejdsrapporter). København 1987, 44 s.
- Boserup, A.: *Common Security and the Concept of Non-Offensive Defence. A Just Peace Thorough Transformation*, Chadwick Alger, Michael Stohl (udg.), s. 455-69, Boulder, Colorado, London 1988.
- , A way to undermine hostility. *Bulletin of Atomic Scientists* Vol. 44, No. 7, s. 16-19, Chicago, USA 1988.
- Broch, T.: *Danske marginaler*. København 1988, 80 s.
- Djurfeldt, G.: *Med Hegels lik i lasten. Häften för kritiska studier 2*, s. 57-64, Stockholm 1988.
- , Shanin's Russia. *Acta Sociologica* Vol. 31, No. 2, s. 181-84, Oslo 1988.
- , Olsen, O.: *Environmental Problems in irrigated 'green revolution' agriculture in South Asia. An environmental analysis covering Agriculture and Livestock Husbandry, ... , in medium to high-potential agricultural areas in Eastern Africa and South Asia*, Center for Udviklingsforskning, København 1988.
- Henriksen, J.P., Kampmann, P., Rasmussen, J.: *Fordele af private pensioner*. København 1988, 250 s.
- Holm, M.: *Så er det slut med den sociologiske fantasi*. *Sociologi Nyt* 1, s. 3, København 1988.
- , Living conditions of the welfare family: Human consequences of welfare interventions. *Welfare states in Crisis: The Crumbling of the Scandinavian model?*, Peter Abrahamson (ed.), s. 17, København 1988.
- , Development, Family Structure and Fertility. A Discussion of the Impact of Development on the Rate of Fertility. *Arbejdsrapport, Sociologisk Institut* 8, s. 11, København 1988.
- Høgh, E.: *Tekniske forslag til erhvervsomsikling og produktion i Danmark*. Micro Publications Social Science Series Vol. 5, s. 32, København 1988.
- , *Danskerne ser på erhvervsuddannelse, arbejde og arbejdsløshed* (1986). Micro Publications Social Science Series Vol. 5, s. 75, København 1988.
- Larsen, J.E., Andersen, J.: *Arbejdsløs og på bistand – hvor længe?* København 1988, 121 s.
- , Andersen, J.: *Arbejdsløs og på bistand – hvor længe?* *Samfundsøkonomen* 4, s. 29-33, Vallensbæk 1988.
- , Andersen, J.: *Fattigdomsforskning og politik. En kritisk kommentar til den danske fattigdomsdebat. Fattigdom i den første og den tredje verden*, Arne Wangel (red.), s. 78-92, København 1988.
- , Andersen, J.: *Den sociale krise. Håbefulde visioner – nødvendige brud*, Søren Kolstrup (red.), s. 35-48, Århus 1988.
- , Andersen, J., Henriksen, J.P.: *Unemployment and poverty : The cases of Denmark and Great Britain in the 1980's. Welfare states in crisis : The crumbling of the Scandinavian model?*, Peter Abrahamson (ed.), s. 171-208+1, København 1988.
- Manniche, E.: *Studie af afdelingssygeplejersker i 1960'erne og 1980'erne*. Micro Publications – Social Science Series Vol. 5, s. 16, Zug, Schweiz 1988.
- Nielsen, K.A., Nielsen, B.S., Paaby, K.: *Fremtidsværksted som foregrebet utopi*. *Kontext* 51, s. 56, København 1988.
- , Sociologi og Socialisation. *Kritik af de kapitalistiske herredømmeforner*. 2. revideret udgave. København 1988, 200 s.
- , Nielsen, B.S., Olsen, P.: *Industri og lykke. Muligheden af betingelse for demokratisk industri*. København 1988, 21 s.
- Olofsson, G.: *Marx som samhällsvetenskaplig teoretiker*. *Samhällsvetenskapens klassiker*, Margareta Bertilsson, Björn Hansson (red.), s. 145-72, Lund 1988.
- , *Indledning om E. J. Hobsbawm*. *Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia* 39, s. 1-2, Lund 1988.
- , *After the Working-class Movement? An Essay on What's 'New' and What's 'Social' in the New Social Movements*. *Acta Sociologica* 31 (1), s. 15-34, Oslo 1988.
- , "Den stränge fadern og den goda modern": sociologiska perspektiv på den moderna svenska staten. *Sverige – vardag och struktur*, Ulf Himmelstrand, Göran Svensson (red.), s. 585-615, Stockholm 1988.

Tom Broch

Samfundsfag

Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Historie:

Instituttet etableredes i 1960, da Institut for Historie og Samfundsfag opdeltes i tre, herunder Institut for Samtidshistorie og Statskundskab. Herefter har det gennemgået en meget dynamisk udvikling. Den udvikling har dels været afhængig af ændrede ydre vilkår og dermed ændrede krav til instituttet, dels af udviklingstendenser i instituttets videnskabelige miljø. Disse indre og ydre udviklingsfaktorer har også manifesteret sig i organisatoriske forandringer. I 1972 deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to institutter, det ene med betegnelsen Institut for Samfundsfag, hvis kandidater blev cand.phil. er inden for humanist-bekendtgørelsens rammer. I 1980 blev dette institut overført til Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Institutets uddannelsesområde udvidedes i 1981 med en forvaltningseksamen (cand.adm.pol.), i 1983 med et studium, der kombinerer forvaltning og anvendt datalogi, og i 1988 med en overbygningsuddannelse i forvaltning for humanister m.fl. En studieordning, som omfatter de tre hoveduddannelser, er vedtaget af studienævnet i juni 1987 inden for rammerne af Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 212 af 4. april 1986.

I juni 1983 ændredes instituttets navn til Institut for Samfundsfag og Forvaltning. I 1988 ændrede Undervisningsministeriet kandidatbetegnelsen fra cand.adm.pol. til cand.scient.pol.

Det daværende institut flyttede i 1966 fra lokaler i Sct. Pedersstræde og Museumsbygningen til en lejet ejendom i Rosenborggade 15-17, den hidtidige »KFUM-borg«. Her har instituttet fortsat til huse i det, der nu kaldes »Rosenborgannekset« og ejes af Københavns Universitet. På grund af en ekspansion af nye faste stillinger og stipendier har instituttet fra august 1987 fået 5 kontorlokaler til rådighed i Store Kannikestræde 18.

Forandringerne i uddannelsesprofilen har vist sig i kandidaternes beskæftigelsesmønstre; flere får arbejde uden for uddannelsessektoren, specielt i administrative stillinger i offentlige og private organisationer.

Interesserede henvises i øvrigt til den historiske oversigtsartikel i »Københavns Universitet 1479-1979«, bd. X, s. 527-568, skrevet af professor Ole Karup Pedersen.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 26.
 Professorer: Torben Beck Jørgensen, Ole Karup Pedersen, Gunnar Sjöblom.
 Lektorer: Karl-Henrik Bentzon (orlov), Tage Bild,

Lars Bille, Peter Bogason, Henning Bregnsbo, Tom Bryder, Bolette M. Christensen (fra 1.8.), Torben Grage, Holger Bernt Hansen (orlov), Bertel Heurlin, Willy Johansen, Tim Knudsen, Roger Leys, Per Kongshøj Madsen, Hans Jørgen Nielsen, Ib Damgaard Petersen, Steen Sauerberg, Tove Lise Schou, Kirsten Thomsen, Christian Thune, Niels-Henrik Topp, Søren Villadsen (orlov fra 1.7.).

Adjunkt: Hans Mouritzen (fra 1.8.).

Seniorstipendiater: Jens Hoff (fra 15.3.), Morten Kelstrup (fra 1.8.).

Kandidatstipendiater: Uffe Jakobsen, Hanne Nexø Jensen, Peter Karnøe, Jørgen Elm Larsen (fra 1.5.), Thomas Pedersen.

Introduktionsstipendiater: Carsten Jensen (15.6.-15.11.), Torben Huss (1.7.-31.12.).

Forskningsrådsstipendiater: Henrik Poul Bang, Morten Kelstrup (til 31.7.), Jens Hoff (til 15.3.).

Bibliotekarer: Ann Broholm (fra 1.10.), Birthe Rasmussen.

Studievejledere: Kim Brickmann (fra 1.10.), Karen Rønnow (til 1.10.), Helge Jacobsen, Allan Dreyer Hansen.

TAP: Antal årsværk: 4%.

Ulla Andersen (fra 1.12.), Margrit Hansen, Birthe Nyholm, Lene Olsen, Annelise Petersen (fra 1.9.), Britta Tørnquist (til 1.2.).

Forskningsvirksomhed:

Som det fremgår har instituttet under sin korte historie været udsat for mange såvel organisatoriske som faglige forandringer. Men de grundlæggende intentioner har været de samme. Målet har været, således som det fremgår af den trykte oversigt over publikationer fra instituttet i perioden 1963-1983. (»Publikationer fra Institut for Samfundsfag og Forvaltning, Københavns Universitet 1963-1983« Forlaget Politiske Studier 1983), at kombinere den samfundsvidenskabelige grundforskning og knytte den til mere formidlende forskning.

Kendetegnende for såvel instituttets forsknings- som undervisningsprofil har været, at man har prøvet at udvikle instituttet fra at have været et flerdisciplinært institut til at blive et tværdisciplinært institut, der især prøver at kombinere de politologiske, økonomiske og sociologiske discipliner med særligt henblik på belysning af samfundsudviklingens politiske aspekter. Institutets medarbejdere er således ikke i nogen streng forstand knyttet til bestemte emnekredse, hvilket i øvrigt vil fremgå af projektbeskrivelserne, hvor nogle medarbejdere optræder med projekter indenfor flere områder. Det er instituttets ønske i de nærmeste år at prøve at videreføre denne udvikling, såvel i grundforskningen som i den mere formidlende forskning og undervisning. Det betyder ligeledes et ønske om at fastholde den mere brede samfundsvidenskabe-

lige forskningsprofil og formidlingsaspektet i uddannelsen, da vi vurderer, at instituttet herigennem uddanner kvalificerede kandidater til en lang række funktioner.

Foruden samarbejde med andre universitetsinstitutter m.h.p. undervisning og forskning har instituttet i de senere år kunnet notere en tiltagende rekvireret forskning fra såvel offentlige som halvoffentlige institutioner. Som led i bestræbelserne på at udvide kontakterne med brugerne af instituttets forskningsresultater er instituttet i de sidste år begyndt at arrangere seminarer omkring temaer, hvor instituttet kan yde specialviden, hvortil brugere inden for såvel privat som offentlig administration som politikere og andre interesserede er blevet inviteret.

Man bestræber sig på at udvikle en forsknings- og uddannelsesprofil, der kendetegnes af, at man koncentrerer sig om de politiske processer og deres realiteter såvel nationalt som internationalt. Det er imidlertid karakteristisk for instituttets forsknings- og uddannelsesprofil, at man ikke vælger at studere og undervise omkring disse processer og deres resultater udelukkende ud fra et snævert politologisk udgangspunkt, men prøver at forstå disse problemer som et samspil mellem politiske, sociale og økonomiske udviklings-tendenser.

Til forskningsvirksomheden hører endvidere de interne institutforskningsseminarer, som normalt afholdes en snes gange om året, hvor de videnskabelige medarbejdere fremlægger deres forskningsresultater. Normalt medvirker udefrakommende opponenter.

Udover den nævnte egentlige forskningsvirksomhed har en række af instituttets medarbejdere udmøntet og formidlet deres forskningsresultater og -indsigt i mindre skriftlige indlæg, i foredrag, og i massemedier som aviser, tidsskrifter, radio og fjernsyn.

Fra 1987 er instituttet indgået i et samarbejde med Institut for Organisation og Institut for Informatik og Økonomistyring, begge ved Handelshøjskolen i København om et forskningscenter for offentlig organisation og styring (COS), som over en 5-årig periode har fået bevilget 4 mill. kr. fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Fra instituttet medvirkede i 1988 Karl-Henrik Bentzon, Tage Bild, Jens Hoff, Torben Beck Jørgensen og Kirsten Thomsen. COS har lokaler og postadresse i Blågårdsgade 16A, 2200 København N, tlf. 01 37 02 67.

Efterfølgende bringes en kort oversigt over medarbejdernes forskningsprojekter fordelt på enkelte forskningsområder.

1. *Komparativ politik*

Politisk teori inddeles i en normativ orientering (undertiden kaldet politisk filosofi), der søger at besvare spørgsmål om, hvorledes samfundet bør indrettes f.eks. m.h.t. frihed og lighed, rettigheder og pligter o.lign., dels i en empirisk retning, der søger at opstille

og underbygge hypoteser om lovmæssigheder i de politiske processer. Denne sidste orientering udmøntes i sine empiriske bestræbelser ikke mindst inden for det, som kaldes komparativ politik, hvor der arbejdes med en lang række af tilgange og begrebsapparater, der rækker fra system-, beslutnings-, kultur-, udviklings-, klasse-, parti-, interessegruppe- og eliteteorier til kommunalpolitik og vælgerradfærd.

1.1 *Stat og Marked*

Projektet foregår under COS (jfr. ovenfor), hvor en projektgruppe arbejder med en vurdering af foreliggende (og især klassisk) teori om forholdet mellem stat og marked; der sigtes imod en antologi. En del af projektet tager udgangspunkt i Max Webers teori om stats- og markedsrationalitet, hvis gyldighedsforordninger vurderes, bl.a. ved sammenligning med den japanske stat (Tage Bild). En anden del koncentrerer sig om »public choice« teoriernes syn på stat og marked (Karl-Henrik Bentzon). En analyse fokuserer på, om teknologipolitik og innovationsteori om/skal være grundlag for en revurdering af stat-marked forholdet (Peter Karnøe).

1.2 *Parlamentarisk politik*

Løbende udarbejdelse af halvårsoversigter over den politisk-parlamentariske udvikling (Lars Bille).

Som et led i deltagelsen i Statens humanistiske Forskningsråds 5-årige forskningsinitiativ »Dansk politik under forandring 1945-1985« sigtes bl.a. imod udarbejdelsen af en samlet fremstilling af udviklingen i dansk politik efter 1945 (Lars Bille).

Danske partier. Et led i et internationalt, komparativt studie af udviklingen i partiorganisationerne i Vesteuropa og USA siden 1960 (Lars Bille).

Folketingsvalget 1988 analyseres med henblik på vælgervandringer i forhold til forrige valg, og set i forhold til valgene siden starten af 1960'erne (Steen Sauerberg).

1.3 *Danske regeringer: programmer og beslutningsproces*

Projektet er sammensat af to delprojekter, der er internationalt og komparativt lagt op. Delprojekt 1 er en undersøgelse af danske regeringsprogrammer og partiernes valglofter og lovgivningsinitiativer, koordineret fra University of Essex. Delprojekt 2 er en undersøgelse af danske regeringers beslutningsprocesser 1965-1985, koordineret fra Det europæiske Universitetsinstitut i Firenze (Tove Lise Schou).

1.4 *Interesseorganisationer og politik*

Under projekttitlen »Dansk industri i politik« og i sammenhæng med generel forskning i interessegruppeaktivitet, herunder lobbyisme, foretages en undersøgelse af specielt dansk industri som politisk faktor, bl.a. gennem interviews (Henning Bregnsbo).

Der foretages en undersøgelse af borgernes holdninger til fagforeninger; projektet analyserer ud fra surveyundersøgelser opfattelser af fagforeningernes politiske rolle. Der inddrages systemer, hvor fagforeningerne står stærkt (Skandinavien), moderat stærkt (England) og svagt (Frankrig, USA) (Hans Jørgen Nielsen).

1.5 Politisk teori

Der arbejdes med forskellige facetter af politisk teori.

En generel politisk kritik af Habermas' system – livsverden model – set i lyset af Anthony Giddens' struktureringsteori (Henrik Poul Bang).

Machiavelli og moderne politisk analyse: Færdiggørelse af bog: »Machiavelli and Modern Political Analyses« (Tom Bryder).

Teori – Strategi – Konjunktur: Projektet er en analyse af relationer mellem politisk teori og strategi inden for arbejderbevægelsen, og er koncentreret om en undersøgelse af ændringer i Karl Kautskys politisk-teoretiske udvikling, hvor endvidere såvel grundlæggende samfundsteori som analyser af den aktuelle samfundsmæssige konjunktur inddrages. Projektet sigter mod en generel forståelse af politiske teoriers opkomst og udvikling (Uffe Jakobsen).

Demokratiteorier er analyseret. Der er diskuteret demokratiske regime-normer og relationerne mellem dem, samt hvordan partier i demokratier indpasser sig til fundamentale samfundsforandringer (Gunnar Sjöblom). Leninisme og demokrati – leninismens logik og udviklingsmuligheder (Torben Grage).

Som del af et internationalt projekt analyseres ideologi som et samfundsvidenskabeligt begreb (Torben Grage).

Den samtidige debat om liberalismen, dennes præmisser, værdiforestillinger og udviklingsmuligheder (Torben Grage).

Endelig er der foretaget en diskussion af ændringen af politisk tid (Gunnar Sjöblom).

1.6 Ungdommens inddragelse i politik

Adolescence and involvement in Public Affairs. Surveyundersøgelse af alle 15-16 årige i Esbo kommune, Finland. Dataindsamling er fra 1983, analysearbejde foretages nu (Tom Bryder).

1.7 Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold

Projektet er et led i et større internationalt projekt under ledelse af den amerikanske sociolog Erik Olin Wright. Formålene med projektet er 1) en international sammenligning af klassestrukturerne i de undersøgte lande, og 2) en analyse af en række sociale modsætningsforhold i Danmark: mellem klasser, stat og borger, industri og forbruger m.m. I forbindelse med projektet er gennemført en større spørgeskemaundersøgelse i efteråret 1985. Projektet gennemføres i sam-

arbejde med Institut for Statskundskab, Århus Universitet (Jens Hoff).

1.8 Terrorisme som politisk middel

Projektet beskæftiger sig med en diskussion af selve begrebet terrorisme. Endvidere med forholdet mellem terrorisme som en trussel mod et samfund/system og systemets reaktion herpå. Der argumenteres for at se terrorisme i dette forhold, hvor systemreaktionen betragtes som en afgørende faktor. Videre vil internationale forhandlinger samt massemediernes rolle blive behandlet (Willy Johannsen).

1.9 Teknologien i dansk vindmølleindustri 1976-86

En analyse af teknologiuudviklingen i den danske vindmøllesektor, med vægt på det offentliges rolle som i gang sætter af en industriel udviklingsproces. Arbejdet udgør en del af det empiriske grundlag for en diskussion af udformningen af mulige industripolitiske strategier overfor mindre og mellemstore virksomheder i Danmark (Peter Karnøe).

1.10 Lokal erhvervs- og velfærds politik

Komparativt projekt om lokal erhvervs- og velfærds politik i England, Frankrig og Danmark (Søren Villadsen).

Den kommunale forvaltnings og økonomis udvikling (Søren Villadsen).

1.11 Massekommunikation og politik i Skandinavien 1960-1990

Udviklingen i samspillet mellem den politiske massekommunikation og partistrukturen i Danmark, Norge og Sverige, dvs. en forklaringsmåde til Sveriges stabilitet, Danmarks partisplintning og Norges »midterposition« (Steen Sauerberg).

1.12 Lokale produktionsrelaterede institutioner

Bearbejdning af litteraturen om »nyinstitutionalismen« i politologien med henblik specielt på en begrebsanalyse. Specielt er der interesse for at tage begrebet solidaritet og knytte det til lokale beslutningsprocesser med henblik på fælles, produktionsrelaterede og teknologisk avancerede apparaturer. Der anvendes eksempler fra kooperative mejerier i 1880'erne og lokale telestuer i 1980'erne. Projektet indgår i et internationalt projekt om udviklingen i statsteori ved Bielefeld Universitet (Peter Bogason).

1.13 Familiens politik

Familieformer under forandring – politik, ideologi og livsformer i velfærdsstaten (Kirsten Thomsen).

1.14 Udfra en hypotese om, at der i Storbritannien i 80'erne er udviklet en særlig materialistisk metode, undersøges samspillet mellem politiske forandringer, indholdsmæssige teorier og metodiske påstande (Carsten Jensen).

2. Forvaltning

Forvaltningsforskningen ved instituttet arbejder ud fra politologiske synsvinkler. Der er tale om flere tilgange inden for såvel den nationale som den internationale forvaltning. Specielt forskes i forvaltningens funktioner, organisatoriske forhold, arbejdsprocesser (herunder ledelse), relationer til andre offentlige og private organisationer, relationerne forvaltning-borger og på det sidste også forvaltningshistorie. På internationalt plan har specielt de internationale organisationers sekretariater, deres personalesammensætning og forhold til den politiske ledelse været i focus.

2.1 Moderniseringen af den offentlige sektor

Projektet er etableret under COS (jfr. oven for) og har til formål at beskrive og evaluere firkløverregeringens plan for en modernisering af den offentlige sektor. Fra instituttets medarbejdere er et første delprojekt en gennemgang af moderniseringsprogrammets tilblivelse og udvikling (Karl-Henrik Bentzon). Et andet delprojekt er en analyse af institutionelle restriktioner for implementeringen af moderniseringen af den offentlige sektor, specielt de grundlæggende træk i den offentlige forvaltnings forhold til borgerne, og om moderniseringsplanen er artsfremmed i forhold hertil (Torben Beck Jørgensen).

2.2 Dansk forvaltningsforskning

Sammenfatning og bearbejdning af dansk, politologisk forskning om dansk forvaltning til en fremstilling af forvaltningen i en beslutningsteoretisk ramme (Peter Bogason).

2.3 Bureaucrati, demokrati og marked

Den nordiske velfærdsstats forvaltning. Projektet søges etableret i et nordisk samarbejde med vægten på Danmark og Sverige, i en historisk belysning af statsbygningen (Tim Knudsen).

2.4 Adfærden i offentlige organisationer under omstilling

Projektet er tilknyttet COS (jfr. oven for). Formålet er at analysere organisatoriske ændringer i forskellige offentlige organisationer, samt de ansattes individuelle og kollektive reaktioner herpå (Jens Hoff).

2.5 Organisationsudvikling og omstilling i kommuner

Projektet omhandler servicemanagement, planlægning og organisation i udvalgte kommuner. Forskningsrapporter og -artikler under udarbejdelse er udarbejdet (Søren Villadsen).

2.6 Styring af offentlige organisationer

Analyse af den eksterne og interne styring af offentlige organisationer, der producerer ydelser over for borgerne. Med basis i detaljerede case-studier af større offentlige organisationer er projektet et led i en undersøgelse af offentlig produktion i vid forstand, især interne og eksterne produktionsvilkår, ledelsesvilkår, økonomistyring, forhold til omgivelserne – såvel kunder og korporative organer som andre offentlige myndigheder (Torben Beck Jørgensen).

2.7 International forvaltning

En undersøgelse af de internationalt ansatte embedsmænd og deres forhold til den politiske ledelse (Hans Mouritzen).

2.8 Danmark og international forvaltning

En undersøgelse af Danmarks politik over for EF og FN, herunder en undersøgelse af den danske udenrigspolitiske forvaltnings rolle i policy-processen (Tove Lise Schou).

3. International politik

International politik er en del af faget politologi. International politik beskæftiger sig med alle former for internationale og transnationale politiske processer og med samspillet mellem nationale og internationale politiske processer. Typiske emneområder er internationale konflikter, krig, fred, international organisation, politisk-økonomisk udvikling både i ulandsammenhæng og i forbindelse med transnationale organisationer og virksomheder.

3.1 Teorier i international politik

Adaptiv Politik. Hans Mouritzen har forsvaret sin disputats om adaptiv politik i december 1988, jfr. publikationsliste.

Dansk videnskabelig litteratur om internationale relationer i det sidste 10-år. Projektet ledes af Niels Amstrup, Århus Universitet, og Bertel Heurlin og udføres af Henrik Holtermann. Arbejdet udføres som internationalt projekt under International Studies Associations auspicer. Det foreløbige resultat er en forskningsrapport.

International regime-teori. Den lille stats adfærd behandles som betinget af det internationale systems struktur såvel som af interne politiske, økonomiske og sociale strukturer (Tove Lise Schou).

3.2 Sikkerhedspolitik og våbenkontrol

Der arbejdes med en række facetter heraf.

SPD's sikkerhedspolitik. En beskrivelse, analyse og diskussion med særlig henblik på perioden 1982-87. Analysen foretages bl.a. på grundlag af tolkning af SPD's historie og tradition og af den særlige udvikling, der prægede SPD i forbindelse med SPD's skift fra regerings- til oppositionsparti i 1982 og i den såkaldte

efterrustningsdebat. Projektet koncentrerer sig særligt om, hvorledes SPD formulerer sin afspændingspolitiske interesse og hvordan denne søges konkretiseret og realiseret i europæisk politik (Morgen Kelstrup).

Et beslægtet projekt beskriver, analyserer og diskuterer Forbundsrepublikken Tysklands sikkerhedspolitik med særlig henblik på perioden 1982-87. Centrale problemer i projektet angår forbundsregeringens holdning til afspændingspolitikken, NATO-politikken, storpolitikken, det tysk-tyske forhold og det tysk-franske forhold samt europapolitikken. Der lægges vægt på, at klarlægge, hvad der er kontinuitet, og hvad der er ændringer i Forbundsrepublikkens sikkerhedspolitik, og hvad der bestemmer forbundsregeringens handlingsrum, samt hvilke interne og eksterne forhold, der influerer sikkerhedspolitikens konkrete udformning (Morgen Kelstrup).

Politiske og militære aspekter af Vesteuropas sikkerhed i 80'erne med særligt henblik på forbundsrepublikken Tysklands rolle (Morten Kelstrup).

Den militære balance i Europa. På grundlag af officielle tilkendegivelser fra USA/NATO og USSR/Warszawapagten søges den politiske forståelse og anvendelse af begreber som balance, paritet, overlegenhed/underlegenhed, identificeret og analyseret. Herefter foretages en vurdering på grundlag af centrale kvantitative og kvalitative vurderinger af styrkebalancen. Der stiles mod udgivelsen af bog (ca. 100 s.) i 1989 (Bertel Heurlin).

Vesteuropæisk sikkerhedspolitisk samarbejde. Projektet sigter mod at analysere de sikkerhedspolitiske samarbejdsaktiviteter indenfor rammerne af det Europæiske Politiske Samarbejde (EPS), vestunionen (WEU) samt det bilaterale, fransk-vesttyske samarbejde med særlig vægt på udviklingen i 80'erne (Thomas Pedersen).

En empirisk beskrivelse og analyse af dybe strukturer i international politik 1823-1982 er afsluttet (Ib Damgaard Petersen).

Et projekt vedrørende sammenhængen mellem »niveauer af international spænding og sandsynligheden for utilsigtet kernevåbenkrig« er fortsat. En dataindsamling vedrørende indikatorer for international spænding 1978-87 er afsluttet. En række foreløbige resultater er fremlagt i rapportform. Arbejdet udføres i international sammenhæng, p.t. ved universiteter i England, Australien og New Zealand (Ib Damgaard Petersen).

Kernevåbenets fremtidige rolle. Arbejdet med dette emne fortsættes og intensiveres efter offentliggørelsen af forskningsrapporten »The Future Role of Nuclear Weapons« (Bertel Heurlin).

3.3 International organisation

Projekt om EF-EFTA forholdet set i lyset af EF's indre marked; et projekt med deltagelse af de nordiske

udenrigspolitiske institutter, Royal Institute for International Affairs og Institut für Europäische Politik (Thomas Pedersen, Christian Thune).

3.4 Danmark og internationale organisationer

FN og Danmark. En analyse af ændringer i FN's beslutningsstrukturer og disses betydning for Danmarks deltagelse i FN's virksomhed (Ole Krarup Pedersen).

Med udgangspunkt i en åben organisationsperspektiv model er organisationsadfærd i international sammenhæng blevet analyseret ud fra den såkaldte »Garbage Can« model. Det er påvist, at beskrivelser af stokastiske strømme af organisationsadfærd med fordel lader sig forklare ved hjælp af denne model, men det vises samtidig, at der ikke er tale om helt anarkiske organisationer. Der kan påvises en struktur i de stokastiske strømme, og der er påvist skift i strukturen i forbindelse med nye parametre for organisationens arbejde (Ib Damgaard Petersen).

3.5 »Foreign Policy Advisor«

Projektet skal udvikle kunstig intelligens til udenrigspolitisk beslutningstagen. Der er tale om udvikling af et program i sproget C og PROLOG, samt dokumentation (Tom Bryder).

3.6 International arbejderbevægelse og krig/fred

Dette projekt, som er en del af projektet »Teori – Strategi – Konjunktur«, er en analyse af sociale bevægelser muligheder som aktør i udenrigs- og international politik. Det er koncentreret om en undersøgelse af teorier om imperialism og krig og af arbejderbevægelsens nationale og internationale organisationers politik med henblik på opnåelse og sikring af fred i forbindelse med 1. Verdenskrig (Uffe Jakobsen).

3.7 Arbejdskraftvandringer i internationalt perspektiv

Efter en del års studier af arbejdskraftvandring og politik i Afrika, forsøges mere komparative studier af arbejdskraftvandringssystemer internationalt. Fokus ligger på to hovedproblematikker: 1. Arbejdskraftvandrings påvirkning af national og lokal politik og 2. Teoridannelse omkring arbejdskraftvandring i international politik. Forskningsprojektet bygger på forskningsophold i Mexico og Californien af 6 mdr. i 1986 og 1 mdr. i 1987 (Roger Leys).

3.8 Debatten om dansk udenrigspolitik (herunder sikkerhedspolitik)

En analyse af udviklinger i den danske debat i løbet af de sidste 10-15 år med det formål at afveje samspillet mellem nationale (interne) over for internationale (externe) ændringer (Ole Krarup Pedersen).

Dansk forsvarspolitik i 1990'erne. Ud fra den generelle, internationale udvikling og ud fra Danmarks specifikke regionale og internationale position søges danske forsvarspolitiske interesser, muligheder og be-

grænsninger identificeret og analyseret (Bertel Heurlin).

Danmarks strategiske og geopolitiske placering. En undersøgelse af Danmarks strategiske og geopolitiske placering som en del af Norden og som en del af Centraleuropa er afsluttet. »Er Danmark et lavspændingsområde« vil forelægges som artikel i 1989. Kernevåbnens fremtidige rolle. Arbejdet med dette emne fortsættes og intensiveres (Bertel Heurlin).

3.9 Danmark og det europæiske politiske samarbejde

Projektet skal belyse EPS-medlemsskabets generelle betydning for udformningen og vilkårene for dansk udenrigspolitik (Christian Thune).

3.10 National regulering af transnationale selskaber

En analyse af udviklingslandenes muligheder for at regulere transnationale selskabers økonomiske aktiviteter. Hovedvægten ligger på en diskussion af de institutionelle betingelser i værtslandet for effektiv kontrol af transnationale selskaber (Torben Huss).

4. Økonomisk politik

Den økonomisk-politiske forskning ved instituttet omfatter især studier af, hvordan samspillet imellem den økonomiske og den sociopolitiske udvikling giver sig udslag i udformningen af den økonomiske fordeling. Endvidere omfatter forskningsområdet analyser af muligheder og begrænsninger for alternative økonomisk-politiske strategier, herunder industri- og teknologipolitik.

4.1 Makroøkonomiske modeller og økonomisk rådgivning

Formålet med projektet er at undersøge samspillet mellem økonomisk rådgivning, herunder rådgivning med anvendelse af makroøkonomiske modeller, og den politiske beslutningsproces i forbindelse med økonomisk politik. Vigtige temaer i projektet er: (1) Udredning af den faktiske anvendelse af modellerne i den økonomiske rådgivning, (2) Casestudier af modelbrugen i forbindelse med økonomisk-politiske konfliktsituationer og (3) Generelle vurderinger af modellernes betydning for samspillet mellem rådgivere og politiske beslutningstagere. Som et sidetema i projektet indgår endvidere studier af den måde, hvorpå ekspertudredninger (f.eks. evalueringsstudier) indgår i beslutningsprocesserne på andre områder, specielt indenfor arbejdsmarkedspolitikken (Per Kongshøj Madsen).

4.2 Økonomisk politik

Som en fortsættelse af arbejdet med de finanspolitiske ideer i Danmark er der påbegyndt en undersøgelse af effekten af den førte finanspolitik i de skandinaviske lande 1930-1945 (Niels-Henrik Topp).

5. Informatik

Forskningen i informatik omfatter de former og indhold, måder og teknik hvormed videnskaben behandles, kommunikeres og modtages på.

5.1 Begrebsanalyse

En mindre analyse af indholdet i begrebet informatik er afsluttet (Ib Damgaard Petersen).

5.2 EDB-teknikkens betydning for arbejdssituationen (Bolette M. Christensen).

5.3 Computerbaserede analyser af politisk sprogbrug i Europaparlamentets debatter om det indre marked 1974-1992 (Tom Bryder).

5.4 Anvendt datalogi: Ekspertsystemer og udenrigspolitik. Systemudvikling i programmeringssproget Turboprolog (Tom Bryder).

6. Metodologi

Metodologi omfatter udviklingen af såvel kvalitative som kvantitative forskningsmetoder. Indenfor området beskæftiger man sig såvel med videnskabsteoretiske problemstillinger som med anvendelse af en række nyere samfundsvidenskabelige forskningsmetoder.

6.1 Samfundsvidenskabelige forklaringsmåder

En analyse af kausalforklaringens logik og dens konkrete varianter i samfundsvidenskabelig analyse (Tage Bild).

6.2 Systemer til behandling af samfundsvidenskabelige forskningsdata (Bolette M. Christensen).

6.3 Anvendelse af nyere kvindeteorier og -metoder inden for udvalgte områder af samfundsvidenskabene

En gennemgang og analyse af nyere kvindeteorier og -metoder, hvor en diskussion af et magtbegreb, der kan indfange kvinders modstand, hverdagsliv og erfaringer, er fremtrædende. Det udgør et teoretisk og metodisk fundament for en empirisk undersøgelse af »Kvindens potentialer, magt og modstand i organisationer«. Et sigte hermed er bl.a. at vurdere kvindeteoriers og -metoders forklaringskraft sammenlignet med f.eks. en organisationsteoretisk tilgang.

6.4 Utraditionelle data i forvaltnings- og organisationsstudier

En undersøgelse af skønlitterære beskrivelser af forvaltning, organisation og ledelse videreføres i en ECPR-workshop i 1989. Deltagelse i projekt ved COS om anvendelse af fotos i samfundsforskningen (Torben Beck Jørgensen).

7. Andre samfundsfaglige forskningsområder

7.1 Fritidsanvendelse

Fritidsvaner og tidsanvendelse i øvrigt på basis af en interview-undersøgelse foretaget af SFI i foråret 1987, for en gruppe interessenter (DR, Bibliotekstilsynet, Statens Byggeforskningsinstitut, Kulturministeriet, Arbejdsministeriet) og en gruppe forskere fra AU, HHA, KU og Danmarks Lærerhøjskole. Undersøgelsen er den tredje kortlægning af tidsanvendelse i Danmark. De tidligere blev ligeledes gennemført af SFI i årene 1964 og 1975 (Steen Sauerberg).

7.2 Økonomi, fattigdom og afsavn

Projektet drejer sig dels om teorier om fattigdom i moderne velfærdsstater og om økonomiske, sociale og psykiske konsekvenser af fattigdom for individet og familien, dels om policies i Danmark (og til dels i England), som hæmmer eller fremmer arbejdsmarkeds-marginalisering og fattigdomsrisici (Jørgen Elm Larsen).

7.3 Til- og afgang af kontanthjælpsmodtagere

En paneldataundersøgelse om til- og afgang af bistandshjælpsklienter 1980-86, herunder overgang til efterløn og førtidspension (Jørgen Elm Larsen, i samarbejde med John Andersen og Gunnar Olofsson, Sociologisk Institut).

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutter eller institutioner:

Center for Freds- og Konfliktforskning, København (BH); Center for samfundsvidenskabelig Kvindeforskning, København (KT, HNJ); Center for Television Research, Leeds (STS); Center for Udviklingsforskning, København (BH); Center for Øst- og Sydøstasien, København (TB); Centre for Defense and Strategic Studies, University of Canterbury, New Zealand (IDP); Centre for Peace and Conflict Studies, University of Sydney (IDP); Centre Sociologie Urbaine, Paris (SV); Dansk udenrigspolitisk Institut (BH); Department of Sociology, Essex; (JH, KT). Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, København (BH, OKP); Erasmus University, Rotterdam (STS); European Consortium of Political Research (GS, TLS); European University Institute, Firenze (GS, TLS). Fondation des Villes, CEMS, Paris (SV); Institute for International Peace Studies, University of Notre Dame, Indiana (BH); Institute of International Studies, University of California, Berkeley (BH); Institute of Peace and Conflict, Australian National University, Canberra (IDP); Institut for Erhvervs- og Samfundsforskning, Handelshøjskolen i København (PK); Institut for Organisation og Arbejdssociologi, København (TBJ, TB, JH, PK); Institut for Samfundøkonomi og Planlægning, Roskilde Universitetscenter (TB, TK, SV); Institut for Socio-

logi og Socialpsykologi, Tampere (JH). Institut for Statskundskab, Århus (HJN); Institut for Statskundskab, Åbo Akademi (GS); Institut für Europäische Politik, Bonn (CT); Institutt for Samfunnsforskning, Oslo (STS); Institut Internationale de Philosophie Politique, Sorbonne (TG); Liverpool Polytechnic (IDP); London School of Economics and Political Science (HJN, TG, GS, CT, SV); Nordisk Ministerråd (PKM); Nordplan, Stockholm (TK); Richardson Institute Lancaster, University of Lancaster (IDP); Royal Institute of International Affairs, London (CT); School for Advanced Urban Studies, Bristol (SV); Sociologiska Institutionen, Uppsala (JH); Sociologisk Institut, Bergen (JH); Statsvetenskapliga Institutionen, Lund (GS); Statsvetenskapliga Institutionen, Uppsala (TK); Statsvetenskapliga Institutionen, Göteborg (HJN); The International Studies Association, University of South California (BH); Université Lille (TLS); Universität Lüneburg (TLS); Universität Mannheim (GS); University of Essex (TLS); University of Louisville, Kentucky (StS). University of Salford (SV); University of South Pacific, Suva, Fiji (IDP); University of Wisconsin, Madison (JH); Workshop in Political Theory and Policy Analysis, Indiana University (PB); Zentrum für Interdisziplinäre Forschung, Universität Bielefeld (PB).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver fire forskellige skriftserier, hvis publikationer optages i Dansk Bogfortegnelse. I 1988 er udgivet 11 Arbejdspapirer og 8 Forskningsrapporter. Endvidere publiceres »Copenhagen Political Studies Abstracts« (CPSA) med korte, engelske resumeer af medarbejdernes publikationer, sidste er CPSA 1985-86. 1987-88 versionen kommer i foråret 1989. En fortegnelse over medarbejdernes publikationer 1963-82 blev udgivet i 1983.

Redaktionsvirksomhed:

Tage Bild er medlem af redaktionen for »Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies« (Udgive af Center for Øst- og Sydøstasien) og kontaktpand for Håften for Kritiske Studier.

Lars Bille er medlem af redaktionen for »Økonomi og Politik«.

Tom Bryder er medlem af redaktionen for »Bok-box«, Referent for »Political Psychology«, og Statsvetenskabelig Tidsskrift. Boganmelder på »Res Publica«.

Uffe Jakobsen er Corresponding Editor for »Socialism and Democracy«.

Carsten Jensen er medlem af redaktionen for tidsskriftet Grus.

Roger Leys er Overseas editor of »The Review of African Political Economy«.

Per Kongshøj Madsen er ansvarshavende redaktør af »Samfundøkonomen«, udgivet af Danmarks Jurist- og Økonomforbund.

Hans Mouritzen er referent for »Journal of Peace Research« og »International Studies Quarterly«.

Ib Damgaard Petersen har været redaktør af »Politiske Studier« indtil juli 1988.

Kirsten Thomsen er medlem af redaktionsgruppen til landsdækkende Årbog for Kvindeforskning 1988 samt medlem af redaktionsgruppen for SAMKVINDs skriftserie.

Christian Thune redigerer (med Nikolaj Petersen) »Dansk udenrigspolitisk Årbog« og er medlem af redaktionsudvalget for »Økonomi og Politik«.

Søren Villadsen er medlem af redaktionen for »International Journal of Urban and Regional Research«.

Andet:

Karl-Henrik Bentzon var bestyrer for Centeret for offentlig organisation og styring (COS) indtil 1.11.

Tage Bild er vicebestyrer i Center for Øst- og Sydøstasien.

Lars Bille er medlem af styregruppen for Det humanistiske Forskningsråds forskningsinitiativ »Dansk politik under forandring 1945-1985«, og medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi.

Peter Bogason er medlem af Statens Byggeforskningsinstituts rådgivende udvalg for byplanafdelingen.

Henning Bregnsbo er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Statskundskab.

Bertel Heurlin er medlem af Formandsskabet for Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg, medlem af forsvarskommissionen af 1988, samt sekretær for kommissionens udredningsgrupper for 1) sikkerheds- og nedrustningspolitik og for 2) NATO-relationer (byrdefordeling, infrastruktur, forstærkninger m.v.

Uffe Jakobsen er formand for Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie's Internationale Udvalg.

Willy Johannsen er medlem af Universitetslærerafdelingen i Dansk Magisterforening.

Torben Beck Jørgensen er medlem af styregruppen for COS (jfr. oven for), medlem af forretningsudvalget for den danske afdeling af Nordisk administrativt Forbund, parlamentarisk revisor for forlaget »Nye fra Samfundsvidenskaberne«, samt medlem af bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier«.

Morten Kelstrup er medlem af arbejdsgruppen om byrdefordeling under den af regeringen nedsatte forsvarskommission.

Tim Knudsen er medlem af bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier« og medlem af rådet for »Læreranstaltens fælles byplankursus.«

Per Kongshøj Madsen er personlig udpeget medlem af Socialforskningsinstituttets Forskningsudvalg vedr. arbejdsmarkedsforskning.

Hans Jørgen Nielsen var formand for Dansk Selskab for Statskundskab indtil maj 1987.

Ole Krarup Pedersen er medlem af regeringens sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg; medlem af bestyrelsen for Center for Freds- og Konfliktforskning; og medlem af Nordisk Samarbejdskomite for international politik, herunder freds- og konfliktforskning (NORDSAM) fra april 1988.

Ib Damgaard Petersen er formand for bestyrelsen for forlaget »Politiske Studier«.

Steen Sauerberg er medlem af Rådgivende Udvalg for Dansk Data Arkiv og Member of governing council, International Society of Political Psychology.

Gunnar Sjöblom er medlem af »Executive Committee«, European Consortium of Political Research. Formand for dens Workshop Committee. Medlem af et doktorbedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet.

Kirsten Thomsen er medlem af centerrådet for COS, medlem af centerrådet/styringsgruppen for SAMKVIND, medlem af international arbejdsgruppe under IPISA: »Women in Public Administration and Management«, og medlem af EGPA Women's Group (European Group of Public Administration).

Christian Thune er dekan for Det samfundsvidenskabelige Fakultet, medlem af ekspertgruppen vedrørende Forsvarskommissionen, medlem af styringsgruppen for internationalt projekt om forholdet EF/EFTA, medlem af den danske komite for Europa-kollegiet i Brügge, formand for Dansk udenrigspolitisk Institut, medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi, medlem af regeringens sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg, medlem af Det faglige Landsudvalg for de samfundsvidenskabelige og sociale Uddannelser, medlem af Udvalget vedrørende internationalisering af de videregående Uddannelser.

Rejser:

Tage Bild har deltaget i ECPR Joint Sessions of Workshops, Rimini 5.-10. april 1988.

Lars Bille har deltaget i ECPR Joint Sessions of Workshops, Rimini 5.-10. april 1988.

Peter Bogason har ledet en workshop (sammen med Bjørn Beckman, Lund) om »Advances in theories on Guidance, Control and Coordination« i ECPR Joint Sessions of Workshops, Rimini 5.-10. april 1988 og har deltaget som panelmedlem om institutionel teori i International Political Science Associations kongres, Washington D.C. 28. august-2. september 1988.

Peter Bogason har været gæsteforsker ved Zentrum für Interdisziplinäre Forschung, forskergruppen om udviklingen i statsteori, i en række besøg i februar, oktober og november-december 1988.

Tom Bryder har været på The International Society of Political Psychology's kongres i New York, juli 1988.

Bertel Heurlin har været på kortere studieture i for-

bindelse med Europaprojekt: Bonn, Wien, London, Oslo, (marts, april, maj, november). Længere rejser: Rio de Janeiro, IPRAs Verdenskonference, august. Moskva, NOVOSTI-konference, februar. St. Louis, USA, ISAs konference, marts-april.

Uffe Jakobsen har været på gæstophold ved International Institute of Social History, Amsterdam, i perioden september 1988 til februar 1989.

Carsten Jensen har deltaget i Center For Velfærdsstatsstudiers konference på Århus Universitet oktober 1988 som workshopleder og paper-skriver.

Hans Jørgen Nielsen har været visiting fellow ved Harvard University til juli 1988.

Hans Jørgen Nielsen har deltaget i konference om Europe and the Pacific Challenge, Taipei marts 1988.

Thomas Pedersen har været gæsteforsker ved Royal Institute of International Affairs, London, januar-juli 1988.

Ib Damgaard Petersen har været på gæstophold ved University of Lancaster i juni, ved University of Sydney september-december og ved Australian National University, Canberra, oktober og december.

Tove Lise Schou har deltaget i ECPR Joint Sessions of Workshops, Rimini 5.-10. april 1988, Dansk Selskab for Statskundskabs årsmøde på Sandbjerg 24.-25. maj 1988 og et seminar på universitetet i Lille 26.-27. maj 1988.

Gunnar Sjöblom har i maj været »visiting scholar« ved Forschungsstelle für gesellschaftliche Entwicklung, Universität Mannheim.

Steen Sauerberg har deltaget i The International Society of Political Psychology's kongres i New York, juli 1988.

Kirsten Thomsen har været leder af workshoppen om Kvinder i den offentlige forvaltning på den nordiske konference om Politik, magt og køn.

Søren Villadsen har været på rejser til London School of Economics, universitetet i Rennes, Frankrig og Nordplan, Stockholm.

Gæsteforelæsnings:

Henning Bregnsbo: En række gæsteforelæsnings om interessegrupper og lobbyisme ved erhvervsjurastudiet ved Handelshøjskolen i København.

Peter Bogason: Gæsteforelæsnings om »Forvaltning, planlægning og politik« ved Handelshøjskolen i København september 1988; gæsteforelæsnings om »nynstitutionalisme« ved Statens Byggeforskningsinstitut november 1988, gæsteforelæsnings om »Nynstitutionalisme og politologer« ved Handelshøjskolen i København, november 1988.

Willy Johannsen: Forsvarsakademiet.

Carsten Jensen: Gæsteforelæsnings ved Roskilde Universitetscenter om hegemoni- og ideologiteori i Storbritannien.

Torben Beck Jørgensen: Gæsteforelæsnings ved regeringens moderniseringskonference februar 1988,

Socialdemokratiets konference marts 1988, NORAS' forskningskonference, Oslo maj 1988, Københavns Amtskommunes budgetdag maj 1988, Dansk Selskab for Statskundskabs seminar september 1988, Företagsekonomiska Institutionen, Uppsala oktober 1988.

Peter Karnø har holdt et foredrag ved American Wind Energy Association's årlige konference, Honolulu, Hawaii september 1988.

Per Kongshøj Madsen: Gæsteforelæsnings på Danmarks Lærerhøjskole om økonomisk politik, og Roskilde Universitetscenter om makroøkonomiske modeller.

Hans Mouritzen: Om adaptiv politik. Institut for Samtidshistorie, KU 10.11.1988.

Ib Damgaard Petersen har gæsteforelæst over emnet »Levels of International Tension and the Probability of Unintended Nuclear War« ved University of South Pacific, Suva, Fiji, og over emnerne »Unintended Nuclear War and Deterrence« og »The international Tension Monitor, a Confidence Building Measure« ved University of Sydney, Centre for Peace and Conflict Studies.

Gunnar Sjöblom har afholdt en gæsteforelæsnings om »Dimensions of change« ved Mannheims Universitet.

Steen Sauerberg har afholdt gæsteforelæsnings ved Inter-University of Dubrovnik, ved Erasmus Universitet i Rotterdam og ved det nordiske velfærdsprojekt i Oslo.

Kirsten Thomsen har gæsteforelæst på SAM-KVIND om »Familien i politisk tænkning«, og hun har tilrettelagt og forelæst på Folkeuniversitetets forelæsningsrække »Familien under forandring« foråret 1988.

Christian Thune har afholdt gæsteforelæsnings om EF-EFTA, Foreign Office, London, og om den sikkerhedspolitiske baggrund for folketingsvalget maj 1988 ved Royal Institute of International Affairs, London.

Søren Villadsen har gæsteforelæst ved London School of Economics and Political Science om Skandinavisk boligpolitik og hos Håndværksrådet om lokale erhvervspolitiske perspektiver.

Gæsteforelæsere udefra:

Hans Brems, University of Illinois, september 1988.

Tarja Cronberg, Handelshøjskolen i København, november 1988.

Bob Jessop, University of Essex, april 1988.

Peter Pruzan, Handelshøjskolen i København, september 1988.

Gordon Smith, London School of Economics and Political Science, foråret 1988.

Susan Strange, London School of Economics and Political Science, april 1988.

Oliver P. Williams, University of Pennsylvania, Philadelphia, maj 1988.

Walter Williams, University of Seattle, juni 1988.

Publikationer:

- Bild, T.: Kommentar (om Robert Michels). Fra Marx til Habermas – Samfundsudvikling og offentlig regulering. Henning Sørensen, Egil Fivelsdal (red.), s. 90-93, København 1988.
- Bille, L.: Niels Brocks Handelsskole i 100 år. Vigtigere end nogensinde. Uddannelse – Tanker – Perspektiver, Lars Bille et al. (red.), s. 9-33, København 1988.
- : Party System Change in Denmark. The Sartorian Way. Arbejdspapir, Inst. for Samfundsfag og Forvaltning 3, s. 34, København 1988.
- : Dansk partipolitik II. Syv bidrag til debatten. August 1987 – maj 1988. Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning 5, s. 43, København 1988.
- : Politisk Kronik. 2. halvår 1987. Økonomi og Politik Årg. 61, nr. 2, s. 52-59, København 1988.
- : Politisk Kronik. 1. halvår 1988. Økonomi og Politik Årg. 61, nr. 3, s. 58-69, København 1988.
- Bogason, P.: Solidarity as a concept of guidance, control and coordination. Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning, København 1988, 25 s.
- : Denmark. Public administration in developed democracies. A comparative study, C. Donald Rowat (ed.), s. 133-46, New York 1988.
- : Organisation og beslutning. Offentlig administration i Danmark. Herning 1988, 300 s.
- : Institutioner og politologer. Statsvetenskaplig Tidskrift Vol. 90, no. 4, s. 287-98, Lund 1987.
- : Advances in Research on Guidance and Control. Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning, 32 s., København 1988.
- Bregnsbo, H.: Danish industry in politics. Perception and behaviour of danish small and medium-sized firms. Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning, København 1988, 27 s.
- Egsmose, T., Egsmose, L.: Obstacles to a National Smoking Control Programme. Smoking and Health 1987, M. Aoki, S. Hisamichi, S. Tominaga, s. 417-19, Holland 1988.
- Grage, T.W.: De liberale ideer i Sverige. Libertas 4, s. 6-, København 1988.
- : Metaforernes makt. Statsvetenskapl. Tidskr. 3, 1988.
- Heurlin, B.: Anmeldelse af: Kjell Goldmann, Håkon Karlsson (red.) "Rivalitet om samexistens". Lund, 1987. Politica 2, s. 220-22, Århus 1988.
- : Kampen om morgendagens Europa. Ny Politik 1, s. 17-21, København 1988.
- : Seks sikkerhedspolitiske artikler 1988. Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning 1988/11, s. 32, København 1988.
- Hoff, J., Bild, T.: Party system and state dependents. Rapport nr. 8 fra projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. København 1988, 40 s.
- : Arbejdstid, fritid og familie. Livsformer og rådata. Rapport nr. 7 fra projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. København 1988, 156 s.
- : Andersen, J.G.: Spørgeskema til projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. Rapport nr. 2 fra projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. København 1988, 38 s.
- : Magt og strategi i en offentlig organisation under omstilling. (COS-forskningsrapport nr. 10/1988). København 1988, 95 s.
- : Andersen, J.G.: Projektbeskrivelse. Rapport nr. 4 fra projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. Århus 1988, 89 s.
- : Antonio Gramscis "praksis-filosofi". Politica 3, s. 330-46, Århus 1988.
- : Bild, T.: Party System and State Dependents. Working Paper no. 40. Madison, Wisconsin, USA 1988, 40 s.
- : Andersen, J.G.: The Danish Questionnaires – Danish Language Version and English Translation Version. Technical Paper 17. Madison, Wisconsin, USA 1988, 42 s.
- Jakobsen, U.: Karl Marx' glemte arvtager. Det fri Aktuelt 17. oktober, s. 28, København 1988.
- : Karl Kautsky og socialismen i Sydøsteuropa. Arbejderhistorie 30, s. 21-28, København 1988.
- Jensen, H.N.: Om at synliggøre kvinders modstand. Køn, arbejde og livsstrategi, Sanne Ipsen m.fl. (red.), s. 12, København 1988.
- : Mulighedernes verden. Kvindeteorier og -metoder inden for samfundsvidenskabene. (Forskningsrapport, nr. 7). København 1988, 60 s.
- Jørgensen, T.B.: Moderniseringens nødvendighed og umulighed: skønlitterære billeder af forvaltning og borger. Fra vækst til omstilling, K.-H. Bentzon (red.), s. 117-44, København 1988.
- : Relations between Public Organizations and their Customers. COS Research Report 6, s. 36, København 1988.
- : Fictional Pictures of Administration and Citizens: The Gioconda Smile of Bureaucracy or the Necessity or Impossibility of Modernization. COS Research Report 5, s. 34, København 1988.
- Kelstrup, M.: Ny politisk konfliktkultur. Perspektiver i Øst-Vest forholdet. Ny Politik 1, s. 33-37, København 1988.
- : SPD's Europapolitik. Europa i opbrud, Jens-Jørgen Jensen (red.), s. 170-88, Esbjerg 1988.
- : SPD's atompolitik og holdning til konventionelt forsvar: Ændringer i atomvåbnene rolle og overgang til "strukturel ikke-angrebsevne". Forskningsrapport 1988/1. København 1988, 61 s.
- : Om konventionel stabilitet og fred i Europa. Referat

- rat og diskussion af Egon Bahrs bog: "Zum europäischen Frieden. Eine Antwort auf Gorbatschow". København 1988, 47 s.
- : Egon Bahrs svar til Gorbatjov. Udenrigs 3, s. 81-84, København 1988.
- Knudsen, T.: Klassekamp og sociala reformer: Anmeldelse. Häften för Kritiska Studier 2, s. 90-93, Stockholm 1988.
- : Historieløse planlæggere? Byplan 5-6, s. 166-69, København 1988.
- : Paradigmer og Professionskampe i den tidlige danske byplanlægning. Fabrik og Bolig 1, s. 21, København 1988.
- : Storbyen støbes: København mellem kaos og byplan, 1840-1917. København 1988, 230 s.
- : International influences and professional rivalry in early Danish planning. Planning Perspectives 3, s. 297-310, London 1988.
- : Svenskerne og staten: Hypoteser om svensk statsbygning og politisk kultur. Grus 26, s. 43-57, Aalborg 1988.
- : Success in Planning. International Journal of Urban and Regional Studies Vol. 12, No. 4, s. 17, London 1988.
- Larsen, J.E., et al: Fattigdommens sociologi. København 1988, 236 s.
- , Andersen, J.: Arbejdsløs og på bistand – hvor længe? København 1988, 121 s.
- : De fattige i Danmark. Sociolog Nyt 106, s. 53-80, København 1988.
- , et al.: Poverty, Unemployment, Marginalization. København 1988, 228 s.
- , Andersen, J.: Arbejdsløs og på bistand – hvor længe? Samfundøkonomen 4, s. 29-33, Vallensbæk 1988.
- , Andersen, J.: Fattigdomsforskning og politik. En kritisk kommentar til den danske fattigdomsdebat. Fattigdom i den første og den tredje verden, Arne Wangel (red.), s. 78-92, København 1988.
- , Andersen, J.: Den sociale krise. Håbefulde visioner – nødvendige brud, Søren Kolstrup (red.), s. 35-48, Århus 1988.
- , Andersen, J., Henriksen, J.P.: Unemployment and poverty: The cases of Denmark and Great Britain in the 1980's. Welfare states in crisis: The crumbling of the Scandinavian model?, Peter Abrahamson (ed.), s. 171-208, København 1988.
- Madsen, P.K.: Et tag i røven. Djøf-bladet 7, s. 13-15, København 1988.
- : Smec til højre, smec til venstre? Økonomisk Bulletin 12, s. 51-58, København 1988.
- : Nyreformisme – kapitalisme uden tårer? Økonomi og Politik Årg. 61, nr. 2, s. 15-22, København 1988.
- : Op med humøret – eller: 60.000 lærere bør ikke tage fejl. Folkeskolen 43, 27. oktober, s. 1787, København 1988.
- Mouritzen, H.: Finlandization. – Towards a General Theory of Adaptive Politics. (Disputats). Aldershot, England 1988, 463 s.
- : Forvaltningen i internationale organisationer og dens klienter. – Model-opstilling og forarbejdet til et case-studie. København 1988, 65 s.
- Nielsen, H.J.: The Danish election survey project. (Seminar). Institutpublikation 1988, 8 s.
- : How to kill a labor movement – or was it suicide? The decline of labor unions in the United States. (Paper). Institutpublikation 1988, 26 s.
- : European Public Opinion and Far Eastern Labor. (Conference Paper). Institutpublikation 1988, 20 s.
- : Det amerikanske præsidentvalg. Økonomi og Politik 3, s. 10, København 1988.
- Pedersen, O.K.: Synspunkter på dansk østersøpolitik. Säkerhetsutvecklingen i Östersjöområdet: tendenser, Läge, Framtidsperspektiv, Pertti Joenniemi, Unto Vesa (red.), s. 2, Tampere, Finland 1988.
- : Anmeldelse af Jens-Jørgen Jensen (red.): Europa i opbrud. Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg. 1988. Politica. Tidsskrift for politisk Videnskab Årg. 20, nr. 4, s. 523-25, Århus 1988.
- : Anmeldelse af Jørgen Elklit: Fra åben til hemmelig afstemning. Aspekter af et partisystems udvikling. Med et bilag af Jan Skytte. Politica, Århus, 1988. Økonomi & Politik Årg. 61, nr. 3, s. 52, København 1988.
- Sauerberg, S.: Demokrati og informationskløfter. Informationskløfterne og demokratiet, Helge Omdal, s. 1-184, Oslo 1988.
- Schou, T.L.: Denmark ch.10 i Jean Blondel & Ferdinand Müller-Rommel (eds): Cabinets in Western Europe. MacMillan London. London 1988, 167-82 s.
- Sjöblom, G.: Some Democratic Regime Norms and Their Relations. Rationality and Legitimacy. Essays on Political Theory, D. Ankar, H. Nur mi, M. Wiberg (eds), s. 181-201, Jyväskylä, Finland 1988.
- , Stjernquist, N.: Le Relazioni fra Amministrazione e Partiti: Svezia. (Særtryk). ISAP: Archivio 2 (5), s. 49, Milano, Italien 1988.
- Thomsen, K.: Kvindelige ledere – køn og karriere. Paper til Nordisk conference "Politik, Køn, og Magt", Tversted 1988. Institutpublikation 1988, 25 s.
- : Familien – findes den? Arbejdspapir, Institut for Samfundsfag og Forvaltning 10, s. 53, København 1988.
- : Køn og magt. Forskningsrapport, Institut for Samfundsfag og Forvaltning 4, s. 54, København 1988.
- : Redaktion af: Sociale grupper og modsætningsforhold. Læsestykker. Folkeuniversitetet, KU. Institutpublikation 1988, 90 s.
- : Strategien zur Verbesserung der Beschäftigungssituation von Frauen im Öffentlichen Dienst am Beispiel Dänemark. Frauen in Führungspositionen im Öffentlichen Dienst, M. Langkau-Hermann, H.-D. Dyroff (red.), s. 61-68, Bonn 1988.

Thune, C.: Problems of Transition. Europe in the Western Alliance. Towards an European Defence Entity ?, Jonathan Alford, Kenneth Hunt (eds), s. 84-109, London 1988.

–: Danish Defense Problems. Nato – Warsaw Pact Force Mobilization, Jeffrey Simon (ed.), s. 501-20, Washington D.C. 1988.

–, Petersen, N.: Dansk Udenrigspolitisk Årbog 1987. 574 s. København 1988.

–: Denmark, Europe and the creation of EFTA. L'Ac-le d'hier à demain/efcta from yesterday to tomorrow, Pierre du Bois, Bettina Huri (eds), s. 74-86, Geneve 1987.

Topp, N.: Fiscal policy in Denmark 1930-1945. European Economic Review Vol. 32, nr. 2, s. 512-518, Holland 1988.

Bertel Heurlin

–: *Den danske økonomi 1988*. København 1988.

–: *Den danske økonomi 1989*. København 1989.

–: *Den danske økonomi 1990*. København 1990.

–: *Den danske økonomi 1991*. København 1991.

–: *Den danske økonomi 1992*. København 1992.

–: *Den danske økonomi 1993*. København 1993.

–: *Den danske økonomi 1994*. København 1994.

–: *Den danske økonomi 1995*. København 1995.

–: *Den danske økonomi 1996*. København 1996.

–: *Den danske økonomi 1997*. København 1997.

–: *Den danske økonomi 1998*. København 1998.

–: *Den danske økonomi 1999*. København 1999.

–: *Den danske økonomi 2000*. København 2000.

–: *Den danske økonomi 2001*. København 2001.

–: *Den danske økonomi 2002*. København 2002.

–: *Den danske økonomi 2003*. København 2003.

–: *Den danske økonomi 2004*. København 2004.

–: *Den danske økonomi 2005*. København 2005.

–: *Den danske økonomi 2006*. København 2006.

–: *Den danske økonomi 2007*. København 2007.

–: *Den danske økonomi 2008*. København 2008.

–: *Den danske økonomi 2009*. København 2009.

–: *Den danske økonomi 2010*. København 2010.

–: *Den danske økonomi 2011*. København 2011.

–: *Den danske økonomi 2012*. København 2012.

–: *Den danske økonomi 2013*. København 2013.

–: *Den danske økonomi 2014*. København 2014.

–: *Den danske økonomi 2015*. København 2015.

–: *Den danske økonomi 2016*. København 2016.

–: *Den danske økonomi 2017*. København 2017.

–: *Den danske økonomi 2018*. København 2018.

–: *Den danske økonomi 2019*. København 2019.

–: *Den danske økonomi 2020*. København 2020.

–: *Den danske økonomi 2021*. København 2021.

–: *Den danske økonomi 2022*. København 2022.

–: *Den danske økonomi 2023*. København 2023.

–: *Den danske økonomi 2024*. København 2024.

–: *Den danske økonomi 2025*. København 2025.

–: *Den danske økonomi 2026*. København 2026.

–: *Den danske økonomi 2027*. København 2027.

–: *Den danske økonomi 2028*. København 2028.

–: *Den danske økonomi 2029*. København 2029.

–: *Den danske økonomi 2030*. København 2030.

Anvendt datalogi

Center for anvendt Datalogi

Historie:

Center for anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af Indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for Det samfundsvidenskabelige og Det humanistiske Fakultet. Efter at Det humanistiske Fakultet havde etableret Amagerterminalen, overgik Indre By Terminalen i 1979 helt til Det samfundsvidenskabelige Fakultet.

Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for anvendt Datalogi blev oprettet som et selvstændigt institut – styringsmæssigt placeret direkte under fakultetet og fakultetsrådet. Centrets VIP-stillinger oprettes imidlertid med en særlig tilknytning – valgteknisk og arbejdsmæssigt – til en bestemt faggruppe, og det videnskabelige personale ved centret skal således udover at deltage i centrets almindelige virksomhed og udvikling specielt varetage undervisnings- og udviklingsopgaver rettet mod det særlig tilknyttede fagområde.

Indre By Terminalen havde fra starten lokaler i Frederiksholms Kanal 4, men flyttede i 1980 til Anneksbygningen i Studiegården, Studiestræde 6. Ved etableringen i 1985 af Center for anvendt Datalogi blev Indre By Terminalens bevillinger, personale, udstyr og lokaler overført til centret, og samtidig blev iværksat en større ombygning, hvor Anneksbygningens kælderetage blev istandsat og indrettet til terminalrum.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 1.

Lektor: Torben Warnich-Hansen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Arne Facius, Jesper Lauritsen, Keld Jørn Simonsen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Center for anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene ved Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får herved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakultetets øvrige institutter eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Den ret brede forskningsprofil, der præger centret, gør det vanskeligt at opstille forskningsområder, men et væsentligt område er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede ekspertsystemer og fagorienterede programpakker.

Anden virksomhed:

I samarbejde med Danmarks Edb-center for Forskning og Uddannelse (UNI-C) og en række institutioner, der er brugere af UNI-C, udvikles og vedligeholdes programprodukter til dataudtræk fra tidsseriedatabanker fra f.eks. OECD og International Monetary Fund (IMF).

Centret yder edb-mæssig vejledning og rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktisk hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakultetets enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Torben Warnich-Hansen: Medlem af bestyrelsen for Danmarks Edb-center for forskning og uddannelse (UNI-C). Formand for Undervisningsministeriets Edb-kapacitetsudvalg.